

ISSN 2146 - 3069

TORAKS BÜLTENİ

HAZİRAN 2019

“Hayat Nefesle Başlar.”

*Çünkü ömür dediğimiz şey, hayata sunulmuş bir armağandır
Ve hayat, sunulmuş bir armağandır insana*

YAŞADIKLARIMDAN ÖĞRENDİĞİM BİR ŞEY VAR

Yaşadıklarımın öğrendiğim bir şey var:
Yaşadın mı, yoğunluğuna yaşayacaksın bir şeyi
Sevgilin bitkin kalmalı öpülmekten
Sen bitkin düşmelisin koklamaktan bir çiçeği

İnsan saatlerce bakabilir gökyüzüne
Denize saatlerce bakabilir, bir kuşa, bir çocuğa
Yaşamak yeryüzünde, onunla karışmaktır
Kopmaz kökler salmaktır oraya

Kucakladın mı sınıksız kucaklayacaksın arkadaşını
Kavgaya tüm kaslarınla, gövdenle, tutkunla gireceksin
Ve uzandın mı bir kez sınıksız kumlara
Bir kum tanesi gibi, bir yaprak gibi, bir taş gibi dinleneceksin

İnsan bütün güzel müzikleri dinlemeli alabildiğine
Hem de tüm benliği seslerle, ezgilerle dolarcasına

İnsan balıklama dalmalı içine hayatın
Bir kayadan zümrüt bir denize dolarcasına

Uzak ülkeler çekmeli seni, tanımadığın insanlar
Bütün kitapları okumak, bütün hayatları tanımak arzusuyla yanmalısın
Değişmemelisin hiç bir şeyle bir bardak su içmenin mutluluğunu
Fakat ne kadar sevinç varsa yaşamak özlemiyle dolmalısın

Ve kederi de yaşamalısın, namusluca, bütün benliğine
Çünkü acılar da, sevinçler gibi, olgunlaştırır insanı
Kanın karışmalı hayatın büyük dolaşımına
Dolaşmalı damarlarında hayatın sonsuz taze kanı

Yaşadıklarımın öğrendiğim bir şey var:
Yaşadın mı büyük yaşayacaksın, ırmaklara,göğe,bütün evrene karışıracasına
Çünkü ömür dediğimiz şey, hayata sunulmuş bir armağandır
Ve hayat, sunulmuş bir armağandır insana

Ataol BEHRAMOĞLU

Ataol Behramoğlu'nun
kendi sesinden bu şiirin son iki
dizesini dinlemek için
QR KODU
cep telefonunuzla tarayınız.

TORAKS BÜLTENİ

“Hayat Nefesle Başlar”

TÜRK TORAKS DERNEĞİ
ADINA SAHİBİ
Dr. Hasan BAYRAM

SORUMLU YAZI İŞLERİ
MÜDÜRÜ
Dr. A. Berna DURSUN

EDİTÖR
Dr. Göksel ALTINIŞIK ERGUR

EDİTÖR YARDIMCILARI
Dr. Pınar PAZARLI BOSTAN
Dr. Nazan ÇOBANOĞLU
Dr. Nilüfer AYKAÇ
Dr. Şerif KURTULUŞ
Dr. Birsen OCAKLI
Dr. Ethem YILDIZ
Dr. Ali KILIÇGÜN

KATKIDA BULUNANLAR
Nuran AKBULUT

ÖNKAPAK FOTOĞRAFI
Dr. Mehmet UHRİ

İLETİŞİM ADRESLERİ
toraksbulteni@yahoogroups.com
toraks@toraks.org.tr

YOUTUBE KANALI
toraks bulteni 2018-2020

YAYINCI
İdea Meyda A.Ş.
Nurcihan BAHTİYAR

YAYINCI İLETİŞİM
bakissege2018@gmail.com

ADRES
15 Mayıs Mah. 762 Sk. No:16
Kat:1 D:11
Pamukkale/DENİZLİ

Yayın Türü: Yerel süreli
Basım tarihi: Haziran 2019
Basım Yeri: TÜRMATSAN

Editörden...

Toraks Bülteni'nin değerli okurları...

Altı ay ne kadar hızlı geçti. Bir de baktık ki Haziran 2019 sayısını sizlerle paylaşma zamanı gelmiş. Yeniden, bu kez farklı bir konu dosyası ve son altı aya damgasını vuran dernek etkinlikleriyle karşınızdayız. Bu kez ana temasını “Tıpta İnsan Bilimleri” olarak belirledik. Yazı göndermek isteyen üyelerimize duyurduk ve çeşitli etkinliklerde karşılaştıkça çağrımızı yineledik. Bu bültenimizde de üyelerimiz dışında birçok yazarımız oldu. Hepsini topladıkça bir de baktık ki bir kez daha o bütünselliği yakalayabildik. Sizlere mesleğimizin olmazsa olmazı insan bilimleri eşliğini hem düşünsel zeminde hem de yaşama uyarlatma önerileriyle sunmaktan büyük mutluluk duyuyoruz.

Tıpta İnsan Bilimleri dosyamızda kimlerin yazıları var? Ataoğul Behramoğlu (hatta kendisi şiirlerini kullanma onayıyla beraber sorularımızı da yanıtladı), Ercan Kesal, Kemalettin Özden, Nazan Çobanoğlu, A. Fuat Kalyoncu, Umay Oğuzhanlı, Ebru Baybara Demir, Ayşe Bilge Selçuk, Serap Duru, Neslihan Yalman, Ali Kılıçgün, Pınar Pazarlı Bostan, Bilen Işıktaş, İbrahim Kılıç... Her biri ilgiyle okunacak, okuyanlarda çeşitli düşünce ve duygular oluşturacak yazılar. Dönüp dönüp okunası... Türk Toraks Derneği etkinlikleri, duyurular, ana temasıyla ilintili

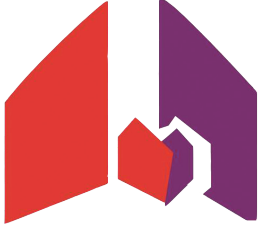

etkinliklerle ilgili yazılar, ayrıca da dikkat çeken büyük etkinlikler olarak Toraks Bültenimizde yer buluyor. Gün geçmiyor ki derneğimiz çatısı altında bilimsel ya da sosyal, hatta sosyal sorumluluk etkinliği yaşanmasın. Onların hepsi, derneğimizin ana sayfasındaki haberler olarak sizlere ulaştırılıyor. Bütün sosyal medya hesaplarımızdan paylaşıyor, siz hangisini izliyorsanız oradan size ulaşıyorlar. Önceki bültenimizden bu yana Kış Okulu ve Mesleki Gelişim Kursumuz ve ilk kez Uluslararası Katılımlı olan 22. Yıllık Kongremiz, ayrıca bir günlük sempozyumlar gerçekleştirildi. Okul felsefemiz, oradaki konuşmacılarımızın da ana temamıza ilişkin yazılarıyla bülte de yer buldu. Büyük aile buluşmamız olan kongremiz sayfalarımız arasında renkli görüntülerle yerini aldı. Ayrıca kongre bilimsel programını Çalışma Gruplarımız üzerinden sizlere aktarmayı seçtik.

Bu bültenimizde de tanıtım video-muzu ve QR code (barkod) yerleştirmelerini bulacaksınız. Akıllı telefonunuzla barkodu okutduğunuzda sizi o yazar ya da yazı ile ilgili bir bağlantı adresine ya da video gösterimine götürecektir. Bülten içinden bültenler çıkaran bu uygulama bizi çok heyecanlandırıyor.

Daha önce yazdığımız gibi bültenimiz “Gözünüze, kulağınıza ve kalbinize” hitap edecek şekilde tasarlandı.

Göksel ALTINIŞIK ERGUR

İÇİNDEKİLER

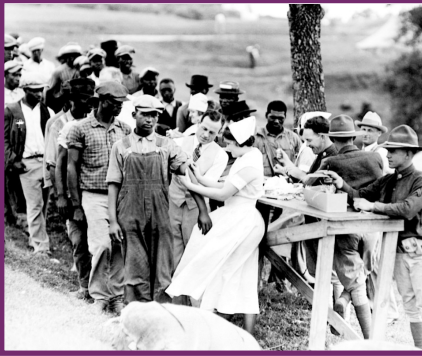
TTD Okulu ve tıpta insan bilimleri içeriği YAVUZ HAVLUCU'nun kaleminden...

10 - 15

Edebiyat, senaryo ve yazmak üzerine ERCAN KESAL'ın notları!

16 - 17

Herkes için etik konusunu NAZAN ÇOBANOĞLU ele aldı.

22 - 24

ATAOL BEHRAMOĞLU ile okurlarımız adına söyleşi yaptık.

30 - 31

TTD Okulu izlenimlerini ATALAY ÖZKUL aktardı.

9

Bir Zamanlar Anadolu'da filminin Doktor Cemal ile Dansı'nı KEMALETTİN ÖZDEN analiz etti.

18 - 20

A.FUAT KALYONCU, Bilimsel Araştırma Etiği üzerine anılarını kaleme aldı.

25 - 27

ATAOL BEHRAMOĞLU Doktorlar ve Şairlerin yazgısının neden birbirine benzediğini anlattı.

28 - 29

Tarih boyunca Ölülerini Gömmek konusunu Umay OĞUZHANOĞLU yazdı.

32 - 33

İÇİNDEKİLER

TORAKS BÜLTENİ
HAZİRAN 2019
videosunu izlemek için
QR KODU cep
telefonunuzla tarayınız.

ALİ KILIÇGÜN, Sıla başlıklı denemesiyle farklı bir bakış açısı sundu.

35

ATABAT öğrenci kongresinde TTD rüzgârı... SELİN SENA ELMALI yazdı.

46 - 47

Türk Toraks Derneği 22. Yıllık Kongresi'nde neler yaşandı?

52 - 61

PINAR PAZARLI BOSTAN ve SERAP DURU sağlığa yaşamın içinden baktı.

64 - 67

İBRAHİM KILIÇ, Yemişen Gülleri'nin hikâyesini yazdı.

68 - 69

Türk Toraks Derneği 22. Yıllık Kongresi: Çalışma Grupları ve basın yansımaları penceresinden....

70 - 80

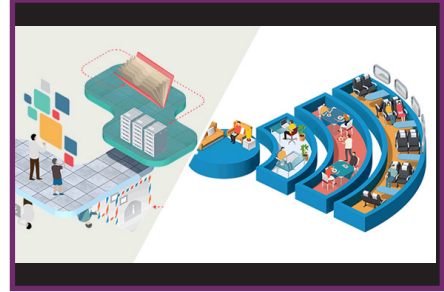
Ses, beden ve ruh üzerine BİLEN İŞIKTAŞ'ın müziksel düşünceleri...

36 - 38

AYŞE BİLGE SELÇUK, İnsani Bilimleri ve Temel Bilimlerin ilişkisini irdeledi..

40 - 41

Tıbbın sanatla harmanlanması NESLİHAN YALMAN'ın kaleminden...

48 - 51

Topraktan Tabağa EBRU BAYBARA DEMİR'in ilham veren hikâyesi...

62 - 63

TORAKS'TA SON ALTI AY

Türk Toraks Derneği Başkanı Hasan Bayram
hasantoraks@gmail.com

Sevgili Toraks Ailesi,

Toraks Bültenimizin Haziran 2019 sayısında sizlere yazmaktan mutluluk duyuyorum. Sevgili Editörler Kurulumuz, keyifle okuyacağımız oldukça renkli ve zengin bir Bülten hazırlamış; kendilerini kutluyor, bütün arkadaşlarımıza ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Bu sayıda da kısaca TTD olarak son dönemlerde yaşadığımız gelişmelere değinmek istiyorum.

Son altı ayda, yine oldukça yoğun bir gündemimiz vardı. Yurdumuzun hemen her köşesinde şubelerimizin, çalışma gruplarımızın toplantıları ve Toraks Okulumuzun katkı sunduğu kurslar oldu. Bu çerçevede yeni açılan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Temsilciliğimiz, KKTC Sağlık Bakanı ve üst düzey sağlık otoritelerinin de katılımıyla oldukça güzel bir toplantılar gerçekleştirildi.

Asistanlarımızla Kış Okulu ve Mesleki Gelişim Kursunu zengin ve keyifli bir program ile gerçekleştirdik. Katılımcılarımızla gündelik hayatımızda, iş ortamımızda yaşadığımız sorunları da konuştuk. Asistanlarımızda geleceğe dair iyimser beklentileri görmek güzeldi. Uzmanlarımızın yaşadıkları sorunları, zorlukları duymak, kendilerini anlatamama, sorunlarına muhatap görememelerinin yarattığı karamsarlığı duymak da o denli üzücüydü.

Ekim 2018 Geleceği Arama Toplantısında aldığımız kararlar gereği Sedat Altın başkanlığında kurduğumuz Özlük Hakları Görev Grubumuz özlük haklarımız ve uzmanlık branşımız ile ilgili sorunları da içeren bir rapor hazırladı. Sağlık Bakan Yardımcısı Muhammet Güven'e ziyaretimizde bu raporu ilettik. Görev Grubumuz, başta şiddet olmak üzere sağlık ortamında yaşanan sorunlar ile ilgili çalışmalarını sürdürmektedir. Özellikle yakın zamanda başlattıkları Sağlıkta Şiddet Anket Çalışması, sorunun tespitine ve çalışacaklara yönelik olup bu araştırmaya verilecek destek konunun ayrıntılı olarak saptanmasını hedeflemektedir. Bir sorunun ikna edici bir şekilde kanıtlar ve verilerle sunulması her zaman daha etkili olmakta, çözüme daha fazla katkı sunmakta olduğundan bu araştırma kapsamında gönderilen anketleri yanıtlamanız önem taşımaktadır.

Ülkemizin yaşamakta olduğu ekonomik dalgalanmaların derneğimize yansımalarını değerlendirmek için oluşturduğumuz Finans Komitemiz Haluk Türkteş başkanlığında Merkez Yönetim Kurulumuza (MYK) yol göstermektedir. Toplantılarımızı

daha sade mekânlarda, bilimsel kaliteden ödün vermeden sürdürmek, gerek merkezi, gerekse de yerel aktivitelerimizi planlarken ihtiyaç, talep ve maliyet unsurlarını daha dikkatli değerlendirmek için bütün üyelerimizin bize destek olmalarına inanıyoruz.

Nisan ayında, bilimsel içeriği ile doyurucu, sosyal yanılla da kaynaştırıcı, bir arada hoş anlar yaşadığımız başarılı bir kongre gerçekleştirdiğimizi düşünüyoruz. Sizlerden gelen geri bildirimlerden de genel olarak bu düşüncede olduğumuzu anlıyoruz. Emeği geçen bütün arkadaşlarıma teşekkür ederim. Ayrıca 2020 yılındaki kongremizin ekibi Gaye Ulubay başkanlığında hazırlıklara başladı. Bu aşamada kongre ile ilgili olarak gerek bilimsel oturum önerilerinizi gerekse de sosyal konular ve organizasyon ile ilgili diğer önerilerinizi almayı çok önemsiyoruz.

Bu yıl ilk kez Antakya'da Çukurova Şubemizin de desteği ile bir bölgesel bilgi güncelleme toplantısı yaptık. Program, bölgede çalışan üyelerimizin, özellikle sahada çalışan uzman hekimlerimizin talebi doğrultusunda oluşturuldu. Temel konulardaki güncel gelişmeler gibi bilimsel konular yanında, sahada farklı sağlık kurumlarında (şehir hastaneleri, devlet hastaneleri, özel hastaneler vs.) yaşanan sorunlar, meslektaşlarımızın yaşadıkları güçlükler tartışıldı. Toplantı sonrasında alınan geri bildirimler, bölgesel toplantılara ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Gelecekte de bu tür toplantılar sürdürülebilir.

Amerikan Toraks Derneğinin (ATS) yıllık kongresine Türkiye'den katılım ne yazık ki bu yıl önceki yılların oldukça gerisinde kaldı. Bunun en önemli nedeni, şüphesiz içinde bulunduğumuz ekonomik sıkıntılardır. Katılım azlığına rağmen, her yıl yaptığımız gibi Kongre sırasında 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramımızı Türkiye'den giden ve yurt dışında yaşayan üyelerimiz ve meslektaşlarımızla coşku içerisinde kutladık. Kongrede üyemiz Müge Akpınar Elçi ve benim konuşmacı olarak katkı sunduğumuz "Global Perspectives on Climate Change: Impact on Susceptible Populations and Low-Income Countries" başlıklı oturum kongre bülteninde haber olarak yer aldı. Yüksel Peker Hocamız kongreye iki konuşmayla katkıda bulunurken, diğer hocalarımız da oturum yöneticisi olarak görev aldılar. Önümüzde Yaz Kampımız var; 20-23 Haziran arasında Seferihisar'da buluşmayı diliyoruz. Ramazan Bayramınızı şimdiden kutluyor, sevdiğinizle birlikte güzel bir bayram, keyifli bir yaz tatili geçirmenizi diliyorum. Gelecek sayıda buluşana dek sevgiyle kalın.

TÜRK TORAKS DERNEĞİ DENİNCE?

Göksel ALTINIŞIK ERGUR

Okul, aile, bugün

Pınar PAZARLI BOSTAN

Eğlenmek, öğrenmek,
paylaşmak

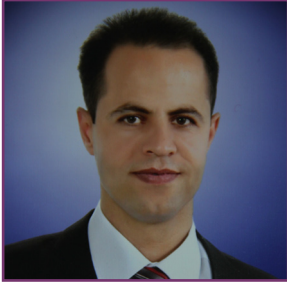
Nazan ÇOBANOĞLU

Güven, geliştiricilik,
değer

Nilüfer AYKAÇ

Emek, öğrenme,
farklı duruşlar

Şerif KURTULUŞ

Emek, empati, sevgi

Birsen OCAKLI

Aidiyet, dayanışma,
güvenilirlik

Ethem YILDIZ

Ses, emek, nefes

Ali KILIÇGÜN

Bir nefes...

Türk Toraks Derneği Yaz Kampına Davetlisiniz! “Spor ve Sağlık”

Sayı Gün Kaldı: 20-23 Haziran 2019

Toraks Ailesi olarak alanında uzman önemli misafirlerimiz, ilginç konularımız ve eğlenceli spor aktivitelerimiz ile, Ege'nin doğa ile iç içe, pırıl pırıl bir koyunda, çok keyifli bir kamp yine bizleri bekliyor.

Hayatın içinden konuları, biraz da sağlık ekleyerek konuşacağız, tartışacağız, paylaşacağız, eğleneceğiz, dinleneceğiz. Oluşturacağımız takımlarla dostça yarışacağız, kaynaşacağız.

Hepinizi Yaz Kampımıza bekliyoruz.

Yaz kampı programını,
telefonunuzla
QR KOD'u tarayarak
öğrenebilirsiniz.

Türk Toraks Derneği Güz Sempozyumuna Davetlisiniz! “Torasik Onkolojide Son Durum”

Tarihi not ediniz: 2-3 Kasım 2019

Akciğer kanserinde son yıllarda hem tanı hem de tedavide çok önemli gelişmeler vardır. Bu nedenle bu yıl Türk Toraks Derneği Güz Sempozyumu konu başlığı olarak akciğer kanserinde tanı ve tedavideki gelişmeleri multidisipliner olarak tartışabileceğimiz “Torasik Onkolojide Son Durum” seçildi.

Sempozyum programı Torasik Onkoloji, Göğüs Cerrahisi, Akciğer Patolojisi, Tanı Yöntemleri, Tütün Kontrolü, Deneysel Araştırmalar çalışma grupları ve Kadın ve Akciğer Sağlığı görev grubunun katkılarıyla oluşturuldu.

Bu sempozyum akciğer kanserindeki son bilimsel gelişmeleri multidisipliner olarak tartışmayı, klinik pratikte kullanabileceğimiz bilgileri elde etmeyi içerecek şekilde planlandı.

2 – 3 Kasım 2019 tarihlerinde Ankara-Holiday Inn Kavaklıdere’de gerçekleştireceğimiz “Torasik Onkolojide Son Durum” başlıklı sempozyumumuza konuya ilgi duyan tüm meslektaşlarımızı bekliyoruz.

Tarihi şimdiden ajandanıza not ediniz.

Türk Toraks Derneği 23. Yıllık Kongresine Davetlisiniz!

Tarihi not ediniz: 8-12 Nisan 2020

Türk Toraks Derneği'nin Uluslararası Katılımlı 23. Yıllık Kongresi 8-12 Nisan 2020 tarihinde Titanic Deluxe Otel, Belek, Antalya'da gerçekleştirilecektir. Kongre Düzenleme Komitesi olarak sizlere bültenimiz aracılığıyla yaklaşık bir yıl önce bir çağrı yapmak istedik. Hepimizden hepimize yürek dolusu sevgiler, saygılar, selamlar...

Uluslararası Katılımlı 23. Yıllık Kongre Düzenleme Komitesi

Kongre Başkanı: Gaye Ulubay
(Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi)

Kongre Sekreteri: Aslı Görek
Dilektaşlı (Uludağ Üniversitesi Tıp
Fakültesi)

Bilimsel Komite Başkanı: Zeynep
Pınar Onen (Ankara Üniversitesi Tıp
Fakültesi)

Bilimsel Program Sorumlusu: Ege
Güleç Balbay (Düzce Üniversitesi Tıp
Fakültesi)

Bilimsel Program Sorumlusu:
Cantürk Taşçı (Gülhane E. A.
Hastanesi)

Bildiri Komite Başkanı: Figen Deveci
(Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi)

Bildiri Komitesi Yardımcısı: Nursel
Türkoğlu Selçuk (Antalya E.A.
Hastanesi)

Bildiri Komitesi Yardımcısı: Tuğçe
Şahin Özdemirel (Ankara Atatürk Gö-
ğüs Hastalıkları E. A. Hastanesi)

Sosyal Program Sorumlusu: Pınar
Pazarlı Bostan (İstanbul Bilgi Universi-
tesi Sağlık Bilimleri Fakültesi)

Dış İlişkiler Sorumlusu: Begüm
Ergan (Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp
Fakültesi)

Mali Sekreter: Lütfiye Kılıç (Yedikule
Göğüs Hastalıkları E.A. Hastanesi)

**Basın ve Medya İlişkileri
Sorumlusu:** Neşe Dursunoğlu
(Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi)

Bilişim Sorumlusu: Cüneyt Saltürk
(Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp
Fakültesi)

Göğüs Cerrahisi Temsilcisi: Serdar
Onat (Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi)

Uzman Temsilcisi: Feride Marım
(Artvin Devlet Hastanesi)

Asistan Temsilcisi: Erdal Tatlıdıl
(Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları E. A.
Hastanesi)

24. Yıllık Kongre Başkanı: Figen
Deveci (Fırat Üniversitesi Tıp
Fakültesi)

Türk Toraks Derneği'nin yıllık kongreleri gelenekselleşen biçimde, öncelikli çalışma alanımız olan akciğer sağlığını koruma ve geliştirme yanında, toplumsal sağlık, koruyucu hekimlik, sağlık politikaları, mesleki saygınlığımız ve özlük haklarımız gibi pek çok alandaki öncü niteliklerini ortaya koyacak bilimsel ve sosyal programlarla yapılagelmiştir. Biz de, 23. Yıllık Kongre düzenleme komitesi olarak yıllardır içinde yoğurulduğumuz bu ortamların kazanımlarıyla bayrağı devraldık ve çitayı her yıl olduğu gibi bir öncekinden yukarı taşıma kararlılığıyla hazırlıklarımıza başladık.

Ekip olarak kongremiz için bir araya geldiğimizde, "Hasta ve hekim için çağdaş standartların oluşabilmesine katkı sağlamak birincil amacımız; katılımcılık ilkesi önceliğimiz olacaktır." dedik. Ayrıca insana ve doğaya saygıyı ilke edinmiş bir derneğin temsilcileri olarak kongremizin, "İnsanlığın ve doğanın birlikte sürdürülebilirliği" adına söz söyleyebilen, ge-

lecek için yol gösteren, değişim yaratan bir etkisi olması için çalışmaya da hep birlikte karar verdik.

Nitekim 23. Yıllık Kongre için "Bilimle Sağlıklı geleceğe" sloganını seçerken, "sağlıklı bir gelecek için mihenk taşımız bilim ve yolumuz hep ilim olsun" diyerek yola çıktık.

"Fark yaratan, değer katan, bizi biz yapan" yepyeni bir kongre bu yıl da hepimizin eseri olacak. Sizlerin değerli katkılarını bekliyoruz. Can cana, yan yana olacağımız, iyiliği çoğaltıp bilimi yücelteceğimiz bir kongre hazırlıyor ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kuruluşunun 100.yılında gerçekleştirecek olan 23.Yıllık Kongremizi, "23 Nisan coşkusuyla yaşayacağımızı" vaat ediyoruz sizlere...

İçinizdeki çocuğu da beraberinizde getirmeyi unutmayın !

TTD Fotoğraf Yarışması Birincileri

Aralık 2018 Birincisi
DÜNDAR KAÇAR

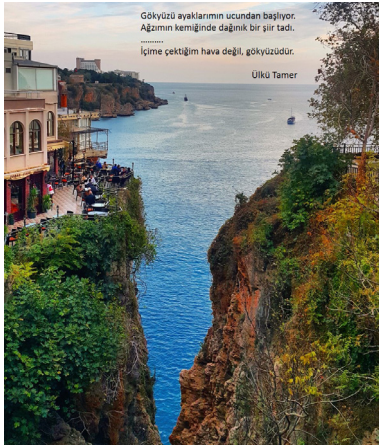
Ocak 2019 Birincisi
AHMET TÜRKELİ

Şubat 2019 Birincisi
FİRDEVS KERWAN

Mart 2019 Birincisi
YILDIZ TOPYANAK

Mart 2019 Birincisi
EDA DURMUŞ

Nisan 2019 Birincisi
METİN ÇELİKİZ

Kış Okulu İzlenimleri

YAZI: Atalay ÖZKUL
atalay.ozkul@gmail.com

Birçok göğüs hastalıkları asistanının aksine Türk Toraks Derneği Kış Okulu'na asistanlığın başında gitme şansına sahip oldum. Daha önünde alınacak uzun bir yolu olan bir hekim olarak, yolun başında bu yoğunlaştırılmış eğitim ve öğretim programının beni çok hızlandıracağını düşündüm. Ayrıca nöbetlerden, mesleğin sorunlarından birkaç gün de olsa uzaklaşmak çok çekici gelmişti. Üstelik eski borçlarımı yeni kapatmış ve birikimi olmayan birisi olarak yol param hariç tüm masrafları derneğin karşılaması da benim için bulunmaz bir fırsattı.

Hocalarım ve arkadaşlarımla İzmir'den Antalya'ya yapılan kısa bir uçak yolculuğundan sonra fakülte günlerimden tanıdığım eski göğüs hastalıkları hocalarımın yanı sıra başka bölümlerden de çok sayıda hocamızı havaalanında görmek beni çok şaşırttı ve heyecanlandırdı. Havaalanından otele transfer esnasında hocalarımızla sohbet etme imkânı bulmam heyecanımın bir miktar yatışmasına neden oldu. Konaklayacağımız otelde yıllar önce çalışmışım; bu sefer orada hizmeti alan taraf olarak bulunmak da çok tuhaftı doğrusu.

Kış okulunda, fakültedeki gibi derslik düzeni beklerken dokuz-on kişilik çok sayıda yuvarlak masa ile karşılaştım. Küçük gruplarla daha az sayıda kişinin öğreticiyle ve birbiriyle daha yakın, yüz yüze iletişim kurabiliyor olması derslerin daha canlı ve öğretici olmasını sağlıyordu. Dersler arasında bilgi modülleri dışında "tutum" ve

"araştırma" modülleri denen, sırasıyla hasta-hekim ilişkisini ve akademik yayınlarla ilgili olan modüller başta ilgimi çekmemişti. Ne de olsa hemen öğrenmem gereken klinik konular bulunmaktaydı. Ancak ismimizin yer almadığı modüllere katılmamız, bu modüller sistemi olumsuz etkileyeceği için önerilmediğinden bu modüllere şans vermek zorunda kaldım. İyi ki de vermişim, kesinlikle pişman olmadım. Bu modüllerden sonra günlük pratikte çok sık karşılaştığım, klinik yaklaşım dışı olan ve gereksinim duyduğumu bile bilmediğim birçok konu hakkında bilgim oldu. İyi hekim olmanın yalnızca küçük bir kısmının klinik bilgi olduğunun farkına vardım.

Derslerden sonra da program boş değildi, isteyenler için konserler, yarışmalar vardı. Bu etkinliklerde, başka şehirlerden göğüs hastalıkları hekimleri ile tanışma fırsatı buldum. Bunlar ilgi çekmezse veya kafa dinlemek istenirse otelin geniş imkânlarından faydalanmak, egzersiz yapmak ve gecenin sessizliğinin tadını çıkarmak da mümkündü.

Geriye dönüp baktığımda kış okulu süresince hiç sıkılmadığımı ve bir saatin bile boşa gitmediğini düşünüyorum. Hekimliğin ve insanlığın tüm yönlerine dokunan bir eğitim toplantısını tecrübe etmiş olduğum için çok mutluyum ve tüm kalbimle daha yetmişmiş bir insan ve hekim olarak bir gün yeniden kış okuluna katılmayı umuyorum.

Hekimlik mesleği, insanı temel alan bir yaşam olduğu için çok kültürlü ve çok kimlikli olmak üzere insan bilimlerinin konuları da eğitim programına entegre edildi. Tıpta İnsan Bilimlerini neden bu programın içine yerleştirdiğimizi biraz daha ayrıntılı konuşmak gerekiyor, çünkü Kış Okulu'nda bilgi, beceri modüllerindeki yüksek katılımı, tutum modüllerinde ve Tıpta insan bilimleri konularını içeren ortak sunumlarımızda ne yazık ki sağlayamadık.

İnsan bilimlerinin tıpta yer alması, 1960'lı yıllara kadar uzanmaktadır. Tıp fakültelerinde bir bölüm olarak açılmasının ilk örneği 1967 yılında Pennsylvania Devlet Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde açılan "İnsan Bilimleri" bölümüdür. Bu tarihten sonra tıpta insan bilimleri eğitimi veren fakültelerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Tıpta insan bilimleri programları, özellikle mezuniyet öncesi tıp eğitiminde yoğunluk kazanmış görünse

de giderek artan bir hızla uzmanlık eğitim programlarının içerisinde de yer almaktadır.

Türk Toraks Derneği tıpta insan bilimleri konularını eğitim programlarının içine entegre eden Türkiye'deki birkaç dernekten biridir ve bu konuda öncüdür.

Toplum hekimden, tanı koymada bilgili ve uygulamalarda becerikli olmasının yanında hastasının duygusal gereksinimlerine duyarlı ve yardımcı olmasını da beklemektedir. Hekimlerden beklenen, sağlığı neyin etkilediğini ve bunun hastalıklara etkisini değerlendirebilen ve hastasını bu yaşantısı içinde kabul eden bir yaklaşımda olmasıdır. Tıpta insan bilimleri, insanın sağlık, hastalık, sağlık hizmeti ve hasta-hekim ilişkisi özelinde davranışlarının anlamını irdeleyen ve deneyimlerini kaydeden tarih, edebiyat, sanat, felsefe, etik, hukuk, antropoloji, sosyoloji ve teoloji alanındaki

çalışmalardır. Bu çalışmalar tıbbı açılan farklı ve özel pencerelerdir. Beşeri bilimleri (edebiyat, felsefe, etik, tarih, inanışlar), sosyal bilimleri (antropoloji, sosyoloji, psikoloji, kültürel çalışmalar) ve sanatı (edebiyat, tiyatro, müzik, görsel sanatlar), ayrıca bunların tıp eğitimi ve tıp pratiğine yansıtılmasını içeren bilimsel, disiplinler arası bir alandır.

Beşeri bilimler ve sanat, insan durumunu, acılarını ve karakter gelişimlerini başarıyla aktararak bugünkü tıbbi pratiklere kavuşmamızı sağlayan yolları açtı. Edebiyat ve sanat sayesinde gözleme, analiz etme ve empati yeteneklerimiz güçlenmiş ve böylece yerinde ve gerekli tedavi becerilerine ulaşmamız kolaylaşmıştır.

Sosyal bilimler, tıbbi pratikler edinmemize, sosyal ve kültürel kaynakların ışığında kültürel etkileşim ve bireysel hastalık tecrübeleriyle yol gösterici olmuştur.

Tıpta insan bilimleri ile ilgili konuları okul programının içerisinde yerleştirirken amaçlarımız, hasta için yaşamın anlamını değerlendirebilmek, hekimlik sanatını anlayabilmek, hekimin kendisini görebileceği bir ayna oluşturmak, hekimliğin insani boyutunu kavramak ve genel anlamda tıbbi etkinliği arttırmaktır. Bu amaçla kış okuluyla başlayan “başka bir okul mümkün” düşüncesi gelişerek ve geliştirilerek Türk Toraks Derneği’nin diğer eğitim alanlarının içerisinde

de yavaş yavaş kendine yer bulmaya başladı.

“Çocuklar dünya karşısında yenik büyüyordu. Babalarından başka doğru bilmeden yaşlanıyordu erkekler. Çarşılar evleri çoktan teslim almıştı. Kızlar şarkısını kimseye söyleyemiyordu. Sokaklardan esen güneş değil, geri çekilme duygusuydu. Annelerin sütünde ışık yoktu. Kaba adamların kalın sesi örtmüştü ülkeyi. Güzellik, insanların gelecek düşlerinden çok-

tan çıkmıştı. Kimsenin ortak türküsü yoktu ve kimse türküsünü tek başına söylemiyordu. Bir yere gitmeden, gelecek birisini bekliyordu herkes. Koro halinde susuluyordu ve yalnızca yüksek sesle konuşanlara inanır olmuştu insanlar. İncelik yalnızlığa dönüşe dönüşe bitmişti. Şiddetin coğrafyasında elbette gökyüzü bir lükstü ve ancak yağmur yağınca anımsanıyordu” (1)

1.Şükrü Erbaş. “Seni Korumak”

“başka bir okul mümkün”

“Kaynaktan içebilen durgun suyu tercih etmez” (2) sözünü felsefe edinen TTD Okulu herkes için kaynak, günümüz sosyal ve siyasi ortamında bir vaha olmayı sürdürecektir ve birlikte gelişmeye devam edecektir.

2. Leonardo Da Vinci

Tıpta İnsan Bilimleri ve Kavsak Sunular

15 ŞUBAT 08.00-09.00
TTD Kış Okulu
Ayşe Bİge Öztürk & Osman Elbek

15 ŞUBAT 14.00-15.00
Türk Toraks Derneği
A. Fuat Kafıyancı

15 ŞUBAT 15.00-16.00
Hava Kirliliği ve İklim Değişikliği
Niğde Aytaç Kangar

16 ŞUBAT 10.00-11.00
Aziz Sancar ve Bilim
Orhan Bursalı

16 ŞUBAT 14.00-15.00
İnsan Hakkı ve Sağlık
Şahin Karur Fincancı

16 ŞUBAT 15.00-16.00
Hekim Örgütü: TTB
Eriş Bıldırgan

15-16 ŞUBAT 2017 tarihlerinde
 XVI. Kış Okulu
 VIII. Göğüs Cerrahisi
 XIV. Mesleki Gelişim Kursu Kış Okulu

TÜRK TORAKS DERNEĞİ

TTD Okulu: Bir Baska Okul Mümkün **14 ŞUBAT** 11.30-12.30
Osman Elbek

14 ŞUBAT 20.30-21.30
Zanaatla Teknoloji Arasında Tıp Meselesi: Tekno - Fetisizm ve İnsansızlaşma Sağaltım
Ali Ergur

15 ŞUBAT 12.00-13.00
Kanıtı Dayalı Tıp
Ali Kocabaş

15 ŞUBAT 20.30-21.30
Kısa Film Ne Söyler? "Zelat"
Filiz Işık Bulut

16 ŞUBAT 12.00-13.00
Ben Kadınım
Meltem Cumbul

14-18 ŞUBAT 2018 tarihlerinde
XVII. Kış Okulu
IX. Göğüs Cerrahisi Kış Okulu

TÜRK TORAKS DERNEĞİ

EDEBİYAT, SENARYO VE YAZMAK ÜZERİNE NOTLAR!

YAZI: Ercan KESAL

ercankesal@gmail.com

Kieslowski senaryo dersi verdiği öğrencilerine öncelikle bir şey sorarmış: “Sizi buraya getiren şey ne? Neler oldu? Neler yaşadınız da buraya geldiniz. Yaşamınızın inanılır, amaçsız bir analizini yapmadan bir şey yapmaya ve değiştirmeye başlayamazsınız.”

‘Her şeyden
vazgeçerim,
okumak ve
yazmaktan asla...’

www.ercankesal.com
adresini ziyaret etmek
için QR KOD’u telefo-
nunuzla taratın.

Elbette hikâyeler de, romanlar da, senaryolar da kurmacadır. Ama hayatı taklit ederler. Bu yüzden, önce kendi hayatlarımızı anlamak zorundayız. Kendimizi anlamaya gayret etmeden, başımızdan geçenlerin, yaptıklarımızın ya da yapmadıklarımızın, yapabileceğimiz halde yapamadıklarımızın cesur bir analizini yapmadan kimsenin hikâyesine vakıf olamayız. Ne en yakınımızdakilerin ne de sokaktakilerin!

Tüm bunların niye başımıza geldiğini anlamamanın ilk yolu, kendimize dönüp bakmak...

Geçmiş didiklemek, anıların altını kazı-
mak, kaybolmuş fotoğraflarımızı ve başı-
mızdan geçenleri geri getirebilir. Bunun
için önemli olan, hatırlamayı gerçekten
istememiz ve çaba harcamamız. Çoğu
zaman, biz istesek de istemesek de çıkıp
gelebilen bir şeydir anılar. Ancak yıl-
lar sonra aralarında bağlantıları kurma-
ya, olayları birbiriyle ilişkilendirmeye
başlarız. Hayat bize bunları toplu halde
sunmaz, hazmetmemizi kolaylaştıran bir
sırayla çıkarır karşımıza. Yaşadıklarımı-
zı içselleştirmemiz için gerekli mesafeyi
de yaratır. O mesafe sayesinde ki ru-
humuzu, aklımızı her seferinde yeniden
konumlandırarak ayakta kalmaya devam
ederiz.

Evet, zamanın bizden azade, kendine ait
bir şiddeti ve gücü var. Bu yüzden hatı-
rlandığında bize acı ve keder veren bir
şeyler saklıdır içinde. Geçmişten bugüne
bir kar topağı gibi sarılarak büyüyen bu
şeyi hatırlamanın yakıcı, kanıtıcı bir sü-
reç olduğu o kadar aşikâr ki! Ama hayat
böyle işte, bize en acı veren şeyler, bizi
en çok büyüten şeyler değil midir?

Lorca’nın yara ve ölümle ilişki kurarak
İspanyollar için geliştirdiği duende kav-
ramını hatırlayalım:

Yaptıklarımızda ve yaşadıklarımızda
duende’si olan; ölümle, kayıpla, yarayla
ilişkili olan bir şeyler var. Belki de bu
coğrafyanın topraklarında ve duygula-
rında gezinen, bizim ihtiyacımız olan,
dönüp bakmamız gereken şey bu!

Vargas Llosa yazı yazmayı, “tersten
striptiz yapmaya” benzetir:

“Romani tasarlarken hayal gücünün üret-
tiği kat kat ve rengârenk kıyafetleri gi-
yinerek özündeki çıplaklığı, yani göste-
rinin başlangıç noktasını gizler. Bu öyle
karmaşık ve özen gerektiren bir iştir ki
sıklıkla yazarın kendisi bile ortaya çıkan
ürünü tanımakta zorlanır.” der.

Kullandığımız dil, öncelikle yaşadığımız
zamana ait ve dinamik olmalı. Bu önem-

li; insanın dilini derdi belirler çünkü. Sinema, edebiyat ya da diğer tüm yaratıcı sanat dalları bu derdi anlatmanın peşine düşer. Edebiyat, gerçekliği yeniden icat ederek başka bir dünyanın mümkün olabileceğini gösterir ve okuyucusunu da buna inandırır. Zorlu bir yolculuktur bu ve yol boyunca yazarın tek silahı vardır: Samimiyet...

Kendi yazma süreçlerimden çıkardığım bir tespiti paylaşayım: Yazının iki ‘ucu’ var: Bir ucu, baştan sona yazara ait ve benzersiz olan ‘esin’ ucu. Diğeri ise edebiyatın kendi geçmişinden gelen birikiminin dayattığı ‘teknik’ uç. Teknik meselenin dayatmasına hep iman ettim ve buradaki işimin bir marangoz ya da ayakkabı tamircisinden hiç bir farkının olmadığını unutmadım.

Edebiyatın konusu insanlığın ortak değerleridir. Acı, keder, coşku, hüznün, aşk, hayal kırıklığı, kıskançlık vs. İnsan var oldukça öykü de, şiir de, roman da var olacaktır kuşkusuz.

Okumak ve yazmak terapötik bir şeydir çünkü. Yaralı ruhlarımızı iyileştirir.

“Edebiyat, gerçekliği yorumlarken, yeniden keşfederken onu tanımamıza yardım eder. Gerçekliği tanımak, onu değiştirmeye başlamak için gereken ilk adımdır.” der Galeano.

Edebiyatın verdiği cesaret, başka bir gerçeklik mümkün değilmiş gibi dayatılan ve giderek alıştırıldığımız “despotik düzene ve onun kurumlarına karşı bir itiraza dönüşebilir.”

Bu da utancımızdan ya da bu utanca ortak olma ayıbından kurtulmakla ilgili iyi bir başlangıç demektir.

“Yaşadıklarım, gördüklerim, duyduklarım ve okuduklarımdan bende kalanları ‘yeniden icat ederek’ yazıyorum..”

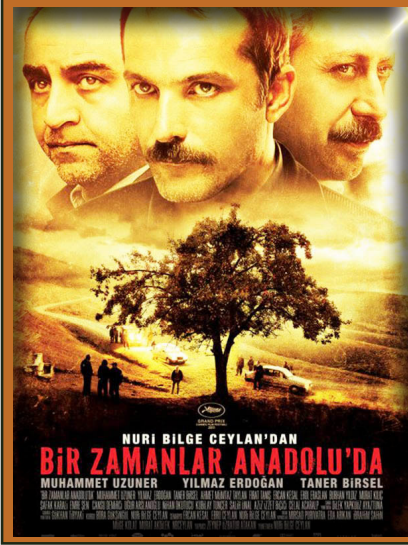
ERCAN KESAL KİMDİR?

Hekim, yazar ve oyuncu Ercan Kesal, 1959 yılında Nevşehir’in Avanos ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Avanos’ta, lise öğrenimini Nevşehir’de tamamladı. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi’nden 1984 yılında mezun oldu. Keskin Devlet Hastanesi, Bala ve köylerinde Sağlık Ocağı hekimliği yaptı. Halen 1990 yılında kurduğu Özel Okmeydanı Hastanesinin yönetim kurulu başkanlığı görevine devam etmektedir.

Ercan Kesal, 2004-2006 yılları arasında İTİCÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Uygulamalı Psikoloji dalında master yapmış olup şu anda Yeditepe Üniversitesi Sosyal Antropoloji Doktora Eğitimine devam etmektedir.

2002 yılında yönetmen Nuri Bilge Ceylan’ın Uzak filmiyle oyunculuğa adım attı. 2010 yılında Bir Zamanlar Anadolu’da filminde Ebru ve Nuri Bilge Ceylan ile birlikte yazdığı senaryo; 2011 yılında Asia Pacific Screen Ödülleri’nde “En İyi Senaryo” dalında ödüle aday gösterildi. Nuri Bilge Ceylan’ın Üç Maymun ve Bir Zamanlar Anadolu’da filmlerinde senarist ve oyuncu, Vavien, Derin, Saç, Küf, Yozgat Blues, Sen Aydınlatırsın Geceyi, Hükümet Kadın 1 ve Hükümet Kadın 2 ve Ben O Değilim isimli filmlerde oyuncu olarak sinemaya devam etti. Oyuncu ve senarist olarak ulusal ve uluslararası birçok festivalde ödüller aldı. “Peri Gazozu”, “Evel Zaman” ve “Nasipse Adayız” kitaplarından bazılarıdır.

Oyuncu Nazan Kesal ile evli olan sanatçının Poyraz isminde bir oğlu vardır.

BİR ZAMANLAR ANADOLU'DA FİLMİNİN DOKTOR CEMAL İLE DANSI

YAZI: Kemalettin ÖZDEN
ozdenkema@gmail.com

Sinema hayatın içinden öyküler anlatan bir sanattır. Bu nedenle yaşama dair ne varsa hepsini kapsayacak şekilde bakışını genişletebilir ya da kamerasını her yöne çevirebilir.

Sinema, hareket ve imgeyle duygu, düşünce ve eylem üreten bir makine gibi çalışmaktadır. Kamerasını çevirdiği her noktayı derinlemesine analiz edebilme imkân ve yeteneğine sahip mucizevi bir alandır beyazperde. Bu nedenle sinema, insanın sıkıntılarına, sevincine, acılarına, çatışmalarına dokunma gayreti içine de girer.

Tıp mesleği yani hekimlik de, hayatın tam kalbinde yer alan, insanlarla birebir iletişim halinde bulunması ile öne çıkan bir meslektir. Bu nedenle, sinema ile hekimliğin yolu sonsuz kere kesişecektir dersek sanırım abartmış olmayız. Sinema nasıl diğer disiplinlerden etkileniyor ve yararlanıyorsa, hekimlik de çeşitli nedenlerden ötürü birçok disiplinle iç içe geçmiş bulunur. Tıp, yeri gelir kimyadan, biyolojiden, etikten, hukuktan faydalanır. Günümüzde, kaçınılmaz olarak bunlarla birlikte, bütünlüklü bir disipline dönüşmüştür. Sinema, bir hastalığı, bir tanıyı, bir tedaviyi ya da bunların psikolojik ve toplumsal yansımalarını irdelerken sağlık çalışanlarına, özellikle de doktorlara başvurur. Bir anlamda kamerasını hekimlere çevirir. Bununla ilgili film literatürü neredeyse sınırsız bilgi içermektedir.

Bu bağlamdan yola çıkarak, Bir Zamanlar Anadolu'da filminin hekime bakışını ve tıp uygulamalarını nereye yerleştirdiğine dair

bir analiz yapmaya çalışacağım. Bir zamanlar Anadolu'da, çok katmanlı anlatı yapısı ile farklı bakış açılarına kapı aralayan bir film. Film üzerine söz söylemek için, taşra sıkışmışlığından ve tekdüzeliğinden, insanlar arasındaki hiyerarşik kademelerin taşıdığı gerilimden, kişiler arasındaki zıtlıklardan ve çekişmelerden yola çıkılabilir. Taşrada olaylar vuku bulmaz, birbirini tekarlayan hareketler vardır sadece.

Bir Zamanlar Anadolu'da, 2011 yılında gösterime giren bir Nuri Bilge Ceylan filmi. Filmin senaryosunu Ercan Kesal, Ebru Ceylan ve Nuri Bilge Ceylan birlikte yazmışlar. Filmin gerçekçi yapısı ve anlatımındaki yüksek seviye, kendisi de hekim olan ve senaryo yazarlarından Ercan Kesal'ın başarısı olarak da görülebilir.

Bilindiği üzere film, bir Anadolu bozkırında geçmektedir. Hava karamak üzere iken tekdüze bozkır yolunda seyir halindeki üç araç, bir cinayeti çözmek ve öldürüldükten sonra gömülmüş bir insanın cesedini bulmak için yola çıkmışlardır. Üç araç hiyerarşik şekilde sıralanmıştır. En önde savcının aracı, hemen arkasında komiser ve doktorun bulunduğu araç ve en sonunda da jandarma aracı bulunmaktadır. Katil de yer göstermek için yanlarında getirilmiştir. Uzun uğraşlar sonuç vermez ve katil yeri hatırlamadığını söyler. Bir anlamda ceset kaybolmuştur. Başka bir anlamda ise, aslında orada bulunan herkes alegorik olarak kayıptır. Ceset kayıptır ve ölüm herkesin başına gelecek bir yasa gibidir. Kayıp olanların acısı kalanlar üzerine sıçrar. Ce-

Hayatı belirleyen
bir anlamda
insanın bakışıdır.

sedi arayanlar da ölüdür bir anlamda. “Bir zamanlar”, “bir varmış bir yokmuş” misali zamansızlıktır da aynı zamanda. Taşraya sığınmış ve acılarını burada unutmaya çalışan yerlisi, yabancıları tüm bireyler aynı varoluşsal sancının pençesinde. Bunun bilincinde olanlar için ise acı belki de iki kat daha fazladır.

Film, görünürde bir ceset arama işini daha doğrusu görevini yapan meslek gruplarını anlatıyor gibidir. Gerçekte ise bürokrasi, iktidar, hiyerarşik çatışmalar, insan doğasındaki zıtlıklar, çekişmeler, iyi-kötü problemi ve kastrasyonun geride bıraktığı acıların derin izleri peşindedir.

Filmde hekim ile sohbetler, diyaloglar hep samimidir. Söze herkes, doğrudan “doktor” diyerek başlar. Yani toplumun her kesiminden insan, ailesinden biriymiş gibi iletişim kurar hekimle. Ama örneğin savcı ile konuşmalar, mutlaka katı bir teatral saygı üzerinden yürür. Seslerini bile yükseltmezler onun karşısında. Yasayı ve bürokrasiyi temsil noktasında önemli bir şahsiyettir o.

Filmde ana karakterlerin tamamı erkektir. Kadınlar ya görünmez ya da gördüklerinde de hep sessiz kalmayı yeğlerler. Bu durum eril bir dünyanın görünür yüzü olarak kabul edilebilir. Ancak erkekler arasındaki güç

savaşı için içine girdiğinde, “vahşi doğada” erkekler için işlerin sanıldığı gibi kolay olmadığı da açık edilir. Eril güç peşinde, çatışmalarla yüzleşen erkeklerin, kadınlar karşısındaki zaaf ve güçsüzlüğü de Komiser Naci (Yılmaz Erdoğan) üzerinden izleyiciye aktarılır. Görev için gece yarısı aç ve uykusuz yollarda olan Komiser Naci’ye karısı telefonda “Nerede kaldın?” diye bağırır. Herkese emirler verip hükmeden Naci, bir anda ezik bir figüre dönüşür.

Savcının yasal üstünlüğü ile arası iyi olmayan Komiser Naci, savcının sık sık tuvaletini yapmak için aracı durdurmasını “prostata vardır” esprisi üzerinden tiye alır. Böylece karısı tarafından zaafa uğratılan eril yapı, savcı üzerinden onarılmaya çalışılır. Kendisine destek olması için de doktordan yardım ister Naci. Burada prostat, tıp dışı toplumsal bir alegori olarak sunulmuş ve anlamı iktidar, iktidarsızlık eksenine kaydırmıştır.

Filmde vurgu yapılan unsurlardan biri de, hemen tüm Nuri Bilge Ceylan filmlerinde görüldüğü üzere, taşrada sıkışmışlık ya da kayıp olmaktır. Taşrada aslında bir endişe mekânıdır. Birçok kez görünür olan bu sancı, Doktor Cemal ile şoför Arap Ali’nin bir nevi “telepatik”, metafizik diyaloglarında ortaya çıkar. Taşra, tekensizdir ve her yerde ölüm kol gezmektedir.

Doktor Cemal karakteri, sorgulayan, düşünen, yardımsever bir entelektüel olarak sunulur izleyiciye. Herkesin bir sıkıntısı vardır, bazıları bunu içselleştirmiş, üzerini örtmüştür, ama Cemal gibi bazıları da sıkıntıyı aşmamıştır. Bu sıkıntı, Savcı Nusret’in (Taner Birsel) yüzündeki yaralarda ve Doktor Cemal’in (Muhammet Uzuner) düşünceli bakışı ile yüzüne sıçrayan kanda görünür olmuştur.

Öykünün esasta insanlar arasındaki çatışmalar, tutarsızlıklar, iyi ve kötü problemi üzerine kurgulandığını söylemişim. Savcı ve Doktorun sohbet ettiği anlardan birinde savcı, akla mantığa sığdıramayacak cinayetlerle karşılaştığını söyler. Bir kadının öleceği zamanı bildiğini ve söylediği tarihte öldüğünü dile getirir Doktor bunun bir intihar olabileceğini söyleyince savcı karşı çıkar. Sonradan bu kadının, savcının karısı olduğunu öğreniriz. Savcıyı taşraya atan ve burada ölümü beklemeye iten neden de ortaya çıkmış olur.

Filmin sonunda doktorun bakmış olduğu fotoğraflarda bir kadın göze çarpar. Buradan, onun geçmişinde bir şekilde ayrıldığı bir kadının varlığı anlaşılmaktadır. Bu sahnede, bir kastrasyon anksiyetisinin ima edildiğine tanık oluruz. Cemal tarafından taşraya taşınan bu gerilimin, sağaltılması mümkün olmayan bir yara olarak

kalacağını da söyleyebiliriz. Doktor Cemal'in yersiz yurtsuzlaşmasının işareti, Komiser Naci ile sohbetinde ortaya çıkar. Naci onun buradan gidebileceğini söylediğinde Cemal "Nereye?" diye sorar. Çıkışsızlığın bu kadar güzel anlatıldığı çok az sahne vardır beyazperdede.

Hem doktorda hem de savcıda, bir kaybın ağırlığı ve omuzlarına binen yükün yası devam etmektedir, denilebilir. İnsan kaybettiğini unutmaya çabalayabilir, kendisinden ve yaşadığı mekândan uzaklaşabilir ancak endişeli hüznü yok edecek güce sahip olamayabilir. Nereye gitse bir nevi lanet gibi geçmiş de peşinden oraya gelir.

Filmin en çarpıcı sahnelerinden biri de otopsi sahnesidir. Otopsi tıbbi bir uygulamadır. Filmde karşımıza çıkışı, ölüm nedeni üzerindeki şüpheyi kaldırmak üzerine kurgulanmıştır. Otopsi esnasında, yardımcı personel cesedin canlı gömüldüğünü destekleyen bulgular elde eder. Bunu doktora söyler, ama doktor öyle ol-

madığını, bunun normal olduğunu söyleyerek kayda bu şekilde geçirir. İnsanların acısını artırmaktan başka bir işe yaramayacak bir bilgi olarak görür bunu belki de. Bu sahne bizi Dostoyevski'ye götürür: İnsanın davranışlarındaki irrasyonelliğin sürekli vuku bulduğu o kadim anın yansımasına...

Tam cesede bakmak için eğildiğinde doktorun da yüzüne bir damla kan sıçrar. Taşraya yeni gelen kentli doktor, hangi nedenle olursa olsun bir suçu örtmeye çalışmış ve artık taşranın her şeyi bilen ama saklayan günahına ortak olmuştur. Belki de yapılan bu işlem, tüm insanlığın otopsisidir. Her kötülükte, az ya da çok hepimizin günahı vardır belki de.

Film, ana karakter Doktor Cemal'in gözünden aktarılır. Hekimin entelektüel özelliklerine vurgu yapılır. Bunun dışında prostat, kronik hastalıklar, otopsi gibi tıbbi meseleler, metaforik anlamlar yüklenerek anlatıyı farklı boyutlara taşıma işlevi de üstlenirler.

Bir Zamanlar Anadolu'da, zıtlıkların çatışmasını içeren anlatı yapısı, insan psikolojisinin karanlık yönlerine tuttuğu kamera ve sosyal ilişkilerdeki yapaylık, insanlığın taşıdığı endişenin azaltılmasına yönelik nevroitik çabalar gibi görünmektedir. Herkesin içinde yaşadığı, öldüremediği, tedavi de edemediği, tam tersine giderek büyüyen bir derdi, sıkıntısı vardır. Taşra, bu sıkıntıların unutulması için kaçılan, sınırlanmış bir kökene dönüşün izlerini taşır. Ancak taşra çıkışsızdır, tedavi etmekten çok yaranın kronikleşmesine neden olur. İyi ve kötü yanların aslında hepimizin içinde bir yerlerde saklı olduğunu, onu çıkaracak itici gücün çevremizde her zaman var olacağı da söylenebilir.

Hayatı belirleyen bir anlamda insanın bakışıdır. Protagoras "İnsan her şeyin ölçüsüdür," derken, iyilik, kötülük, adalet gibi kavramların göreceli olduğunu, toplum ve bireye göre değişebileceğini vurgular.

Yani toplumun her kesiminden insan, ailesinden biriymiş gibi iletişim kurar hekimle.

KEMALETTİN ÖZDEN KİMDİR ?

Ankara'da doğdu. Ankara Kurtuluş Lisesi'nden mezun oldu. Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdi. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı'nda uzmanlık eğitimini tamamladı. Mesleki özel ilgi alanı immünsüpresif hasta enfeksiyonları üzerinedir. Sinema ve mitoloji konularında kitap ve makaleleri bulunmaktadır.

GÜNDELİKÇİ KADINLAR SEMPOZYUMU

Türk Toraks Derneği Orta Anadolu Şubesi, Kayseri Erciyes Üniversitesi Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi ve Türk Toraks Derneği Kadın ve Akciğer Sağlığı Görev Grubu “Günderlikçi İşçi Kadınlar” Sempozyumunda bulundu.

Düzenleyen: Türk Toraks Derneği Orta Anadolu Şubesi ve Erciyes Üniversitesi Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi

Günderlikçi işçi kadınların çalışma koşullarından kaynaklanan sağlık sorunları ve çözüm önerilerini ve kadın işçi konusunu toplumsal bakış açısıyla değerlendirmesini sağlayan yararlı bir toplantı gerçekleşti.

HERKES İÇİN ETİK

YAZI: Nazan ÇOBANOĞLU
drncobanoglu@yahoo.com

“Hekimlik etkinliği, sadece teknik gerekleri yerine getirmekle yetinemez, aynı zamanda hem pragmatik buyruklar hem de hastanın kişi olarak tanınmasını gerektiren ahlak buyruğunu yerine getirmek durumundadır.”

Peter Koslowski

Son yıllarda dillerde sıkça dolaşan bir sözcük olan etiğin tıp açısından vazgeçilmez bir önemi vardır. Etik sözcüğü eski Yunanca bir sözcük olan *ethos* sözcüğünden gelir. *Ethos*, “karakter, huy” anlamına gelir. Felsefe profesörü Sevgi İyi’ye göre, Delphoi Tapınağının girişinde yazan “Kendini bil!” sözü bir bakıma etiğin temelini oluşturan iki şeyi işaret etmektedir: İnsan için bilginin önemine ve her türlü bilme uğraşımın kendini bilmekle olan bağlantısına.

Etiğin temellerini atan filozof olarak kabul edilen Sokrates’e göre de “Sorgulanmamış bir yaşam yaşanmaya değer.” Bu bakımdan bir araştırma alanı olarak etiğin çıktığı nokta, insanın kendini bilmesiyle veya insan için “doğru” ve “iyi” bir yaşamın ne olduğu, “doğru” ve “iyi” bir yaşamın nasıl yaşanabileceğiyle ilgili sorulardır denebilir.

Ne yazık ki tıp tarihi de insanlık tarihi gibi etik olmayan başarı hikâyeleri ile doludur. Bu hikâyeler bir dergi yazısında tümüne yer vermenin mümkün olamayacağı kadar çok sayıda hem de. Ara-

larından dikkat çekici olan dört tanesini sizlere aktarmaya çalışacağım.

Alman hekim Albert Ludwig Sigismund Neisser’in, kendisinden 400 yıl kadar önce yaşamış olan Niccolo Machiavelli’nin “Zafere giden her yol mubahtır.” politik önerisini kendi mesleğinde uygulayarak etik olmayan çalışmalar yapan bir bilim insanı olduğunu öğrenmek beni olduğu gibi pek çoğunuzu da şaşırtacaktır. Neisser, gonorenin etkeni olan mikroorganizmayı 1879 yılında saptar ve bu bakteri suşuna onun onuruna *Neisseria gonorrhoeae* adı verilir. Ne üzücüdür ki bu başarılı hekim, sifilislili hastalardan elde ettiği serumu başka yakınmalarla gelen hastalara -ki bunların büyük kısmını hayat kadınları oluşturuyordur- onayları olmadan enjekte ettiği bir klinik çalışmayı, geliştirdiği serumun sifilislili hastaların tedavisinde etkili olduğu iddiasıyla 1898 yılında yayımlar. Çalışmasında yer alan kişilerden bazıları sifilise yakalanınca da bu durumun uygulanan serumdan değil, hayat kadını olarak çalışmaları sonucunda gerçekleştiğini iddia ederek kendisini savunur.

“Kendini bil!”

Nazi insan deneyleri, 1940'lı yıllarda Nazi Almanları tarafından temelde Çingenerler, Polonyalılar, Sovyet savaş esirleri, engelli Almanlar ve Yahudiler üzerinde bilgileri ve rızaları dışında yapılan tıbbi deneylere verilen isimdir. Bu deneyler kemik, kas ve sinir nakilleri, kafa travması, donma, sıtma, tifüs, tüberküloz, tifo, sarıhumma ve bulaşıcı hepatite karşı aşı geliştirme, doğurganlık ve kısırılık, kan pıhtılaşması, yüksek irtifadan düşme deneylerini kapsar. Yukarıda sayılan gruplara dâhil kişiler önce hasta hale getirilir, daha sonra bu kişiler üzerinde yeni tedavi yöntemleri veya koruyucu önlemler denir. Bu deneyler sırasında çok sayıda insan hayatını kaybeder veya sakat kalır. Savaş, Nazi Almanyasının yenilgiyle sonuçlanır ve kurulan Nürnberg Uluslararası Askeri Ceza Mahkemesinde "Doktorlar Duruşması" sırasında öğrenilen detaylar kan dondurucu niteliktedir.

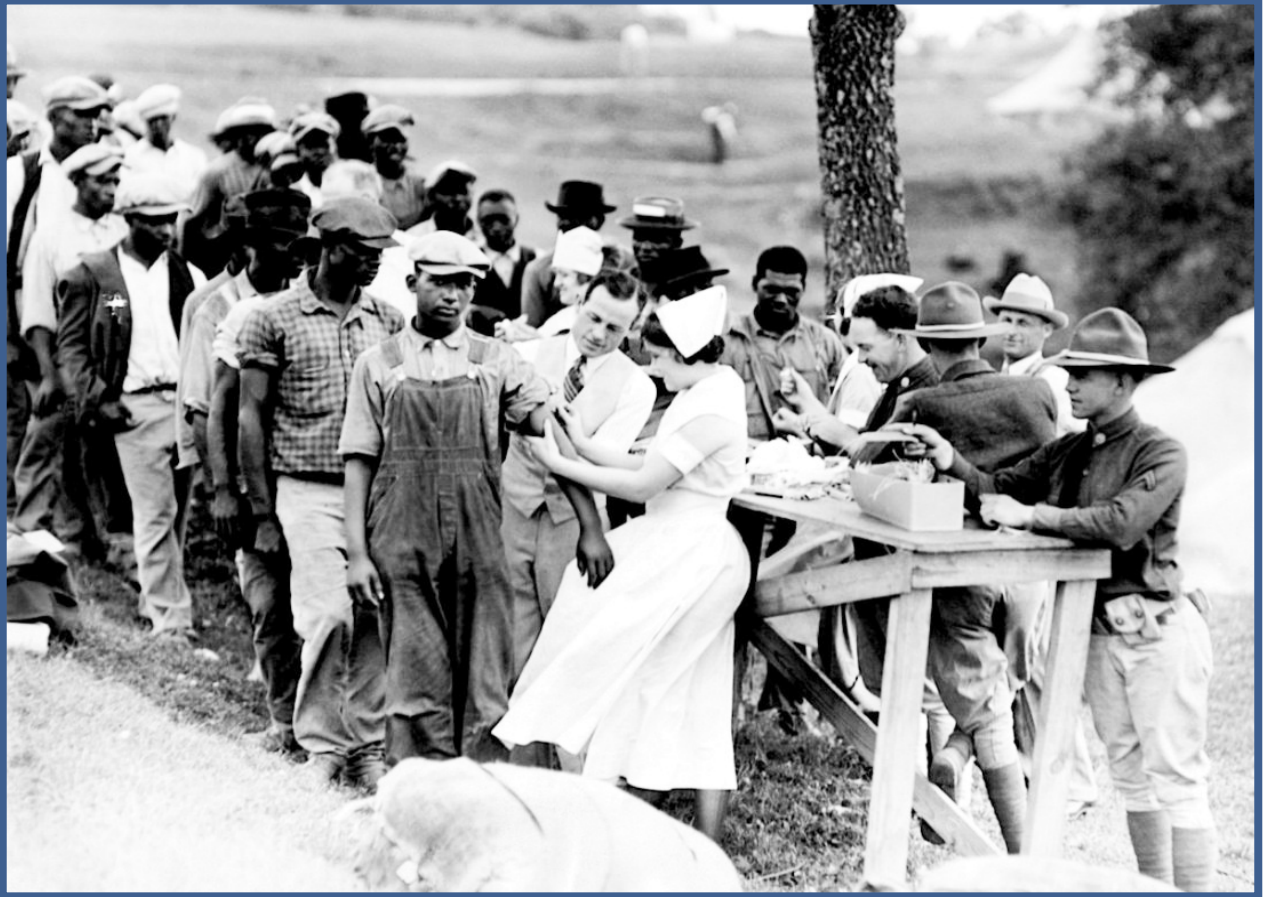
Birleşik Krallık, Fransa ve Sovyetler Birliği ile birlikte Nazi Almanyasına

karşı dava açarak Nürnberg Uluslararası Askeri Ceza Mahkemesinin kurulmasına önyak olan Amerika Birleşik Devletleri de ne ironiktir ki daha sonra benzer etik ihlallerini yapmaktan çekinmez. Aralarında hekimlerin de bulunduğu ABD bilim insanları tarafından Guatemala'da 1946 ile 1948 yılları arasında askerler, hayat kadınları, hükümlüler ve akıl hastaları üzerinde, bilgileri ve rızaları dışında sifilis ve cinsel yolla bulaşan diğer hastalıklarla ilgili bir deney yapılır. Amerikan askerlerini cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korumak veya kurtarmak amacıyla başlatılan bu deneye alınan ve yaşları 10 ile 72 arasında değişen 1308 kişiye sifilis ve gonore başta olmak üzere cinsel yolla bulaşan hastalıklar bulaştırılır. Dahası bunların da 678'ine penisilin olmayan bir tedavi uygulanarak etkisi araştırılır.

Bu deney sırasında toplam 83 kişi ölür. Olayın 2005 yılında bir başka etik olmayan çalışma olan Tuskegee Çalışması'nın araştırılması sırasında

ortaya çıkarılmasından sonra 2010 yılında o dönemin ABD başkanı Obama, Guatemala başkanı Alvaro Colom'dan özür diler. Bu deney tarihinde "Guatemala sifilis deneyi" ismiyle yerini alır.

Kayıtlara "Tuskegee Çalışması" olarak geçen araştırma ise 1932 yılında ABD'nin Alabama eyaletinde başlar ve toplam 40 yıl sürer. Bu araştırma sifilis hastası 399 Afrika kökenli Amerikalı ve fakir erişkin erkekler üzerinde yapılan gizli bir tıbbi deneydir. Bu hastalara bir deneye katılacakları hakkında bilgi verilmez, sadece hastalıkları nedeniyle ücretsiz tıbbi bakım ve tedavi uygulanacağı söylenir. Ayrıca hastalardan, ölmeleri halinde ücretsiz cenaze töreni yapılabilmesi için vücutlarına otopsi yapılması izni alınır. Deneyin uygulandığı yıllarda sifilis tedavisinde penisilin başarı ile kullanılabiliyor olmasına rağmen deneye katılan bu hastalara hiçbir tedavi uygulanmaz, ama tedavi olduklarının sanılması sağlanır. Böylece, sifilis hastalığının tedavi edil-

memesi durumunda insan vücudunda yol açtığı sorunlar ve etkilerinin belirlenmesi amaçlanır. Bu araştırma 1972 yılında tamamlandığında sadece 74 kişi hayatta kalabilmiştir. Üstelik sadece deneye katılanlar değil aile bireyleri de etkilenir. Sifilis olan 40 erkeğin eşleri de hastalığı kaparlar ve 19 çocuk konjenital sifilisi olarak doğar. Virginia Üniversitesi'nde 1994 yılında düzenlenen bir toplantı sırasında ele alınan bu araştırma tüm ülkede büyük bir infial uyandırır ve 1997 yılında o dönemin başkanı Bill Clinton halktan özür dilemek zorunda kalır. New York Times bu çalışmayı "Tıp tarihinde insanlar üzerinde yapılan ve tedavi edici olmayan en uzun çalışma" olarak tanımlar. Yönetmenliğini Joseph Sargent'ın yaptığı ve bu çalışmanın konu edildiği "Miss Ever's Boys" adlı filmin 1997 yılında Emmy Ödülü alması yaşanan trajik olayın tüm dünyanın gözlerinin önüne serilmesini sağlar.

Yukarıda verilen örneklerin ilk ikisinin Almanya'dan, diğer ikisinin de ABD'den olması tamamen tesadüftür.

Tıp etiğine uyulmaması bazı ırklara mensup hekimlere değil, tüm dünya hekimlerine özgü bir davranıştır. Hiç kuşkusuz insan var oldukça etik sorunlar da hep olacaktır. Aristoteles "İnsanın işi sadece yaşamak değil, akılla bağlantılı bir eylem yaşamı sürmektir." demiştir. Bu sözü şöyle adapte ederek haddimi aşmam umarım:

Hekimin işi sadece iyileştirmek ve yaşatmak değil, etikle bağlantılı bir eylem yaşamı sürmektir.

"Sorgulanmamış bir yaşam,
yaşanmaya değmez."

Socrates

BEBEKLERİN ULUSU YOK

İlk kez yurdumdan uzakta yaşadım bu duyguyu
Bebeklerin ulusu yok
Başlarını tutuşları aynı
Bakarken gözlerinde aynı merak
Ağlarken aynı seslerin tonu

Bebekler çiçeği insanlığımızın
Güllerin en hası, en goncası
Sarışın bir ışık parçası kimi
Kimi kapkara üzüm tanesi

Babalar çıkarmayın onları akıldan
Analar koruyun bebeklerinizi
Susturun susturun söyletmeyin
Savaştan yıkımdan söz ederse biri

Bırakalım sevdıyla büyüsünler
Serpilip gelişsinler fidan gibi
Senin benim hiç kimsenin değil
Bütün bir yeryüzünüdür onlar
Bütün insanlığın gözbebeği

İlk kez yurdumdan uzakta yaşadım bu duyguyu
Bebeklerin ulusu yok,
Bebekler, çiçeği insanlığımızın
Ve geleceğimizin biricik umudu...

Ataol BEHRAMOĞLU

BİLİMSEL ARAŞTIRMA ETİĞİ ÜZERİNE ANILAR

YAZI: A. Fuat KALYONCU
fuattoraks@gmail.com

1989'da Allerji yan dalı eğitimi için gittiğim Uppsala'da İsvেççeyi poliklinikte hasta muayenesi yapacak kadar öğrendikten sonra, hangi konuda araştırma yapabileceğimi düşünmeye başladım. Hacettepe Gögüs Hastalıkları geleneği gereği, hocamız İzzettin Barış'tan aldığımız eğitimle hep toplumsal bazı araştırmalara ilgi duydum ve hâlâ duyuyorum. Ülkemizin birçok yerinde yaptığımız araştırmalara asistanlığımдан beri severek katılmışımdır. Uppsala esasen bir öğrenci ve göçmen şehriydi. Hem göğüs hem de allerji polikliniğine sadece İsvেçliler değil bu yabancılar da gelmekteydi. Arşivde kısa bir inceleme ile birçok yabancınn tıbbi geçmişlerine ilişkin bilgi olduğunu gördüm. Oradaki hocam Doç. Dr. Gunnemar Stalenheim ile görüşerek dünyanın farklı bölgelerinden gelen bu kişilerin ve İsvেçlilerin allerjik durumlarının mukayesesi, göçmenlerin İsvেç'te kalma süreleri ile değişim gösterip göstermediklerini araştırmaya karar verdik. Stalenheim, bu bir retrospektif (geriye dönük) arşiv taraması olacağı için, etik bir sorun olmayacağını söyledi. Ben de aşına olduğum bir konu olmadığımdan, etik kavramı üzerinde durmadım bile.

Önerim o zaman için orijinal ve araştırılmamış bir konuydu; halen de çok araştırıldığını söyleyemem. Gerçekten de Güney Amerika, Afrika, Asya ve Orta Doğulu göçmenlerin bazı allerjik

parametreleri, ilk geldikleri dönemde İsvেçlilerden anlamlı derecede farklıydı. Zaman geçtikçe hem total IgE düzeyleri azalıyor hem de deri prick testi ile gösterilen allerjen duyarlılıkları yerelleşiyor, İsvেç'te geçen süre ile doğru orantılı olmak üzere, aynen yerli İsvেçlilere benziyorlardı. Yani çevre koşulları ve yaşam şartları insanın bağışıklık sistemi üzerine yeni bir ayar yapmaktaydı. Bu sonuçları Danimarka Arhus'taki Kuzey ülkeleri (Nordic) Alerji Kongresi'nde bildiri olarak sundum (daha sonra Avrupa Allerji ve Klinik İmmünoloji Akademisi'nin resmi yayın organı olan Allergy dergisinde makale olarak da yayınladım). Bu arada birçok göçmen, öğrenci ve sığınmacı ile de tanışma fırsatı bulmuştum.

İsvеçlilerle göçmenlerin farklarını genel hatlarıyla bulup gösterdikten sonra bana göre sıra, oradaki Türklerin durumunu saptamaya gelmişti. Avrupa'da yaşayan hemşerilerimin bu özellikleri daha önce hiç araştırılmamıştı. Daha doğrusu hiçbir göçmen topluluğu ile ilgili böyle ayrıntılı bir bilgi yoktu. Oradaki dostlarımın yardımıyla Stockholm'daki Türk-İsvеç Dostluk Derneği'ne (Svensk Turkiska Sallskapet-STTS) ulaştım. Büyükelçimiz Sayın Erdil K. Akay'ın da desteğiyle, araştırmayı yapabilecek kadar, yani bir kaç yüz Türk göçmene ulaşabilecektim. İlk düşünçem her yıl

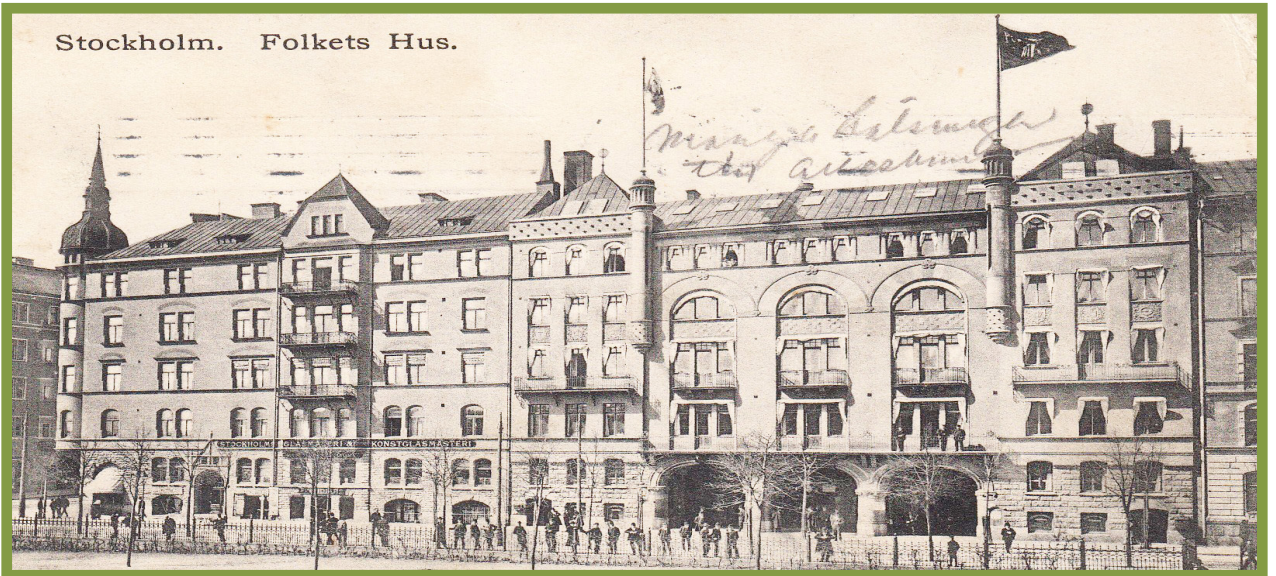
19 Mayıs'ta Stockholm'da düzenlenen ve sadece bizimkilerin katıldığı gününbirlik bir deniz gezisinde, gemide herkesin muayene ve tetkiklerini yapmaktı. Malum, ilim ve bilim, tetkikle olur. Biz birkaç kişilik bir ekip ile gemideki herkesi kontrol eder, testlerini yapar, kanlarını alırdık. Bizim insanımız zaten bu tür etkinliklere katılmayı sever. Gemi, sabah Stockholm limanından Baltık Denizine doğru açılacak, Helsinki istikametinde doğuya doğru gidip gece de geri gelecekti. 19 Mayıs zaten havanın en güzel olduğu zamanlardı. Bu fikrimi Dr. Stalenheim'e açınca bana hiç düşünmediğim, ama burada yapmak zorunda olduğum aşamaları anlattı. Bir kere bu prospektif (ileriye dönük) ve insan üzerinde yapılacak bir araştırma idi ve İsveç'te bu türden araştırmalar için Üniversite Etik Komitesinden izin alınmalıydı!

İtiraf edeyim başlangıçta bu etik kelimesi beni biraz rahatsız da etti. Ayrıca Helsinki İnsan Hakları Bildirgesine uyacağım konusunda bir belge de imzalayacaktım. Türkiye ve dünyanın birçok ülkesinde, o dönemde henüz bu tür zorunluluklar yoktu. Hem biz ülkemizde 12 Eylül döneminin gri ortamından yeni yeni çıkıyorduk. Ülkemde insan hakları, Helsinki Bildirgesi gibi kavramlar suç teşkil ediyordu ve bu kavramları savunan kişi(ler), bununla ilgili bildirilere imza atan aydınlar ve Barış Derneği gibi dernekler yargıla-

nıyordu. Ama demek burada şartlar böyleydi ve ben de buna uymak zorundaydım. Stalenheim devam etti; araştırmaya katılan herkesten imzalı onam belgesi alacaktım, onlara bir injeksiyon iğnesinin dahi canını acıtabileceğini bildirecektim. Hayret bir şey, bunlar insanları caydırmak için her şeyi yapıyorlardı. Sonra geminin şirketinden izin almak ve gemi uluslararası sulara çıkacağı için yine bir sürü yerlerden izin almak gerektiğini söyleyince, ben bu planı iptal ettim. En iyisi, acele etmeden, etik komite izini ve maddi destek sağladıktan sonra Stockholm'de bir yere herkesi çağırıp muayene ve tetkikleri yapmaktı.

İsveç araştırma kurallarını mecburen kabul ettikten sonra, araştırmamı başlattım. Ben önce Türk-İsveç Dostluk Derneği üyesi herkese bir mektupla araştırma daveti ve bir anket formu gönderdim. İlk muayeneyi 7 Mayıs 1990 günü Stockholm'de Türk Büyükelçiliğinde yaptık, 62 kişiyi muayene ettik, testlerini yaptık. Oraya hocam Stalenheim, Şili'li doktor arkadaşım Oscar Caro ve iki hemşiremiz Gunilla ve Gun-Marie ile gittik. Talep düşündüğümün üzerindeydi. Ancak tüm araştırmayı elçilik binasında yapamazdım ve belki de bazı kişiler elçilik binasına gelmek istemeyebilirdi (bazı siyasi mülteciler zorunlu olmadıkça elçiliğe gelmiyordu). Bu nedenle Stockholm Halkevinde (Folketshus) iki ayrı ta-

rihte birer günlük ofis kiralayarak, herkesi oraya davet ettim. Masraflar birikmeye başlamıştı, ancak henüz bir yerden maddi destek bulamamıştık. Ama Stalenheim bu konuda rahat görünüyordu. Sonunda yine hocalarım sayesinde, aradığım desteği Bror Hjerpstedt Araştırma Vakfı'ndan buldum. Ağustos 1990'da Sundsvallsposten Gazetesi "Guldregn över astma-forskning" (Astım araştırmalarına altın yağmuru) başlıklı haberinde Hjerpstedt Vakfının direktörü 90 yaşındaki Bayan Helga Hjerpstedt'in, Prof. Dr. Gunnar Boman ve Doç. Dr. Gunnemar Stalenheim ile beraber resimlerini de yayınlayarak, 175.000 SEK araştırma desteği dağıtıldığını yayınlıyordu. Vakfa benimle birlikte farklı projeler için başvuran Per Venge, Lars Lagerstrand, Mary Kampe, Lena Hakansson ve Merja Herala da araştırma desteği almışlardı. Bu beni İsveç'te en çok sevindiren olaylardan biriydi. Biriken Uppsala-Stockholm seyahat giderleri, iki hemşire ve benimle birlikte hocam Stalenheim'in masrafları, Folketshus'da oda kirası, posta, telefon ve tüm tetkik giderlerini buradan karşıladık. Aldığımız destek iyi bir meblağdı ve ben bu araştırma projesinden artakalan para ile hayatımdaki ilk bilgisayarımı alacaktım. O dönemdeki en iyi bilgisayar yani bir "Mac Classic"... O da araştırma verilerimi hazırlamamı ve yazmamı kolaylaştıracaktı. Nasıl sevindiğimi anlatamam; öyle ki dönüşte dahi eşim uçakta kızımızı taşı-

ken, ben kucağımda bu bilgisayar ile geliyordum.

Araştırma muayeneleri oldukça sıcak bir ortamda geçiyordu. Hemşerilerimiz doğrusu memnuniyetle geliyorlar, bazıları da evde yaptığı yemeklerden getiriyordu. İlk gün büyükelçimiz tüm ekibi konutunda bir öğlen yemeğine davet ettiğinde, gurur duyduğumu hissetmişim. Erdil bey ve eşi, son derece görgülü ve nazik insanlardı, bizi en üst düzeyde ağırladılar. Sonuçta orada yaşayan Türklerdeki astım ve allerji hastalıkları sıklığı ve allerjik durumlarıyla

ilişkili birçok bilgi ortaya çıkmıştı. Bunu da Avrupa Allerji ve Klinik İmmünoloji Kongresi'nde bildiri olarak sunacak ve yine bir araştırma makalesi olarak yayımlayacaktım. Bu konu artık benim "Allerji uzmanlık tezim" olmuştu.

Büyükelçilikteki muayene günümüzde, bir ara elçi beyin eşinin bir ricasını unutamıyorum. Bizim geldiğimizi duyan (demek ki onların dostları) Yunan elçisinin hanımı, oraya bir reçete yazdırmak için gelmişti. İsveç sisteminde eczaneden reçetesiz ilaç almak hiç de kolay değildi, sıradan doktor

muayenesi de bekleme gerektiriyordu. Şimdi yılların ötesinden biraz geri çekilip de baktığımda, İsveç'e gitmeden de çok kaliteli araştırmalar yapıyorduk, çok da iyi dergilerde yayınlıyorduk. Ancak demek ki bu araştırmalara uluslararası bir standardizasyon gerekiyordu.

Yılların içinde bizim ülkemize de bu etik kurallar geldi, şimdi yıllardır bizler de her araştırmamıza etik komite onayı alıyoruz. Ayrıca artık eczanelerden reçetesiz ilaç satışı da kalkmadı ama epeyce azaldı.

A. FUAT KALYONCU KİMDİR ?

Ankara Gazi Lisesi'ni ve İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'ni bitirdi. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları Ana Bilim Dalı'nda uzmanlık eğitimi tamamladı. 1990 ve 1991 yıllarında İsveç'te Uppsala Üniversitesi'nde allerji hastalıkları uzmanlık eğitimi aldı.

Astım ve erişkin allerji hastalıklarının ülkemizdeki dağılımı ile ağrı kesici ilaç allerjisi özel ilgi alanlarıdır.

Türk Toraks Derneği başkanlığı yapmıştır. Halen Merkez Yönetim Kurulu üyesidir.

DOKTORLAR VE ŞAİRLER

YAZI: Ataol BEHRAMOĞLU
ataolb@yahoo.com

Doktorlar
ve şairlerin
yazgısı
birbirine
benzer.

Bir yurt dışı yolculuğunda elimin altında sözlüklerim olmadığı için “doktor” ve “şair” sözcüklerinin kökenbilimsel (etimolojik) bir araştırmasına girişemiyorum.

Doktor, hekim, tabip...
Şair, ozan...

Başka dillerde bu kavramları karşılayan başka sözcükler: *médecin*, *poète* vb...

Sezgilerim, bu sözcüklerin kaynaklarına doğru yolculuğun beni ilginç sonuçlara ulaştıracağını söylüyor...

En erken insan topluluklarında hekimlik ve şairlik işlevlerinin çoğu kez aynı kişi, bu gün “büyücü” dediğimiz kişi tarafından yerine getirilmesi rastlantı sayılamaz.

İnsanlar en baştan, hastalıkların sağaltımında bir takım sözlerin de yararlı olabileceğini düşünmüşler ve çoğu kez bunun gerçekliğini de görmüşlerdir.

Söz yaralayıcı olduğu kadar iyileştiricidir de...

Yaşamlarımız bu olgunun sayısız örneğiyle doludur.

Doktorlar ve şairler arasında var olduğunu duyumsadığım ve sözcüklerin kökeninde bulabileceğimi düşündüğüm yakınlığın kaynağı da buralarda olsa gerek.

Doktorlar, karşılıklarına kişiliklerimizin en yalansız, en güçsüz ve en korunmasız biçimiyle çıktığımız meslek grubunun insanlarıdır.

Hangi yaşta ve konumda olursak olalım, doktor karşısında tam bir teslimiyet içindeyizdir.

Şiir de insan ruhunun çırılçıplak ortaya konulması olarak değer taşır.

Uzmanlık alanı ne olursa olsun doktorun söyleyeceği söz herhangi bir söz olamaz. Çünkü bu söz, mutluluğumuzu ya da mutsuzluğumuzu belirleyecektir.

Doktorun suskunlukları da önemlidir.

Tıpkı şiirde olduğu gibi... Şiirde, söylenen sözler kadar, söylenmeyenler, söylenemeyenler de anlam taşır.

Şimdi konuya ilişkin düşüncelerimi biraz daha geliştirebilirim.

Doktor, konusunun uzmanı olduğu kadar, insan psikolojisinin de ustası olmalıdır. Yaptığı iş, teknik bir anlam taşıyan “tanı koyma” eyleminin çok ötesindedir çünkü... Sağaltım olgusu ve süreçleri de sadece teknikle açıklanamaz. Kuşkusuz, önemlidir bütün bunlar... Ama hepsinin üstünde ve ötesinde, insanca bir sıcaklıktır gereksinim duyduğumuz ve kimi kez sadece odur...

Şiir de böyledir...

Teknik bilgisi ve donanımıyla ustaca şeyler yazabilirsiniz. Bunlar estetik bir haz, bir etki de uyandırabilir. Ama asıl etkiyleyici ve kalıcı olan, teknik bakımından ustaca söylenmiş sayılmayacak olsalar bile, içtenlikle söylenmiş, insanca bir sıcaklık ve duygululuk taşıyan sözlendir...

Günümüzde ne yazık ki hekimliğin de şiirin de fazlaca tekniği indirgenmiş olduğunu görüyoruz.

Çocukluk yıllarımdan bu güne, doktorlara her zaman saygı

ve yakınlık duydum. Onların sıradan insanlardan daha farklı bir kişiliğe sahip olduklarını düşündüm ve çoğu kez bu düşüncemde yanılmadığımı gördüm.

Yine çocukluk yıllarımdan bu günlere tanıdığım, karşılaştığım doktorlar, her zaman biraz bilge, biraz şair kişiliklerdi.

Tersine durumlarla karşılaştığımda şaşırdım, bugün de şaşıyorum.

Şiire ve felsefeye uzak bir hekim, bence mesleğinde eksik biridir.

Tıpkı bunun gibi, insan ruhuna uzak şairler karşısında da, şiirine ilgi duysam da, her zaman şaşkınlık ve hayal kırıklığı yaşadım.

Kendilerine yaşamlarımızın en gizli sırlarını açtığımız doktorların da kişisel bir yaşamları, sırları, sorunları olduğunu düşünmeyiz pek.

Onlar sanki kendi dertleri, sorunları olmayan bir çeşit insa-

nüstü varlıklardır. Bunun hiç de böyle olmadığını, tanıdığımız, yakınımız bir doktorun hastalığında ya da yaşamdan ayrılışında acı biçimde anlarız. Bizim, pek de önemli olmayan ama çok önemsedığımız bir sıkıntımıza çare ararlarken, kendileri çok daha büyük sıkıntılar, sorunlar yaşamaktadırlar belki de...

Tıpkı şairler gibi...

Bir duygusallığımızı karşılayan, dile getiren, bir acımızı hafifleten, bizi umutsuzluktan kurtaran bir şiirin nasıl yazıldığını, hangi duygusal sancuların, hangi yaşantıların, hangi zorlu arayışların sonucunda ortaya çıktığını düşünmeyiz bile...

Önemli olan şiirdir çünkü, şair değil...

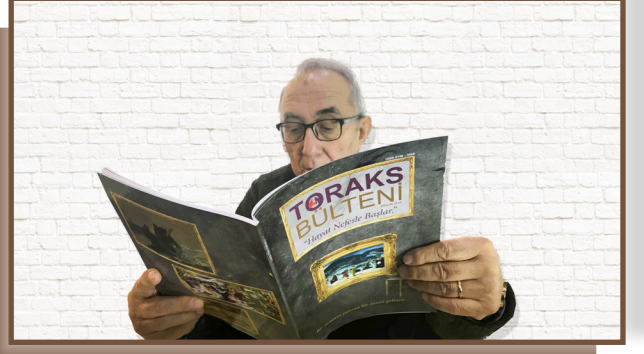
Tıpkı doktorun bireysel kişiliği ve sorunlarının, tanıları ve sözlerinin gölgesinde kalması gibi...

Bu da doktorlar ve şairler arasında bir başka yazgı benzerliği olsa gerek...

ATAOL BEHRAMOĞLU

Toraks Bülteni Okurları İçin
Sorularımızı Yanıtladı...

Sevgili Ataol Behramoğlu, Türk şiirinin en büyük isimlerinden biriyle söyleşi yapma olanağını bize tanıdığınız için çok teşekkür ederiz.

Bu aslında sizi daha yakından tanımamız için de bir olanak...

Resmi internet sayfanızda yer alan bilgiler ya da sizinle daha önce yapılmış söyleşilerdeki yanıtlarınız dışında sizi, şiirinizi, şiire bakışınızı öğrenmeyi istiyoruz.

Toraks Bülteni: Türk Toraks Derneği'nin bir kongresinde şiir dinletesi/söyleşiniz sırasında söylediklerinizle başlamak istiyorum: “Doktorlarla şairlerin benzerlikleri vardır. Sizinle karşılaşanlar hastalık konuşur, kendi uyguladıkları tedavileri anlatırlar, bizimle karşılaşanlar da ceplerinden bir şiirini çıkarıp göstermek isterler.” Ben şimdi bir şiirimi gösterip size sorsam, şiir yazmaya devam etmemi önerir misiniz?

Ataol Behramoğlu: Evet. Şiire ne kadar çok kişi ne kadar çok emek verse o kadar iyi olur...

Toraks Bülteni: İçinde bulunduğumuz çağın “Poetikasını yitirmiş bir çağ” olduğu iddiasını sıkça duyuyoruz. Sizin bu konudaki düşüncelerinizi öğrenebilir miyiz?

Ataol Behramoğlu: Kötü bir insanlık dönemi. Derinlikler kaybolmuş. Yüzeylede yaşıyoruz. Bu durumdan en çok etkilenen, bir derinlikler sanatı olan şiir oluyor...

Toraks Bülteni: Günümüzde de eskisinden çok daha az ilgi görmesine karşın şiirler yazılıyor, öte yandan şiire ilgisi süren gençler halen 40-50 yıl öncesinin şairlerini, şiirlerini seviyor. Beğeninini değişmiyor olması sizce nasıl yorumlanabilir?

Ataol Behramoğlu: Çünkü sözünü ettiğiniz o dönemlerde, 1940'lardan 1980'lere çok iyi şiirler yazıldı. Çağdaş, modern, lirik, epik Türk şiirinin temelleri o dönemlerde atıldı ya da sağlamlaştı.

Toraks Bülteni: Siz şiire siyasi mücadele işlevi de yükleyen bir şairsiniz. Bu yönelim hangi etkilerle, koşullarda ortaya çıktı ve gelişti? Bugünün koşullarında değerlendirmenizi istesem bu konuda neler söylersiniz?

Ataol Behramoğlu: Sözel sanatların (şiir, anlatı, tiyatro ve kuşkusuz sinema) toplumsal savaşımında her zaman ve her yerde işlevi olmuştur. Toplumsal bir olgudan insan-yurttaş olarak etkileniyorsa insan-yurttaş-şair olarak da etkileniyoruz demektir. Söylediğimiz söz ister istemez bu etkinin izlerini taşıyacaktır. Bunun ölçüsü şairin kişiliğine, mizacına, poetikasına göre değişir kuşkusuz.

Toraks Bülteni: Hukuk, felsefe ve dilbilim eğitimi geçmişiniz, toplumcu şiirleri öncellemeniz üzerinden soruyorum: “Şiirde İnsan Bilimleri” konusunu nasıl ele alıyorsunuz?

Ataol Behramoğlu: Şairin yaptığı şey doğrudan bilim değildir. Çünkü bilim, kavramlarla yapılır. Şairin işi, kavramların yanı sıra mecazlarla, sözcüklerin tınısıyla, bilinçle olduğu kadar da bilinç

“Şiire ne kadar çok kişi ne kadar çok emek verse o kadar iyi olur...”

altryla, bilinç üstüyledir... Bu anlamda da bir insan ürünü olan şiirin irdelenmesi insanın en geniş, en derin bir bağlamda irdelenmesi demek oluyor.

Toraks Bülteni: Birçok dil biliyor, bu dillerde şiir çevirileri yapıyorsunuz. Hem ana dilde yetkinliğin nasıl elde edilebileceği konusundaki önerilerinizi hem de bunun diğer dilleri öğrenmeye katkısı olup olmadığını, devamında da şiirin çeviriye uygun bir edebiyat alanı olup olmadığı tartışma konusuna bakışınızı öğrenmek isteriz.

Ataol Behramoğlu: Ben kolay dil öğrenen biri değilim. Fakat çalışarak her şey öğrenilebiliyor. Ana dilde yetkinlik ise bu konuda emek vermekle kazanılıyor olmalı. Şiir çevirisi bir sanatsal yaratı olarak bilimsel bir inceleme konusudur. Yöntemleri öğrenilebilir. Fakat yine de özel yetenek gerektirdiğinden kuşku duymuyorum.

Toraks Bülteni: Şiirlerinizi sosyal medyada birkaç dizesi alınıp görselleştirilmiş paylaşımlar halinde görmek size neler hissettiriyor?

Ataol Behramoğlu: Hoşuma gitmiyor. Birkaç dizenin çevresinde dönüp durulmasını anlamlı bulmuyorum. Hele bunun ısrarla ve inatla, “anne

gezindiğin bağ, baba yaslandığın dağ”dır gibi benimle ilgisi bulunmayan yüzeysel safsatalarla benim adım kullanılarak yapılması çok canımı sıkıyor. Bir de “Öğrendim ki” diye yine benim adım kullanılarak internette dolaşan bir söz yığını var. Çok ve gerçekten canım sıkılıyor.

Toraks Bülteni: Yaşam nabzınız nerede atıyor? Direnen, yaşama dört elle sarılan ruhunuza kan nereden pompalanıyor?

Ataol Behramoğlu: İnsana, doğaya, bütünüyle varoluşa sevgimden, saygımdan. Mazlumunu koruma duygumdan.

Toraks Bülteni: Herkesin bir Aşil topuğu vardır, derler. Sizin var mı? Aslında belki de öğrenilmemeli. “Söylemek isterseniz...” diyelim...

Ataol Behramoğlu: Kabalık beni çok incitiyor.

Toraks Bülteni: Şiirlerinizin çok sayıda incelemesi yapıldı. Ataol Behramoğlu kendi şiirine dışarıdan bakınca en yoğun duyguların neler olduğunu görüyor? Peki ya şiir yolculuğunu? İlk şiirinizi yazdığımız tarihe göre 60, ilk şiir kitabınız “Bir Ermeni General”ın yayınlanma tarihine göre geçen 54 yıl şiirinize ne ekledi, ne eksiltti?

Ataol Behramoğlu: Farklı bir şiirim var. Hassas, kırılğan, yalın. Fakat varoluşu bütünüyle kapsama iddiası taşıyan. Bunun 60’lı yıllardan beri böyle olduğunu düşünüyorum.

Toraks Bülteni: Toraks Bültenimizde yer almasına izin verdiğiniz şiirlerinizden biri olan *Bebeklerin Ulsu Yok* şiiriniz “Bebekler, çiçeği insanlığın/Ve geleceğimizin biricik umudu” dizeleri ile bitiyor. Bütün dünyaya bu bilinci nasıl yayabiliriz? Her insanın, örneğin erişkin yaşa geçerken, uyarlanmış bir Hipokrat Andı içmesine gereksinimimiz olabilir mi?

Ataol Behramoğlu: Bebeğin hırsıza, katile, caniye dönüşmesi akıl almayaacak kadar kötü bir şey. Böyle bir sapmanın önüne ancak -bütünüyle olamasa bile büyük ölçüde- doğru bir eğitimle geçilebilir.

Toraks Bülteni: Bugün sorsam: “Yaşadıklarınızdan öğrendiğiniz neler var?” diye... O unutulmaz şiirinize ekleyeceğimiz yanıtlarınız olur mu?

Ataol Behramoğlu: Onun ardından “Sonuçta” adlı şiirimin son dizeleri okunmalı.

Toraks Bülteni: İçten teşekkürlerimizle..

SONUÇTA

.....
Okunmuş, yazılmış
nice şiirlerden
Yaşanmış aşklardan sonra
İşte bunlardır seçtiklerim:
Bir kır yolu, söğüt dalından
bir düdüğ
Bir çakı sedef kaplama
Ve caneriği dolu ceplerim.

ÖLÜLERİ GÖMMEK

YAZI: Umay OĞUZHANOĞLU

umay_o@hotmail.com

İnsanın, ölümlerini ilk kez, arkeolojik literatürde Paleolitik Çağ diye bilinen, yani insanlığın avcı-toplayıcı olarak yaşadığı bir süreçte gömmeye başladığı bilinmektedir. Bu dönem, insan topluluklarının, avlayarak karınlarını doyurdıkları hayvan sürülerinin hareketine bağlı olarak yer değiştirebildikleri, oldukça hareketli bir süreçtir. Henüz yerleşik olmayan, göçebe bir yaşam biçimi içerisinde, bugün için bize son derece “anamlı” görünen “ölüyü gömme” uygulamasının ne tür bir anlamı olabilir?

Göçebe ve avcı-toplayıcı Paleolitik Çağ’dan söz edildiğinde, bazen, modern insanın zihninde ilkel ve kaba

bir imge belirebilmektedir. Ancak modern insanın zihnini şekillendiren tüm yetilerimizin, aslında avcı-toplayıcı köklerimizden geldiği, bugün farklı bilim insanlarının ortak kanaatidir. Zira bu dönem, insanın üretici olduğu günden bugüne kadar geçen toplam zamanın %99’unu oluşturmaktadır. Diğer bir deyişle, tüm insanlık geçmişi 24 saat olsaydı, avcı-toplayıcı zamanlar bunun 23,5 saatinden fazlasını kapsayacaktı. Özetle, bugün yaptığımız her “anamlı” hareketin kökeninde işte bu uzak geçmişimiz var.

Peki, insanın bir süre sonra terk etme ihtimali olan barınağına ya da bunun yakınlarına, ölümlerini

gömmesinin ne gibi bir “faydası” olabilirdi? Bu soru modern insana yöneltildiğinde, düşünmeden verilen ilk cevaplardan biri “kokmasın diye, ortalığı kirletmesin diye” biçiminde oluyor. Ancak insan nüfusunun çok daha az olduğu ve deyim yerindeyse, hala doğada pek çok yerin “bomboş” olduğu bir dönemde, ölüyü bir uçurumdan aşağı atıvermek ya da basitçe doğada leşçillere terk etmek, onun kokusundan, pisliğinden kurtulmanın çok daha pratik bir yolu olmaz mıydı? Bu açıdan bakınca, “ölüyü gömme” fikri, hâlâ “faydasız” görünümünden kurtulmuş değildir. “Ölüyü neden gömdüler?” sorusuna cevap verirken, insanın, ölüyü gömmeye başladığı dönemlerde başka neler

yapmayı öğrendiğine bir bakmakta fayda var. Arkeologlar, insanın ölüleri gömmeye başladığı dönemin, aynı zamanda ilk basit “sanat”ı yaratmaya başladığı dönem olduğunu belirtiyorlar. Sanat da, modern insanın “mağara adamı”na bakışında, en az ölüyü gömmek kadar “anlamsız ve faydasız” görünüyor aslında. Ancak sanat, zihnin tasarlama, ifade etme ve de en önemlisi “soyutlama” yetisini kazandığının başlıca göstergelerinden değil midir? Ölüyü gömmek ile resim çizmek eylemlerini birbirine bağlayan en önemli ortak nokta “soyutlamak” diyebiliriz. İnsan zihni, soyut düşünebildiği andan itibaren, “ölümden sonrası, öbür dünya, ruh, veda etme, ölümden korkma” gibi, bugün modern insanın bilinçaltına adeta kazınmış olan kavramlara bir adım yaklaşmış olmalıdır. İşte bu zihinsel bağlam içerisinde, ölüyü gömmek hem çok “anlamlı”, hem de çok “faydalı” bir hal almış oluyor.

Ölünün gömüldüğü yer ise, yine insanın bilinçaltının büyük çivilerinden birini çakmış oluyor: Koruyan, kollayan ve öbür dünyadaki hayatta ruhun ya da bedeninin yeniden dirilişine aracı olan toprak. Birbirinden çok uzak ve kopuk görünen coğrafyalarda, yaratılış mitlelerinde ve tek tanrılı dinlerde karşımıza çıkan “insanın topraktan yaratılması” teması, uzak geçmişimizden gelen bir sembolün görüntüsü olmalı. “Toprak ana” sadece bitkiyi değil insanı da yeniden doğuran bir sembol olmuştur.

Yerleşik ve üretici yaşama geçilen Neolitik Çağ ve sonrasında, “mezar”

sadece ölünün konduğu değil, günlük yaşamın da parçası olan bir unsur halini alır. Bu süreç, ölümlerin genellikle evlerin içerisine gömüldüğü bir aşamadır. İnsan, soyutlamış ve kendi sembol dünyasını yaratmış olan zihninin açıklığını, ölüyü yakınında tutma, onunla/ruhuyla ilişkide olma, onu ziyaret etme, “ölünün ruhani varlığını aile, ev, toplum için anlamlı kılma”, ortak maneviyat üzerinden bir arada kalma gibi kavramlarla doyurmuş olmalıdır. Çünkü “bir arada kalabilmek”, uzun evrim yolculuğunda, oldukça sıradan bir bedensel donanıma sahip olan insanı, diğer türlerin arasından sıyrılabilmeye götürmüştür.

Gerçek savaşların ortaya çıktığı, insanların maden yataklarına hâkim olmak için kentler ve ordular kurduğu dönemlerin, teknik tabirle Tunç Çağlarının başlamasıyla, ölümlerin evlerin içinden kentlerin dışındaki mezarlıklara ötelendiğini görüyoruz. Hızlı düşününce bunu, ölüden uzaklaşmak gibi okumak mümkün olabilir. Ancak kendi için “kentler” kuran insan, ölümleri için de ayrı bir uzam tasarlamış oluyor. Yerleşim dışı mezarlıklar, ölüme ve öbür dünyaya dair çoğu sembolün ölümlerin bedenleriyle bir arada bulunduğu bir mekâna dönüşmüş oluyor.

Böylelikle, modern insanın vazgeçilmezlerinden olan, ölümlere sağladığı hizmetten çok daha fazlasını yaşayanlara sunan, pek çok ritüelin gerçekleştirildiği mezarlık fikrine de kavuşmuş oluyoruz...

Arka bahçenizde, arkadaşlarınızın hatalarını gömebileceğiniz yeterince büyük bir mezarlık olsun. **Henry Becher**

Ölüm sözcüğü, Uygur atasözlerinde kendine fazlaca yer bulmuştur. Ağrıqni yoşursañ, ölüm aşqara. “Hastalığı gizlesen de ölüm kaçınılmaz.” (MR 65); Bağ igisi bolsañ üzgin gülüñdin, aşiq bolsañ qorqma ölümün. “Bahçe sahibi olsan kopar çiçeğinden, âşık olsan korkma ölümden.” (LD 83); Bir ölümeğe arğa yoq. “Bir ölüme çare yok.” (KÖ 137); Düşminiñge ölüm tiligiçe, özeñge ömür tile. “Düşmanına ölüm dileyeyeğine, kendine ömür dile.” (KÖ 165); Elçiye ölüm yoq. “Elçiye ölüm yok. (Elçiye zeval olmaz.)” (LD 202); Haqaretlik ömürdin, sadaqetlik ölüm yaxşı. “Utandırıcı bir hayattan, şanlı şöretli bir ölüm daha iyidir.” (KÖ 189, 190); Muhebbet ölümni yeñer. “Sevgi ölümü yener.” (LD 431); Ölüm yaş-qeriğa baqmas. “Ölüm gence yaşlıya bakmaz.” (KÖ 256); Ölümün qutquzarmu til, ölümge tutquzarmu til. “Ölümden kurtaran da dildir, ölüme götüren de.” (KÖ 256); Uyat ölümün qattiq. “Utanç ölümden daha acı.” (KÖ 310); Uyqu dégen ölüm. “Uyku dediğin ölümdür.” (KÖ 311); Yaxşı bolsañ toyuñğa bararmen, yaman bolsañ ölümiñge. “İyi olursan düğününe gelirim, kötü olursan ölümüne.” (LD 620); Yaman xotun erge ölüm. “Kötü kadın kocaya ölüm.” (KÖ 320); Zulüm bar yerde ölüm bar. “Zulüm olan yerde ölüm var.” (LD 677)

UMAY OĞUZHANOĞLU KİMDİR?

1983 yılında Ankara’da doğdu. Ortaokul ve liseyi İzmir Özel Saint Joseph Fransız Lisesi’nde, Üniversiteyi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Bölümü’nde tamamladı. Hacettepe Üniversitesi’nde Yüksek Lisans’ını yaparken üç yıl Araştırma Görevlisi olarak görev yaptı. 2008 yılından beri Pamukkale Üniversitesi Arkeoloji Bölümü’nde akademik çalışmalarını sürdürmektedir.

Güneybatı Anadolu Tunç Çağı üzerine yürüttüğü doktora çalışmasını da 2015 yılında aynı kurumda tamamlamıştır. Akademik ilgi alanları, Batı Anadolu Tunç Çağları, seramik ve ölü gömme gelenekleridir.

Evli ve bir çocuk annesidir.

DİYALEKTİK GAZEL*

.....

karşıtıyla yüklüdür herşey
mutlak çözümlerden vazgeç
tartışılmaz mükemmellikler
ne gizli kusurlarla gelir

.....

nasıl doğmakla başlarsa ölüm
ölmekle başlar öyle hayat
bil ki dünyayı sarsan sıçramalar
birikmiş şuurlarla gelir

Attila İlhan

*Telif hakkı gereğince şiirin tamamı alıntılanmamıştır.

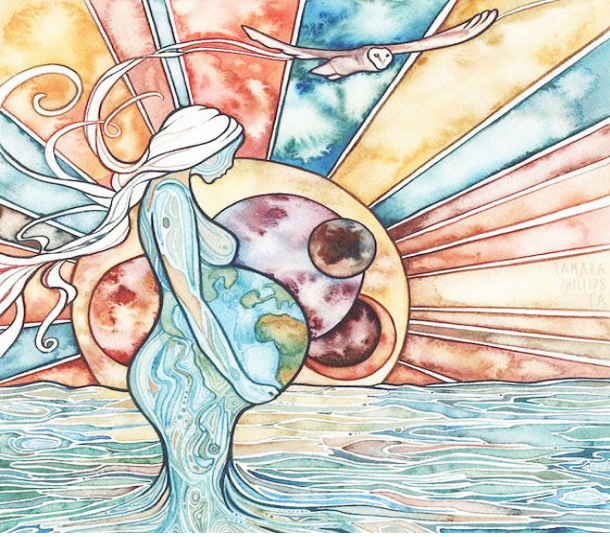
SILA

Beni öp, sonra doğur beni*

YAZI: ALI KILIÇGÜN
kiligun@gmail.com

Nereye ait olduğumu, nereden geldiğimi aradığım günlerde O'nu gördüm. Dalmıştı; ürpererek gözlerine bakınca bir gerçeği fark ettim. Bu kadın çok uzakları görebiliyordu. Hiç düşünmeden ve şüphe etmeden o sulara ben de daldım. Ne kadar uzağı görebildiğini merak ettim. Kendi uzaklarımı aramaya başladım. O denize akan her bir nehrin kıyısında geçmişimi gördüm dehşet içinde. O nehirlerden biri de bendim.

Gözbebeği toprağım oldu, gidip yerleştim. Kendime yer aradığımı sezmişti. Yadırgamadı yersiz yurtsuz oluşumu. Kendi ufkundan siyah uzun saçlarını uzatıp aldı gözüne bebeğini. İlk ayrılığım sularının gelmesiyle başlamıştı. Ne kadar büyüse de öğrenemedim ayrılığı, çünkü ben yalnızca yakını görebiliyordum. "Asla büyüme," yazıyordu emdiğim göğsünde; diğerini elimle tuttum, "bırakma beni," yazdım. Göğsüne sürdüğü biberin acısı hâlâ yüreğimde. Her vakit ağzımda nefret tadıyla duruyor Sila.

Gözündeki tek kara parçasında yetiştirmeye başladım çiçekli elbiselerini. Sonra çekiştirmeye başladım ucundan, her bir çiçeğini öperek tek tek içine girdim. O gözlere benim tüm dünyam sığardı. Biterdi yatılı yalnızlıklarım. Bir çocuk dünyasını yuvarlar, bir genç kucağına alır dağlarını, tepelerini okşardı; bir adam artık erkek olmaya

başlardı. Yanardağlar lavlarıyla ısıtırdı onların kırık camlı odalarını. Adam, genç, çocuk koşmaya başlar tepeden aşağıya doğru. Bütün kuşlar havalanır, göç yolları kurular yeni baştan. Yetişmem gereken ölüm, kaçmam gereken hayat var Sila.** Bir kedi karışıp kuşların arasına gelip kondu, sol kolunda durdu; durdur beni Sila. Durdur beni ölüme koşmaktan, hayattan kaçmaktan. Başındaki yemeniyi annesi işlemişti, kokusunu ise babası eklemişti. O yemenide annem, o kokuda babam oldun.

Yüzüme bak Sila. Yüzüm ömrümün atlası; düzlükleri bunaltı, yükseklikleri korku, uçurumları yıkıntılarla dolu bir engebeler atlası.*** Kusmama izin ver, dökülün ağzımdan kurumuş tüm yapraklarım, yuvarlanıp sana gelsinler, yeşersin ömrüm. Atlasımı sen çiz, kavmimin göç yollarını yeni baştan kur Sila. Öyle çıkar yola beni; beyaz yakalığım, sümüklü mendilimle. Kelebek oldum sırtında, dursun istedim zaman. Ömrüm uzasın diye değil; sularında yıkansın, aksın, temizlensin diye. Kapaklandım kucağına, elini tuttum; bileğine düş yerleştirmiştin. Kur düş kapanını, korusun beni Sila; gördüğüm, göreceğim kâbuslardan. Uçma vakti geldi, hafifledim bir kelebek gibi.

Döneceğim bekle beni Sila. Çocuk yapmaya geleceğim. Senden doğduğum gibi doğuracağım öykümü.

Gurbetliği bitirmeye, aldığım ilk nefesi geri vermeye geleceğim.

*Cemal Süreya, **Birhan Keskin, ***Şükrü Erbaş

Ses, Beden ve Ruh Üzerine Müziksel Düşünceler

YAZI: Bilen İŞIKTAŞ
bilen.isiktas@istanbul.edu.tr

Yapı taşları seslerle örülü zihinsel ve duygusal hatları soyut bir zeminde canlandıran ve ruha etki eden o büyük sanat. Zamana, mekâna, frekansa ve makama bağlı olarak iç dünyada salınımlar yaratan eşsiz sığınma limanlarından biridir müzik. Her kültürde temel ve merkezî bir önem taşır. 19. yüzyılın sonlarından beri yaygınlık kazanan arzuhalci (scrivener), haberleşmek isteyen fakat okuma yazması olmayanlara kalemlerle ortaya koydukları ustalıklarını kiralamak için gün boyunca bir köşede beklerlerken hisleri bir mektuba ya da dilekçeye yansıtma çabasındaydı. Ya müzisyenin görevi neydi? Yüzyılların içerisindeki rolünü ses ustalığıyla inşa edeceği başyapıtlara mı yerleştirmişti sadece? Hislerin tercümesi için tonlarla ve melodilerle neler yapacaktı? Aslında o, gerçeği kendi dışındaki bir şey olarak betimlemekte bir araç ya da aracıdır.

Estetik yaşantının koşulları içinde yaşayan müzisyen, dünyaya karşı takındığı tutumunda elindeki malzemesini ebedî ve sürekli ahenkler ve melodilerle güzelleştirmek için kullanır. Bazen yalnızca bir müzisyen değil, bir uomo di cultura (kültür insanı)'dır. Kimi zaman da yeni bir çağın alımlama alışkanlıklarına hitap eden yaratma yeteneğine sahiptir. Şartlar buna müsaitse tabii. Örneğin ileri düzeyde bireyselleşmiş dâhi bir sanatçıya meşru bir konum sağlayan bir toplumda doğmuş olmak ayrı bir şans faktörüdür. Bir müzisyenin ya da müziğin gelişimi açısın-

dan taşıdığı anlam, dönemin toplumsal yapılarının bir modeli çıkarıldığında gerçekçi olabilir. Alçalan eski ve yükselen yeni tabakalara ait kanonlar arasında çatışma yaşar ses üreticisinin bu eylemi.

İnsan ruhunda yankılanıp gidecek bir sürecin yardımcısı olarak da düşünebiliriz müziği. Onu can kulağıyla dinleyenler, kendi içindeki ahengi işitir, kendi hayat akışını yaşar. Müziğin uyandırdığı düşüncelerle kendinizi tamamen ona bıraktığımızda belki böyle bir iç sükûnla bestekârın ruhunda duyduklarını duyabilir, söylemek istediklerini kavrama şansını elde edebiliriz. Bunun büyüsunü ifşa edecek şey, gizli sır, müzik yatkınlığımızın biçimlenmiş olmasındadır. Beyne dağılmış onlarca sinir ağının müzikle birlikte etkinleşmesi, zihnimizin arka merdivenlerinden içeri girmesi onlarca sesin sadece duyumuyla ilgili değildir elbette. Biyolojik temelli, salt işitsel ve duygusal bir gerçeklik olsa da motor bir beceri de ruhun yardımcısıdır.

“Müzikle ilgili sinir şebekelerinin oluşturduğu beyin haritaları incelendiğinde, aynı kültürde yaşayan ve normal gelişim gösteren tüm bireylerin beyininde ortak bir müziksel alt yapının varlığı görülmektedir. Beynin evrensel nitelikteki bu müziksel yapılanmasını tanımlamak üzere, son yıllarda “Müziksel Beyin” olarak adlandırılan yeni bir kavram ortaya atılmıştır. Müziksel beyin kavramını açıklayan mo-

Bazen yalnızca bir müzisyen değil, bir uomo di cultura (kültür insanı)'dır.

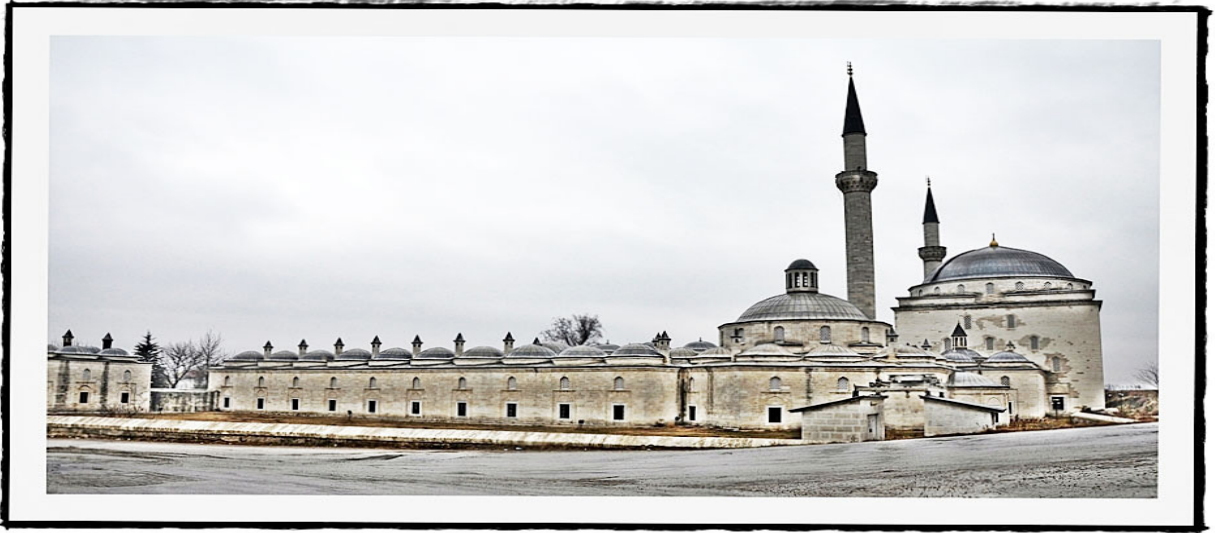
dele göre: 1. Tüm insanlar müzik işlemlerine hazır bir beyinle doğar. 2. Müziksel beyin, diğer canlıların beyinlerinden farklıdır. 3. Müziksel beyin, bebeklikten, hatta anne karındaki dönemlerden itibaren çalışabilir durumdadır. 4. Müziksel beyin, bölgesel özelleşmeler göstererek geniş alanlara dağılmış olan yaygın şebekeleri kapsar. 5. Müziksel beyin, bilişsel birimler de içerir. 6. Duyusal bileşenler de müziksel beyin kapsamındadır. 7. Hareketle ilgili motor işlemleri yapan beyin alanları da müziksel beyin sınırları içindedir” (Torun, 2016).

Modern tıbbın, müzik ve beyin öykülerindeki bulgularının kullanımından asırlar önce insanoğlu zihinsel ve bedensel rahatsızlıklarının deva bulma arayışında seslerin gizemli dünyasına ve onun ruh üzerindeki etkilerine ihtiyaç duymuştur. Antik Yunan’da

müziğin fiziksel yönünün yanı sıra psikolojik ve ruhla ilişkili rolüne dikkat çekilmiş olması boşuna değildir. Platon’un Site’deki yurttaşlar için bazı modların yararlı kimilerininse zararlı olduğunu düşünmesi müziğin psikolojik yönüyle ilgilidir. Nitekim belli makamların savaşı ruhu yok edeceğini düşündüğü için askerlerin dinlemesini uygun görmez. Ondandır ki asırlar sonra Kanuni Sultan Süleyman’ın Fransa Kralı’nın gönderdiği bir müzik topluluğunu beğendiği hâlde askerlerin ruhunu yumuşatarak, savaşı yönlerini körelteceği endişesiyle geri gönderdiği şeklindeki rivayetler bu durumla ilişkilendirilebilir. İslam düşüncesinde de el-Kindî, İbn Sina, Farabi gibi düşünür ve ilim adamları müziğin insan ruhu üzerindeki etkilerini tartışmışlardır. İhvân-ı Safâ yazarları bu ilişkiye değinmişlerdir. Eski Türklerde, Selçuklu ve Osmanlı dünyasında da müzik

farklı sosyal çevrelerde, askerî-resmî, tasavvufî-dini ve seçkinlerin meclislerinin içindeki rolüyle insanların yaşamlarında ve ruhların üzerinde önemli etkiler uyandırmıştır.

Osmanlı medeniyeti, antik dönemden gelen etkilerle müzikten tedavi amacıyla da yararlanmıştı. II. Beyazıt’ın Edirne’de yaptırdığı Darüşşifa’da (Şifahane) müziğin tedavi amaçlı kullanıldığı, günün belli saatlerinde farklı makam ve ritimdeki eserlerin hastalığın cinsine göre dinletildiği bilinmektedir. Özellikle Doğu müziğinde makamlar ve insan psikolojisi üzerindeki ilişki her dönemde musikişinaslar ve tabipler arasında tartışma konusu olmuştur. Hatta İslam kültüründe ibadetin vaktini belirleyen ezanlar bile güneşin hareketi ve insanın bedeni arasındaki ilişki dikkate alınarak özel vakitlerde belli makamlarla icra edilmiştir.

Müziğin insan zihni üzerindeki etkilerini incelemek ve bunun psikolojik temellerini analiz etmek tonların, aralıkların, akortların, melodik biçimlerin ritmik şablonların kısacası müziğin esas ve yapısal karakteristiklerinin doğru değerlendirilmesiyle ilişkilidir. Dinleyici üzerinde müziğin yarattığı etkileri dört başlık altında sınıflandırmak mümkündür. Bunlardan ilki fizyolojik ya da öznel tutumlardır. Burada birey müziği onun zihni üzerinde uyandırdığı, canlandırıcı, sakinleştirici ya da kendini mutlu veya üzgün hissettirmesi açısından

anlamlandırır. İkinci olarak nesnel tutumdaysa bireyin müziğin nitelikleri yani ritmik ve armonik yapıların biçimleri konusunda bilinçli olması durumu söz konusudur. Üçüncü, tutum çağrışımsal aşamada müziğin akla getirdiği güzel ve hoş anılardan dolayı sevme söz konusudur. Nihayet dördüncü tutum karakter ya da ifade edici olarak nitelendirilir ki burada müzik hissedilen niteliklere neden olduğunda dinleyicinin bunu müziğe atfetme eğilimi göstermesi şeklinde bir tutum ortaya çıkar (Haydon, 1941).

Müzik algısı ve müzik imgeleminin nöral temelleriyle ilgili araştırmaların sürmesi karmaşık ama bir o kadar da gelişkin düzenek olan beynin hücre salınımlarının ne şekilde işlediğinin ortaya konması açısından çok önemlidir.

Dr. Oliver Sacks (Müzikofili, 2014) müziğin beyin fonksiyonlarının üzerindeki etkilerini yeni görüntüleme teknolojileriyle ele alırken ortaya bir kavram atar, Müzikofili. “Eski moda” tabiriyle açıkladığı gözlem ve tanımlama biçimleriyle son teknolojiyi yaklaşımlarını bir araya getirerek yeni keşiflerin kapılarını aralar. Tedavi araçlarından biri olarak gördüğü müzik, rahatsızlıkların giderilmesinde sık kullanılan elemanlardan birine dönüşmüştür: “Alzheimer hastası ve demans kaynaklı yaygın kortikal sorunları olan, dil veya hareket yitimi, bellek yitimi, frontal lob sendromları gibi kortikal bozuklukları olan kişiler müzik terapiden faydalanabilir. Zekâ özür, otistik bireyler, parkinsonizm veya benzer hareket bozuklukları olan kişiler ve başka birçok nöroloji kaynaklı rahatsızlıktan mustarip hastalar, müziğe tepki verebilir, müzik terapısından fayda görebilirler”

Başka bir açıdan örnek vermek gerekirse müzik eşliğinde ritmik hare-

ket tedavisinin parkinsonlu bireylerin günlük yaşam aktivitelerindeki performanslarını artırmasında etkili olduğuyla ilgili önemli çalışmalar ortaya konmaktadır. Zihin ve fizik sağlığının kazanılması, sürdürülmesi ve düzeltilmesi için müzik teknik ve pratik uygulama şekli geliştirilerek sunulmaktadır. Bu konuda Parkinson Hastalığı Derneği'nin hazırladığı el kitabında tempolu müzik ya da metronomun yarattığı ritme uyarak marş veya ritmik sözler yardımıyla yürümeye çalışmanın hastanın kilitlenme durumunu düzeltme önerileri arasında yer alır (Apaydın ve Özekmekçi, 2013).

Beyin hücrelerinin kaybının tedavisinde yardımına koşan sesler gibi, ruhsal kaynaklı sinir hastalığı nevroz, yaratıcılık ve sanat arasındaki ilişkide önemli bir rol oynar mı? Buna göre tinsel tasarı için en etkin metaforlardan biri olan sanat, psikoterapi-de nasıl yorumlanacak?

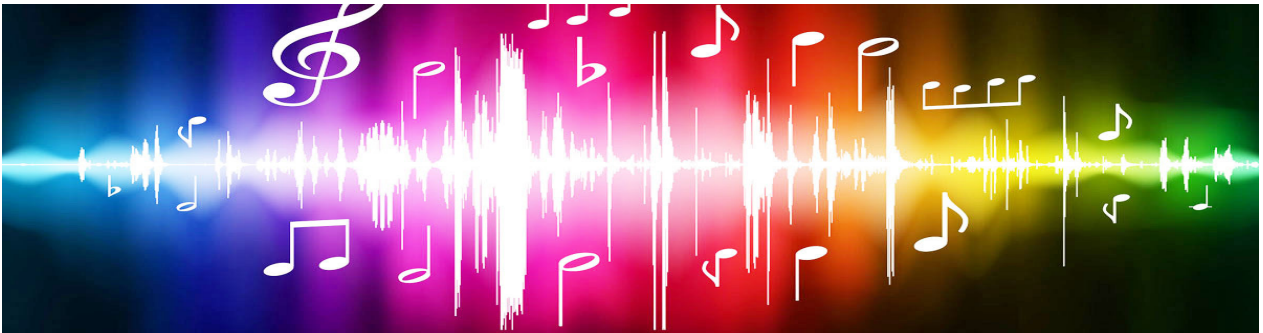
Rollo May'a göre “sanatçı, yaratmanın iki önemli unsurunun (yapma ve yıkma) sentezini becerebilirken, nevrozik salt yıkıcılık düzeyinde kalıyor: iki tip de aşırı-bireyselleşmenin sancılarını yaşarken, nevrozik aşırı bilincin ve aşırı doğruyu aramanın acıları içine düşüyor” (May, 2015, s. 20).

Aslında May'ın işaret ettiği noktada psikoterapi nevrozun içindeki yapıcı henüz varlığı ortaya çıkmamış gizli güçlerin ortaya çıkarılmasına yardımcı olmaktır.

Konsantre bir farkındalık ve bir bilinç artışı sağlama eylemi olarak nitelendirilebilecek yaratıcılık, sanatçının iç sesini somutlaştırma arayışıdır. Yüksek kan basıncı, artan kalp vuruşu gibi nörolojik değişiklikler bir coşku hâlinin öncü depremidir. Yoğun karşılaşma anlarında ortaya çıkarlar. Nevrotik ruh hâllerinde özgül bir dışavurumla bu durum gözlemlenir. Bazen bu bir beste anıdır kimi zaman da eserin ortaya çıkmadan önceki fırtına ya da bir kasırgadır.

Hastalıkların iyileştirilmesinde, hafifletilmesinde ya da önlenmesi konusunda teknik ve bilimsel çalışmalardan biri olan müzikle tedavi (terapi) müzikolojiyle ve daha bir çok disiplinle bir araya gelerek düşünsel, fiziksel ve ruhsal destek sağlamakta sesin tesirini bireylere yansıtmaktadır.

Konuyla ilgili araştırmaların artması, müziksel “yeni”nin kullanımının seyri nöroloji, patoloji, psikiyatrinin ötesinde diğer tıp alanları ve arkeoloji, jeoloji, kozmoloji veya zooloji yönüne doğru da şüphesiz taşıyacaktır.

BİLEN IŞIKTAŞ KİMDİR?

İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Temel Bilimler bölümünü (2008), İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü (SBÜ) Türk Müziği Yüksek Lisansını (2011), İTÜ SBE Müzikoloji ve Müzik Teorisi doktorasını (2016) bitirmiştir. “Harflerin ve Seslerin Ruhundaki Seyyahlar: Mehmet Âkif Ersoy ve Şerif Muhiddin Targan” ve Türkiye Yazarlar Birliği (2018), “Yazar, Fikir Adamı ve Sanatçıları” biyografi dalında ödül alan “Peygamber’in Dâhi Torunu: Şerif Muhiddin Targan, Modernleşme, Bireyselleşme ve Virtüözite” kitapları bulunan Işıktaş, İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzikoloji Bölümü, Geleneksel ve Modal Müzikler Anabilim Dalı'nda Doç. Dr. olarak çalışmaktadır.

Türk Toraks Derneği Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Temsilciliği açıldı.

Türk Toraks Derneği Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Temsilciliğini açmak üzere değerli üyemiz Prof. Dr. Füsün Yıldız, KKTC İçişleri Bakanlığı ile görüşerek başlattığı süreçte KKTC Dış İşleri ve Sağlık Bakanlıkları ile de temaslara kurdu.

KKTC Sağlık Bakanı Sayın Filiz Besim'e Türk Toraks Derneği Kıbrıs Temsilciliğini açmak için başvurusunu ilettiler. Olumlu sonuçlanması üzerine açılan Kıbrıs Temsilcili-

ğimiz derneğimizin geleceğe uzanan yolunda değerli bir kilometre taşı oldu.

Türk Toraks Derneği Kıbrıs Temsilciliği ilk olarak 26.2.2019 tarihinde "Astımda Son Gelişmeler" ve ardından 30.3.2019 tarihinde Kıbrıs Türk Tabipleri Birliği ve Türk Toraks Derneği Tüberküloz Çalışma Grubunun ortak etkinliği olarak "Tüberkülozda Güncel Bilgiler" toplantılarını başarıyla ve yoğun katılımıyla gerçekleştirdi.

Türk Toraks Derneği Trakya Şubemizin açılmasıyla şube sayımız 16'ya ulaştı.

Türk Toraks Derneği, şubeleri aracılığıyla üyeleri ile yakın temasta olarak, meslek içi eğitimi, akciğer sağlığını koruyucu etkinlikleri ülke geneline yayabilmeyi ve yerel sorunlardan hızlı haberdar olup bunları yaşadığı yerde çözebilmeyi önemsenmektedir. Başvurularının onaylanmasının ardından Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli illerindeki üyelerimizle Türk Toraks Derneği Trakya Şubesi açılmış ve ilk yönetim kurulu değerli üyelerimiz Dr. Osman Nuri Hatipoğlu, Dr. Bilkay Serez ve Dr. Mustafa Dünder Temelli'den oluşturulmuştur.

Dünyada Şiddet Artarken İnsani Bilimlerin İşlevi

Ayşe Bilge Selçuk
bselcuk@ku.edu.tr

Fiziksel olarak bu gezegen üstündeki en zayıf, en dayanıksız varlıklardan biriyiz. Ne kendimizi soğuktan koruyacak kürkümüz, ne avlanacak pençelerimiz, ne avcılardan kaçacak kadar hızlı bacaklarımız var. Ne de böcekler kadar yüksek üreme kapasitesine sahibiz. Düşünebilme, çevremizi algılayıp değiştirebilme yetimiz olmasa çoktan dünyadan silinip giderdik. Ama tam tersi oldu. Milyonlarca yıllık insan varoluşunun özellikle son iki bin senesi, inanılmaz şekilde dünya üzerine yayılmamıza ve gezegene hâkim olmamıza şahit oldu. Bunun en başta gelen sebebi, insanın bu dönemde doğayı çok etkin şekilde gözlemleyip kendi eksikliklerini gidermek üzere teknolojiler geliştirebilmesiydi. İnsan, milyon yıl boyunca sadece taş baltalar yapabildi. Son iki yüz yılda ise yeryüzü otomobillerle, gökyüzü uçaklarla, deniz gemilerle doldu. Uzayda bile artık uydu kirliliğinden söz ediliyor. Bundan otuz yıl önce Amerika'ya yolladığımız bir mektup iki haftada giderken, şimdi saniyesinde karşıda oluyor, cevabını almamız birkaç dakika sürmüyor. Dünyanın iki ucundaki insanlar birbirlerini görerek telefonla konuşabiliyorlar.

Bunlar temel bilimler sayesinde oldu. Temel bilim, fizikle çevremizdeki dünyanın işleyiş kurallarını keşfetti. Kimyayla maddelerin özelliklerini ve bunların nasıl kullanılabileceğini bize öğretti. Biyoloji ile canlılara ve yaşama nasıl yaklaşmamız gerektiğini araştırdı. Kalıtım kurallarını saptadı.

Bu temel bilgilerin üzerine insanın icat edebilme ve yeni teknolojiler geliştirebilme kapasitesi eklenince hayatımızı kolaylaştırabilecek pek çok teknolojinin önü açılmış oldu. Yirminci yüzyılın başında dünyadaki ortalama yaşam beklentisi 31 yıl iken şu anda 67. Bu açıdan bakınca pozitif bilimlerin üstüne düşeni, beklenenin üzerinde yerine getirdiğini ve getirmeye devam ettiğini söyleyebiliriz.

Peki, temel bilimler bunları yaparken insani bilimler ne yaptı, hem toplum için, hem birey için? İnsanların hayatını kolaylaştıracak, refahlarını arttıracak ne katkıda bulundu?

Fizik, sadece kuralları saptayıp bunu teknolojiye çevirmiş olmasaydı, yer çekimini ve hareketin yasalarını bilmek bir cihazın tasarımında kullanılamazdı. Genetiğin kodlarını bilmek doğanın ıslahı için kullanılamazdı veya organların nasıl çalıştığı bilgisinden hastalıkların tedavisinde yararlanılamazdı, faydaları son derece sınırlı kalırdı. Dolayısıyla insani bilimler, saptama olarak son derece doğru işler yapıyor olabilir, ama bunlar uygulama alanı bulmadıkları sürece insanlara ve insanlığa yeterli faydayı sağlamış olmayacaklardır.

Peki, insani bilimler neden uygulama alanına yeteri kadar yönelmedi? İnsani bilimlerde saptanan kurallar temel bilimlerdeki kadar kesin olmayabilir veya insani bilimler temel bilimlere göre daha sonra disiplin haline geldiğinden, daha genç olduğundan o

aşamaya henüz gelmemiş olabilir. Bir başka ihtimal ise insani bilimlerin bilimsel olduğunu kanıtlayabilmek için uygulama ile ilişkilendirilmesinden kaçınılmış olmasıdır. Topluma veya bireye dair iyileştirici bir uygulama içinde olduğunda daha az bilimsel, basit ve daha az değerli olarak nitelendirileceği kanısına kapılmış olabilir. Ancak işte bu yaklaşımla insani bilimler, insana ve topluma görevlerini tam olarak yerine getirememiş oluyor.

Uygulamada atılabilecek basit adımlar konusunda isteksiz, umursamaz ve hatta küçümseyici davranmak insani bilimler için büyük hatadır. Böyle bir yaklaşım, çalışılan bilim dalını daha saygın hale getirmeyeceği gibi, toplumda faydasının sorgulanmasına sebep olur. Uygulama alanı arttıkça ve insan hayatına değer kattıkça bir bilim dalının itibarı yükselir. Yüzerce atf almış bir makale, kısa veya uzun vadede, toplum hayatına etki edecek bir sonuç doğurmuyorsa, uygulama alanında gördüğümüz basit bir mesaj veya slogan kadar etkisi olmayacaktır.

Teknoloji hayatımıza ne kadar değer kattıysa ve yeni icatlar yaşamlarımızı pek çok bakımdan ne kadar kolaylaştırdıysa da, insanlığın üstesinden gelmesi gereken çok sayıda problem var ve bunlar azalmıyor. Teknoloji elimize cep telefonunu verdi, ama bunu mutluluğumuz için nasıl kullanacağımızı bize söyleyemiyor. Televizyonun en ileri formlarını da üretti,

ama yararımıza nasıl çalıştıracağımızı bize gösteremiyor. Fabrikalarımızı en yeni teknolojilerle donattık, ama bu, işçilerin refah düzeyini artıramıyor. Tıp insan ömrünü uzattı, ama bu ömrün nasıl daha anlamlı ve mutlu kılınacağı konusunda fikir veremiyor. İşte insani bilimlere tam olarak burada ihtiyaç var.

“Tıbbın uzattığı insan ömrü, nasıl daha anlamlı ve mutlu kılınabilir?”

İnsani bilimler tüm bu konularda bilgi üretiyor olsa da bu bilgileri, gerektiğinde basitleştirerek topluma iletmemesi, çalışmaların yararlılığını azaltıyor. Bir bilgi ne kadar yaygınlaşırsa ondan yeni bir şeyler üretecek, yeni uygulamalarda kullanacak insanların sayısı o kadar artar. Toplumsal huzursuzluğun, adaletsizliğin, mutsuzluğun ve değersizlik hissinin bu kadar yaygınlaştığı, devletin görevlerinin sivil toplum tarafından üstlenilmek zorunda kaldığı bu dönemde insani bilimlerin insanla ve toplumla ilişki kurmasına çok ihtiyaç var.

İnsan hayatının gerçek anlamda daha iyiye gitmesi, ancak teknolojik devrimin insani bilimler tarafından tamamlanmasıyla mümkün olabilir.

Prof. Dr. Ayşe Bilge Selçuk kimdir?

Lisans eğitimini psikoloji üstüne, yüksek lisans eğitimini gelişimsel psikoloji üstüne Orta Doğu Teknik Üniversitesi Psikoloji Bölümünde dereceyle tamamlayan Prof. Dr. Selçuk'un Yüksek Lisans tezi, ODTÜ Mustafa Parlar Vakfı Yılın Tezi Ödülü'ne layık görüldü. Gelişimsel psikoloji doktorasını Melbourne Üniversitesi'nden Tıp ve Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne bağlı olan Psikoloji ve Davranış Bilimleri Bölümü'nden aldı. Doktora çalışmasının tümü Melbourne Üniversitesi'nin karşılıksız özel bursu ile desteklendi. Doktorasını tamamladığı 2003 yılından bu yana Koç Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışmakta, lisans, yüksek lisans ve doktora dersleri vermektedir. Araştırmalarını kurucusu ve direktörü olduğu Çocuk ve Aile Çalışmaları Laboratuvarı'nda yürütmektedir. Ana hedefi, bir yandan bu alanlardaki bilgiyi artırmak için yüksek nitelikli bilimsel çalışmalar yapmak, bir yandansa elimizde halihazırda var olan bilgiyi üniversiteden çıkartarak yararlı hale getirmek, insanın ve toplumun iyiliğine katkı yapacak şekilde aileler, eğitimciler ve ilgili tüm kişi ve kurumlarla paylaşmaktır.

“MÜLTECİLER VE SAĞLIK” PANELİ

Türk Toraks Derneği Çukurova Şubesi ile Seyhan Belediyesinin 09.03.2019 tarihinde düzenlediği “Mülteciler ve Sağlık Paneli” başlıklı Mart ayı toplantısı Adana Yaşar Kemal Kültür Merkezinde yoğun bir katılımıla gerçekleşti.

Toplantı, mülteciler ile ilgili iki kısa film gösterimi ile başladı. Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde Uzmanlık Öğrencisi olan bir Suriyeli Hekim ve bir başka Suriye vatandaşı, ülkemizde bir mülteci olarak yaşamlarının na-

sıl olduğunu anlattılar. Dr. Didem Danış, Dr. Zeki Kılıçaslan ve Dr. Ayşen Üstübcü konuyla ilgili konuşmalarını yaptılar. Dr. Apostolos Veizis ve Dr. Zeyneb Gültekin “Sınır Tanımayan Doktorlar” adına dünyada, Dr. Deniz Mardin ise Türkiye’de mültecilere sunulan sağlık hizmetlerini anlattılar.

Toplantıda, yapılan konuşmalar mültecilerin yaşamları ve ve karşılatıkları sorunların toplum sağlığı toplum sağlığı üzerine etkilerinin katılımcılarla paylaşılmasını sağladı.

.....
Ve işte devrildi yine kıl çadırlar
göç başladı bir acıdan bin acıya
Geride akşamın küllenen ateşi
ve susturulmuş çocuk sevinçleri kaldı

AHMET TELLİ
(Su Çürüdü)

Mülteciler ve Sağlık Paneli'nin tamamını izlemek için **QR KODU** cep telefonunuzdan tarayınız.

İSTANBUL TABİP ODASI'NIN 14 MART TIP BAYRAMI DR. NEJAT YAZICIOĞLU İŞÇİ SAĞLIĞI ARAŞTIRMA ÖDÜLÜ SAHİBİNİ BULDU

Dr. Nejat Yazıcıoğlu İşçi Sağlığı Araştırma Ödülü,
Derneğimizin Adayı Doç. Dr. Ege Güleç Balbay'ın Oldu

Ödül töreninin ardından görüştüğümüz Doç. Dr. Ege Güleç Balbay duygu ve düşüncelerini şu şekilde ifade etti:

“Ödül, işçi sağlığı alanında yapılan özgün, bilimsel kalitesi yüksek, sorunlara ışık tutan veya çözüm öneren yayınlanmış veya yayına hazır araştırmalara verilmektedir. Ahır Çalışanlarının Solunumsal Yakınmaları ve Solunum Fonksiyonları adlı çalışmamızın fikir anası kendisi de daha önce bu ödülü kazanmış ve bu alanda çok sayıda çalışmaya imza atmış olan ve birlikte çalışmaktan onur duyduğum sevgili hocam Prof. Dr. Peri Meram Arbak'tır.

Çok kısa çalışmayı yürüttüğümüz yerden bahsetmem gerekiyor. Bu çalışmayı 2011 yılında Düzce ilinin Yiğilca ilçesine ait 4 farklı köyünde (Aksaklar, Gökçe ağaç, Sarıkaya ve Yoğunpelit) az sayıda hayvan bakan aile işletmelerinde ve büyük çoğunluğu kadın olan ahır çalışanlarında yaptık. Hafta sonu gittiğimiz bu yerlerde köy muhtarlarıyla öncesinde ve sonrasında işbirliği halinde hareket ederek ahır çalışanlarıyla okul veya kahvehane ortamında bir araya geldik. Ekipte benim dışında yer alan Dr. Emine Banu Çakıroğlu, Kulak Burun Boğaz'dan Dr. Abdullah Belada'yla birlikte keyifle çalıştık. Bu çalışma da emeği geçen herkese bu vesileyle tekrar teşekkür ediyorum.

Şunu itiraf etmeliyim ki en keyif alarak yaptığım çalışma gerçekten bu çalışmaydı.”

**Türk Toraks Derneği
Batı Karadeniz Şubesi Mali
Sekreteri ve Düzce İl Temsilcisi
Doç. Dr. Ege Güleç Balbay**

İstanbul Tabip Odası'nın, Tıp Bayramının 100.yılı'nın kutlanması nedeniyle bu yıl daha özel bir anlam taşıyan “14 Mart Tıp Bayramı Dr. Nejat Yazıcıoğlu İşçi Sağlığı Araştırma Ödülü”, Türk Toraks Derneği'nin aday göstermesi ve seçici kurul tarafından uygun görülmesi üzerine değerli üyemiz, Batı Karadeniz Şubesi mali sekreteri ve Düzce il temsilcisi Doç. Dr. Ege Güleç Balbay'a verilmiştir. Ödülün amacı, alanın önemli isimlerinden Dr. Nejat Yazıcıoğlu'nun anısına, Türkiye'de işçi sağlığı alanında araştırmalar yapan kişi ve kuruluşları teşvik etmek olarak belirtilmektedir. Uzmanlık dernekleri yanında, ödül yönergesinde belirtilen çeşitli kuruluşlar tarafından ödüle aday gösterilen araştırmacıların eserleri seçici kurul tarafından titizlikle değerlendirilip her yıl 14 Mart Tıp Bayramında ödül sahibini bulmaktadır.

“Tek bir devrim biliyorum,
beyaz kâğıt üzerine siyah
mürekkeple yazılan...”

Dr. Nejat YAZICIOĞLU

Doç. Dr. Ege Güleç Balbay kendisine ödül getiren bilimsel yayınları ile ilgili açıklamalarla devam etti: “Bir gün bu emeklerin karşılığının bu olacağını elbette öngörmek mümkün değildi o tarihlerde ama yıllar sonra bu anlamlı ödüle layık görülmesi inanılmaz bir mutluluk kaynağı oldu benim için. Bu çalışma 2012 yılında 15. Türk Toraks Derneği Kongresinde Çevresel ve Akciğer Hastalıkları Çalışma Grubu Sözlü Bildiri Ödülü almış ve 2014 yılında da Annals of Agricultural and Environmental Medicine dergisinde yayınlanarak literatüre ülkemizden önemli bir katkı sunmuştur”

Son olarak Dr. Balbay “Bu ödüle giden yolda olmazsa olmaz aşama, üyesi olmanın ötesinde aktif görevlerimin

olduğu, kendimi aile ortamında hissettiğim Türk Toraks Derneği'nin, başta Başkanımız Sayın Prof. Dr. Hasan Bayram şahsında tüm Merkez Yönetim Kurulu üyelerinin beni bu ödüle uygun görerek aday göstermeleridir. Ödül jürisinin değerlendirmesi sonucunda ödülü alarak derneğimin bu güvenini boşa çıkarmamak da benim için ayrıca bir ödül olmuştur. Minnetle ve saygıyla derneğimiz yöneticilerine şükranlarımı sunuyorum.” dedi.

Dr. Nejat Yazıcıoğlu İşçi Sağlığı Araştırma ödülünü hak ettiğine yürekten inandığımız Doç. Dr. Ege Güleç Balbay'ı ve meslek hastalıkları alanındaki çalışmalarıyla hizmetlerini birlikte yürüttüğü tüm çalışma arkadaşlarını kutluyoruz.

İstanbul Tabip Odası 14 Mart Tıp Bayramı Dr. Nejat Yazıcıoğlu Hizmet ve Araştırma Ödüllerini daha önceki yıllarda alan üyelerimiz:

Hizmet Ödülünü İbrahim Akkurt ve Metin Çelikiz (2013)

Araştırma Ödülünü Peri Arbak (2008), Metin Akgün (2011)

ATABAT 11. ULUSAL ÖĞRENCİ KONGRESİ

“SOLUNUM ZİRVESİ”

Selin Sena Elmalı
Kongre Başkanı
ssenaelmali@gmail.com

Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrenci kulübü ATABAT (Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Topluluğu), öğrencileri bilimsel araştırma yapmaya yönlendirmek, bu araştırmayı nasıl yapacağını öğretmek, bu araştırmasını topluluk önünde sunmak, ortak bilimsel alanlara ilgi duyan öğrencileri bir araya getirmek ve önemli konularda tıp öğrencilerini alanında uzman usta doktorlar/akademisyenlerle buluşturmak amacıyla 2001’de Ulubat’ın (Ulusal Bilimsel Araştırma Toplulukları) Erzurum Atatürk Üniversitesi birimi olarak kuruldu. İlk kongresini 2003 yılında gerçekleştirdi. ATABAT ekibi, o zamandan bu yana aşağı yukarı her yıl bir öğrenci kongresi düzenledi.

Bu kongrelerin sonucunu “11. ATABAT Solunum Zirvesi” olarak Prof. Dr. Metin Akgün ve Dr. Öğr. Üyesi Esra Ç. Tanrıverdi danışmanlığında, 23-25 Şubat 2019’da Erzurum’da gerçekleştirdik.

Haziran 2018’den itibaren 25 kişilik büyük bir ekibin ve 2 danışman akademisyenin aylarca emek verdiği kongremiz 3 gün dakika dakika programlandı. Bilimsel olarak doyurucu ve bilgilendirici bir program hazırlarken

sosyal olarak çağ kebabı ikramı, Erzurum evleri fasılı, kayak kızak gibi Erzurum’a özel aktiviteleri gerçekleştirdik. Kongremize 500 tıp öğrencisi katılırken 22 öğrenci tarafından sözlü sunum ve ayrıca 15 poster sunumu gerçekleştirildi. “Solunum” denince akla gelebilecek bütün konulardaki birbirinden güzel sunumların arasından seçilerek derece alan öğrenciler, Türk Toraks Derneği’nin kongremize olan büyük destekleri ile bilgisayar ve tablet gibi bilimsel araştırmalarına daima destek olacak ödüller ile ödüllendirildiler. Atatürk Üniversitesi’nden Eda Beydilli “Hava Kirliliği ve Solunum Yolu Hastalıkları” sunumu, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi’nden Şefik Metin ise “Asırlık Çınarlar” poster sunumu ile birincilik ödüllerinin sahipleri oldu.

En başta belirttiğimiz gibi amacımız hem öğrencilere sunum yapma becerisi kazandırmak hem de seçilen konularda uzman akademisyenlerle öğrencileri bir araya getirmektir. Solunum Zirvesi’nde göğüs hastalıkları uzmanları yanında zirve adı verirken hedeflediğimiz “tıpta insan bilimleri” kapsamına giren konularda uzman akademisyenlerimiz öğrencilerle buluştu.

Prof. Dr. Oğuz Kılınç “Suçlu Kim?” diyerek bizleri sigara konusuna bambaşka bir açıdan baktırdı. Hepimiz konferanstan “Gerçekten suçlu kim?” diye sorgulayarak çıktık. Prof. Dr. Göksel Altınışık Ergur genç bir hastasının ölümünden sonra kendisine ulaşan şiirleriyle hekim-hasta ilişkisinin inceliklerini aktarıp bizimle aynı yollardan geçmiş bir rehber olarak da seslendi. Konferanstan çıkan herkesin aklında bu sefer “Gelecekte nasıl bir doktor olmalıyım?” sorusu vardı.

Prof. Dr. Ali Ergur “Tıp Eğitiminde ve Hekimlik Mesleğinde Ustalık” başlıklı konuşmasıyla, belki de tıp öğrenci kongresinde sosyolog bir akademisyeni ilk defa gören bizlere “hikmet sahibi” anlamını karşılayacak hekimler olmak ve ustalığın gereklerini yerine getirmek için böyle etkinliklerde bu bakış açısına da ne kadar ihtiyacımız olduğunu fark ettirdi.

Doç. Dr. Erdal Yekeler, solunum hastalıklarının en son ve en zor tedavisi olan “Akciğer Transplantasyonu” konusunu ayrıntılarıyla anlattı. Tabii ki çıkarken herkes “zor ama bir o kadar güzel...” diye düşünüyordu.

Doç. Dr. Osman Elbek “Sırları Dökülen Sağlık” başlıklı konuşmasında bizleri hem güldürdü hem de konu üzerine derin derin düşündürdü. Konferanstan çıkan herkes “Şok!” diye başlayan haberlere bir de sağlığın sömürülmesi üzerinden bakmayı aklına not etmişti.

En başından beri motivasyonumuz, 3 gün içerisinde, 500 katılımcımıza “Solunum ve Tıpta İnsan Bilimlerine dair” bir şeyler vermek ve sosyal programımızla güzel bir anı bırakmaktı. Akademisyen konuklarımızla ilk hedefimizi, durmadan çalışan ATABAT ekibi ile de ikincisini gerçekleştirdik.

Bu süreçte ödülleri ve birbirinden güzel kitapları ile bize destek olan Türk Toraks Derneği’ne, ufkumuzu açan sunumlarıyla “Zirve” adının hakkını vermemize destek olan bu derneğin üyesi akademisyenlerimize, her yıl bize destek olan üniversitemiz rektörlüğüne, 3 gün boyunca bizimle olan katılımcılarımıza, bizlere gerek kongre sürecinde gerekse hazırlanış sürecinde her türlü destek olan Atatürk Üniversitesi Araştırma Hastanesi Göğüs Hastalıkları Anabilim dalı hocalarına yapılabilecek en büyük öğrenci etkinliğini özenle düzenleyen, Atatürk adını hakkıyla taşıyan ATABAT ekibine, son olarak da sene başından beri yoğun programında bile bize zaman ayıran, gerek mesleki gerek sosyal açıdan daima ufkumuzu açıp bize yol gösteren sevgili danışmanımız Prof. Dr. Metin Akgün’e çok teşekkür ederiz.

12. ATABAT’a da bekleriz!

YAŞAMDAN RUHA AÇILAN KAPI: TIBBIN SANATLA HARMANLANIŞI

YAZI: Neslihan YALMAN

mneslihany@hotmail.com

21

. yüzyıl artık tek bir kavramla ya da disiplinle açıklanamayacak, ona tek bir noktadan bakılmayacak denli girifttir. Öyle ki, birbiriyle yan yana gelemeyeceği düşünülen disiplinler bile, ortak bir platformda, bilgiyi çoğaltmak, evreni anlamak, yaşananlara çok-boyutlu yorumlar getirmek adına buluşabilmektedir. İnsanın beden-ruh, yaşam-ölüm, kalp-beyin, düşünce-eylem gibi ikiliklerden oluştuğunu belirtirsek; maddesel diye nitelendirilene dikkat edenlerin ruhunu da beslemesi (mecazî anlamda, ona da portakal suyu içirmesi) gerekmektedir. Dıştan her türlü bütünlüğü korumaya çalışan, kendisine bakan insan; eğer, hayata anlam vermeyi bırakırsa, içten çürümeye başlayacaktır. Dolayısıyla, herkes, bir maddi dünyada, bir de manevi dünyada yaşamakta; ayakta kalmaya çalıştığı kadar, hayata anlam verme zorunluluğunu da derinlerinde fazlasıyla hissetmektedir. İşte bu kriz noktasında; eğer, sanatla ve kültürle karşılaşılmazsa, boşlukların doldurduğu yüzeysellik etrafı kaplar. İnsanlar, rutinin şiddetiyle, kapana kısılmış fareler gibi döngülerinde debelenirler.

Kişilerin bedensel bütünlükleriyle, hastalıklar/rahatsızlıklar karşısındaki deneyimleriyle ilgilenen tıp hayli meşakkatli ve yoğun bir bilim alanıdır. Bu minvalde, gerek hekimlerin, gerek hastaların, gerek hasta yakınlarının içinde buldukları durumu anlamlandırabilmeleri, süreci daha az sıkıntıyla, oyalanarak atlatabilmeleri, kendilerini olabildiğince motive edebilmeleri ve psikolojilerini sağlam tutabilmeleri adına, sanatın özel bir işle-

vi olduğunu belirtebiliriz. Sanat önemli bir motivasyon ve terapi aracıdır.

Özellikle, Batı toplumlarını incelediğimizde, burada sanatın diğer alanlar kadar önemli olduğunu; hatta, doğa bilimlerinin ve sosyal bilimlerin yanında, ihtiyaç duyulan temel bir alan şeklinde tercih edildiğini söyleyebiliriz. İngiltere’de, sağlık bakanı Matt Hancock’un açıklamalarıyla birlikte, “Dijital, Kültür, Medya ve Spor Bakanlığı”nın da devreye girmesi neticesinde, “Yalnızlık Stratejisi” isimli bir proje başlatılmıştır. Mevcut çalışmalar ekseninde, hekimlerle işbirliğine de gidilerek, insanlara güzel sanatlar aktiviteleri önerileceği belirtilmiştir. Sanata dayalı uygulama faaliyetlerinin ve projelerin desteklenmesiyle, insanların ruh sağlıklarını daha güçlü kılmaları için, onlara “kültür ve sanat reçeteleri” yazılacağına dikkat çekilmiştir. Dünya bu “sosyal reçeteleri” konuşadursun, Türkiye’de ise durum -ilerlemelerin ve yüzyılın aksine- içler acısı bir noktaya gelmiştir. Sağlık çalışanlarından tıp öğrencilerine, hasta yakınlarından hastalara değin toplumun tamamı hem bedenen hem de ruhen hastalanmaya başlamıştır. Doktorlara uygulanan şiddet, polis devletinin getirdiği baskılar, kapitalizmin sağlık/ilaç sektörü üstündeki gücü, insanların yüzünün gülmemesi/gücünün kalmaması, yaratıcı düşüncenin yeşermemesi, bilakis yerini nefrete, ego çatışmalarına, refleks düzeyinde büyüyen kavgalara, aşağılamalara, iletişimsizliklere sürüklenmesi karamsar bir tabloyu gözlerimizin önüne sermektedir. Bedenen hastalığa bir şekilde reçete yazılmakta, bu alanda deneyler, araştırma-

Sanat, önemli bir motivasyon ve terapi aracıdır.

Tıp, insan anatomisinin, organların, rasyonel varlığın üstüne yoğunlaşırken, sanat, çıkmazların, sezgilerin, tecrübelerin göz önünde bulundurulmasını dikkate alır.

lar, tedaviler mecburiyetini sürdürmektedir; lakin ruhu yıpranan, içten çürüyen insanlar birbirleriyle ve özel ilişkilerinde, adeta birer virtüose dönüşerek, etrafa ayrı hastalıklar saçmaktadırlar. Yaşları ileri olanların ergence davranışları, insanların birbirlerini dinlememeleri, dinleseler de çoklukla yanlış anlamaları, değişen dengeler, güç savaşları, gurur maskeleri, sevginin fazlalığının kontrol edilemezliği, ama sevgisizliğin de anlayışsızlığı-nefreti getirmesi, kafaların bulanıklığı, gerginlikler, korkular, zihni/vücutu uyuşturmalar, çeşitli alanlarda yaratılan bağımlılıklar, yorgunluklar vd. çağımızın bizi “cyborg” formuna çevirdiğinin göstergeleridir.

Duvarlaşmış insanın kabuğunu ancak sanat soyabilir. Yoksa yaşanan sıkışmalar depresyon ilaçlarıyla, sentetik şekilde bastırılmaya çalışıldıkça, giderek daha da yalnızlaşmakta ve mutsuzlaşmaktadır. Hangi sosyal çevrenin kendi varlığına iyi geleceğini bilemeyenler, kimi ortamlarda, kimi insanlarla, kimi şekillerde oyalanmanın yolunu bulmaktadırlar. Buradan da, her boşluk doldurulur mantığıyla, ruhu besleyecek, hayata anlam katacak şeyler yerlerini, saçma sapan ilişkilere/iletişimlere yahut aile, çocuk, akraba, sevgili, seks, din, faşizm vd. gibi bireyselliği indirgeyen alanlara bırakmaktadır. 2000’ler artık bireyin ortaya çıktığı bir yüzyıldır. İnsan, günahlarıyla, sevaplarıyla, içinde ve çevresinde bulunan ne varsa, öz-tecrübesiyle onu yerine kendisini bir şekilde dışa vurmak, üretime çevirmek zorundadır. Aksi takdirde,

Jean Baudrillard’ın dediği üzere, tüketimin kendisi temel ihtiyaç haline gelecek, herkes-her şey birbiriyle kolayca ikame edilebilecektir. Oysa tıp kadar sanat da insanlara kapı aralayacak, onların zihinlerini meşgul edecek, onları etkileyecek yöntemlerden biridir.

Tıp insan anatomisinin, organların, rasyonel varlığın üstüne yoğunlaşırken, sanat çıkmazların, sezgilerin, tecrübelerin göz önünde bulundurulmasını dikkate alır ve kişiyi diğerleriyle bir araya getirerek birey haline dönüştürür. Sanat, bireysel anlamda (kolektif bir alanın içinde bile olsa) dünyaya bakabilmenin en etkili yöntemlerinden biridir. Tıbbı, insanlığı hastalık üstünden anlama sanatı şeklinde tanımlayanlar, medikalizasyonun yeterli olmadığını, giderek profesyonelleşen acımasız dünyada merhametin, nezaketin ve -belki de, kimi yerde ihtiyaç hissedilen mesafeli- sevginin hatırlanabilmesi için, şiirden, tiyatrodan, resimden, müzikten, sosyal bilimlerden geçecek çeşitli araçların kullanılması gerektiğini düşünmektedirler.

“İnsanlar arasında büyük farklılıklar olmasa, tıp bir sanat yerine bilim olabilirdi.” düsturundan hareketle, biyomedikal modeli biyopsikosozyal modelle harmanlayan George Engel (1977) bu yönde mühim bir adım atmıştır. Psikolojinin kullandığı “biyopsikosozyal model”, sanatın da çizelgelerde kullandığı modellerden biridir. “Hastalık yoktur, hasta vardır.” ifadesi ekseninde, her hasta için ayrı

ayrı biyopsikosozyal dosyanın açılması, her birinin yönlendirilebilecekleri sanatsal ortamlar oluşturulması, sanatçıların/sanat eğitimcilerinin de destekle tıptaki belli alanlara sızmaları elzemdir. Dış dünyanın hızıyla iç dünyanın sıkışıklığı arasında taşlaşan insana yaratılabilecek imkânlar doğrultusunda, seçenekler sunabilmek; onun nefes almasını, biraz da olsa rahatlamasını -ne yaşarsa yaşasın- hayata kendi gözlerinden bakmasını sağlayacaktır. Çağımız her an her şeyin değişebildiği, bir bağlamın diğerini anlık etkilediği, olumluyla olumsuzun birlikte geliştiği, karmaşık, teknolojik, robotik gelişmeleri taşımaktadır. Beraberlikler, toplu yaşamın getirileri, ancak geniş bir bakış açısı edinmekle özgürlüğe dönüşme imkânı bulacaktır. Yaşanılan tecrübeler mahremiyetten geçirilerek, bireyin öz-varlıklılığıyla şekillenecektir. Yoksa birçok rol, birçok maske zaten üzerimize tam oturulacak düzeyde giydirilmiştir. Nefes alanı daralmaktadır. Herkes kendi içindeki çocuğu kıskırtmalı, bahçeyi sulamalıdır.

Dolayısıyla, tıp fakültelerindeki eğitimciler ve öğrencilere de çok iş düşmektedir. Ardından, hastane çalışanları da bu kapsamda üzerlerine düşeni yapmalıdırlar. Yetkililerin, bir şeyleri faaliyete geçirirken, alanlarında uzman sanat eğitimcilerinden destek almaları yerinde olacaktır. Sanatla ilgili konularda dersler verdimen, projeler ve sürekli etkinlikler hazırlamak yaratıcı çağrışımları tetikleyecektir. Örneğin, bir hastanenin çalışanları bir tiyatro topluluğu kurmuş, kimi

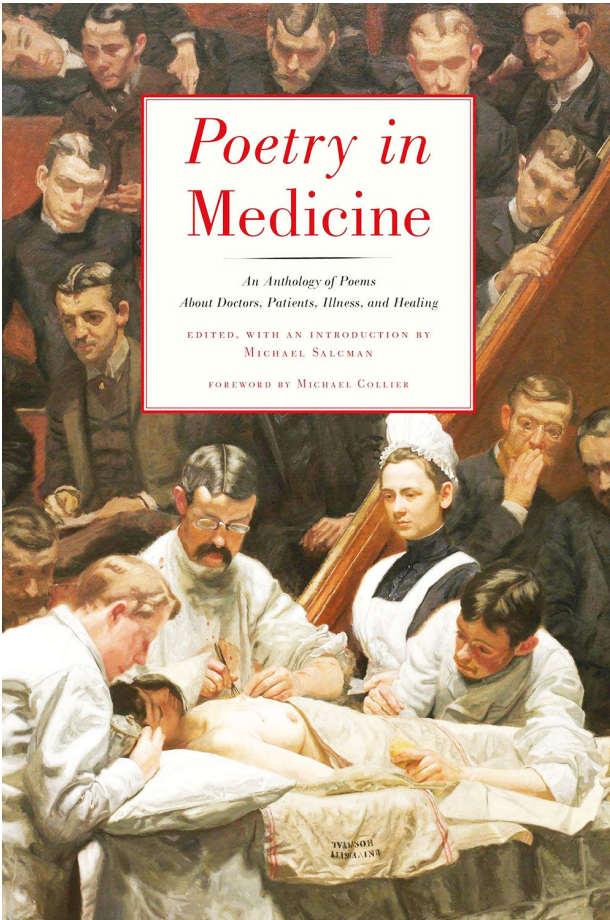
temsiller vermiştir. Yine, bu hastanede, hastalara ve yakınlarına film gösterimleri yapılmaya çalışılmıştır. İçlerinde sinemaya ilgi duyan hastane çalışanlarının da olduğu insanlar, sanat çerçevesinde bir araya gelmişlerdir. Bu, Türkiye için güzel, ama eksik bir gelişmedir. Çünkü ne olursa olsun -kişisel hayatında dahi- bir doktorun sanatla ilgilenirken, bunu sanat ortamında bulunan profesyonel eğitmenlerin yardımıyla yapması kendi gelişimine destek olacağı gibi ürünün kalitesini artıracaktır. Herkes nerenin uzmanıysa, bir başka yerin de öğrencisi konumuna gelebilecek yaşam enerjisini edinebilmeli, saf keşif tutkusunu koruyabilmelidir.

Yeni bilgilere yelken açmak, öğrenilecek verileri onu bilen kişilerden öğrenerek yüzeysel ve genel çalışmalar yapılması yerine, daha etkili ve uzun soluklu çalışmalar yapılmasına neden olacak, hedefler güzelleşecek ve büyüyecektir. Fakültelerin hemen hemen her bölümünde Sanat De-

partmanları, sanat odaları işlevlerine göre aktif hale getirilmelidir. Özellikle, çocukların, yaşlıların, kadınların olduğu bölümlerde her gruba göre işlev kazanacak ve tedavi edici etki yaratacak çalışmalar, psikologlarla ve psikiyatristlerle birlikte oluşturulmalıdır.

Örneğin, hastaların belli temalar altında, bir bütünlük ekseninde çekilecek fotoğraflarının sergilenmesi/ birer kopyalarının da onlara verilmesi, hastaların ve hasta yakınlarının içlerinden geçenleri kâğıtlara aktarabilmeleri/birbirlerine söyleyemediklerini mektup yazarak anlatmaya çalışmaları, çocuklarla şekillenecek resimler/yaratıcı drama çalışmaları, hasta yakınlarıyla yapılacak film analizleri ilk anda akla gelen temel projelerdendir. Yine, tıp fakültelerinde sanat başlığı altında, analiz metotlarıyla-temel çizelgelerle dolu dersler verilmesi, sanata dair konuların derslere davet edilmeleri, film izlenip/değerlendirilmesi, reçete yaz-

manın ya da not almanın yanında, kişilerin kendilerini özel kapsamda da yazarak ifade etmeleri, profesyonel destekli tiyatro topluluklarının oluşturulması, tıp alanında çeşitli konularda alt metinleri etkili kısa filmler çekilmesi de yararlı olacak projelerdendir. Ayrıca, tıp mensuplarının özel sanat merkezlerinde, ilgi duydukları/ihhtiyaç hissettikleri alanlara göre (yazarlık, tiyatro, resim, müzik vd.) eğitim almaları ve vakit geçirmeleri, onların bireysel kimliklerine olumlu şekilde katkı sağlayacaktır. Kendi çevrelerindeki insanlarla sosyalleşerek, kısırdöngüde hapsolan, sağlık, hukuk gibi, özellikle Türkiye’de ağır koşullarda gerçekleştirilen alanlarda görev yapanlar, iş dışında da kaliteli zaman geçirebilecekleri sanatsal ortamlara girmelidirler ve oralara ait özel faaliyetler edinmelidirler. Bu yönde, onların, tıp alanıyla bire bir ve dolaylı bağlantılı olan sanatçıları, sanat yapıtlarını takip etmeleri, ilgili branş içinde mesleki deformasyon yaşanması ihtimallerini önleyebilir.

DEMİR AKCIĞER

Porselenden geçen bir toz bu,
Akşam yemeğinden geriye kalan kirli bir bardak,
Çatı katındaki hava, hem de Ağustos'ta,
Uyuyanın nefesi üzerine batan gün.

.....

Tam da bu anda açıklıkla görebiliyorum,
Poliom var ve bir daha yürüyemeyeceğim.
Dizlerimin üstünde bir yoldayım, tıpkı babam gibi,
Ama toprağın derinliklerine doğru büyüyorum sanki.

.....

Günüşiğinin sessizliğine sürüklenmek için
Ama karanlık, yaz ortasında, duyduğunu sanarsan
Seni eve çağırın annenin sesi gibi bir şeyi,
Olduğun yere uzanabilirsin ve ölümü dinleyebilirsin.

Stanley Plumby (D. 1939)
Çeviri: Göksel Altınışık

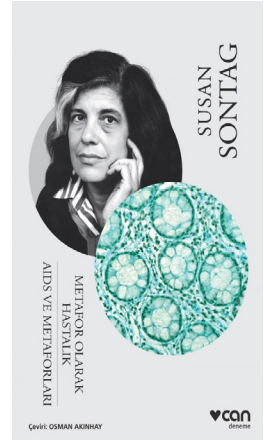
ANTON ÇEHOV DOKTOR ÇEHOV'DAN ÖYKÜLER

ESKİ SAĞLIK ANCIEREN
MEHMET ÖZGÜL

“Ne acıklı bir durum! İnsan ancak bir yakını kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kaldığında anlıyor onu ne kadar sevdiğini!”

Çözüm, ‘hastalık anlayışı’ni, gizemli örtüsünden arındırarak düzeltmekten geçmektedir.

SUSAN
SONTAG

METAFOR OLARAK
HASTALIK
AIDS VE METAFORLARI

Çeviri: OSMAN AKINBAŞ

can
dergisi

Susan Sontag'ın “Metafor Olarak Hastalık” kitabı bu anlamda önemli bir yapıttır. Kendisine meme kanseri teşhisi konduğunda, hastalıkların da birer mit olarak görüldüğünü fark eden yazar, yaşadıklarını, hastalık denen kavramı ve hastalık türlerini entelektüel açıdan irdeleyerek, ilginç bir kaynak oluşturmuştur. “Herhangi bir hastalığa sadece bir hastalık olarak değil de bir kötülük, baş edilemez bir yağmacı gözüyle bakıldığı sürece, kanserli hastaların çoğunun, nasıl bir hastalığa yakalandıklarını öğrendiklerinde fiilen moral çöküntüsüne uğramaları kaçınılmazdır. İşte bu noktada çözüm, kanserli hastalara gerçeği söylemekten vazgeçmek değil, tersine, bizzat ‘hastalık anlayışı’ni, gizemli örtüsünden arındırarak düzeltmekte yatmaktadır.”

Anton Çehov da bir doktor olarak, çeşitli öyküler yazmıştır, ki bu kimliğinin ötesinde, sanatçılığıyla dünya literatürüne damgasını vurur. “Doktor Çehov’dan Öyküler” kitabı tıp üstüne öykülerin yazıldığı bir eserdir. Kitapta geçen şu bölüm, insan doğasıyla duyguların çatışmasını net bir şekilde göstermektedir: “Ne acıklı bir durum! İnsan ancak bir yakını kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kaldığında anlıyor onu ne kadar sevdiğini!”

Sanat iç dünyamızın sırlarını bizlere açan, hayata bakışımızı anlamlandıran, anlamsızlığın bile derinlikleriyle geldiği gerçeğinin farkına varmamızı sağlayan, her hastanın/her insanın bir değer olduğunu vurgulayan, tıbbın köşelerini yumuşatan ve onun derin-

liklerine sızabilen bir esinti gibidir. Bugün, tıp bilimlerinin sosyal bilimlerle, sanatla disiplinler arası noktada buluşması gerekmektedir. Yapılacak çok iş, verilecek çok eğitim, doku-nulacak çok insan, anlatılacak çok konu vardır; bu yüzden, akıtılacak cevherlerin doğru yerde, doğru takım arkadaşlarıyla ivedilikle üretime çevrilmesi gerekmektedir. Üretmeyen insan daha çok tüketir; sanat, beyin ve kalbin üretme işidir. Tıp gibi bir alanla ortaklık gerçekleştirmesi, insanların bedenlerine ve ruhlarına hitap edilmesi anlamına gelir.

Bilim, yaşamak sanatını öğrenme çabasıyken, sanat bilimin sınırlarını yaşamın da ötesine taşıyan bir sonsuzluk birimidir.

NESLİHAN YALMAN KİMDİR?

1982 yılında Ankara’da doğdu. Akdeniz Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nde bir yıl eğitim aldı. Ardından, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne Sanatları Ana Sanat Dalı Dramatik Yazarlık Bölümü’nü birincilikle bitirdi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halkbilimi Anabilim Dalı’nda yüksek lisans yaptı. Editör/redaktör, metin yazarı olarak serbest şekilde çalıştı. İzmir’de çeşitli akademilerde yazarlık, sanat, sanat analizi üstüne dersler vermiştir. Enver Aysever’e ait olan ‘Aykırı Akademi’ adlı sosyal içerikli sitede köşe yazarlığı yaptı. Şu an, “Aksi Sanat” ve “Tiyatro Tiyatro” portalında köşe yazarlığını sürdürmektedir.

Varlık, Ötekisiz, Şiirden, Afrodisyas Sanat, Kurşu Kalem, Aşkın (e) Hali, Lacivert, Mor Taka, Ada, İle, Berfin Bahar, Acemi, Kasaba Sanat ve daha birçok dergide şiirleri, eleştirileri ve denemeleri yer almıştır. Çocuklarla yaratıcı drama, yazarlık/yazarlık düşünme, yaratıcı düşüncenin sanatla geliştirilmesi üstüne çalışmalar yapmaktadır.

Türk Toraks Derneği Uluslararası Katılımlı 22. Yıllık Kongresi'nin Ardından

Türk Toraks Derneği Uluslararası Katılımlı 22. Yıllık Kongresi 10-14 Nisan 2019 tarihleri arasında Antalya Belek'te 1350 katılımcı ile gerçekleştirildi.

Türk Toraks Derneği'nin Yıllık Kongreleri her yıl büyük ve güçlü örgütümüzün bileşenlerinin uyum ve işbirliği içinde çalışmasıyla hazırlanmakta ve gerçekleştirilmektedir. Alanda çalışan ve il temsilciliği yapan uzman, eğitim ve araştırma kurumlarında eğitim alan asistan, çeşitli kurumlarda çalışan akademisyen üyelerimiz, çalışma gruplarımız, şubelerimiz ile birlikte gereksinime ve farklı beklentilere uygun bir bilimsel program hazırlanıyor. Büyük emek verilen bu program kongre sürecinde en verimli şekilde ele alınacak düzenlemeyle katılımcıların yararlanması için sunuluyor.

Konuşmacılar, oturum başkanları hazırlıklarını dinleyicilerle buluşturduğunda tartışma ortamında birbirimizin deneyiminden öğrenme olanağı buluyoruz. Kongre bilimsel programımız bu yıl, solunum alanında dünyada saygın iki önemli uluslararası dernek olan Amerikan Toraks Derneği (ATS) ve Avrupa Solunum Derneği (ERS) tarafından incelenerek ülkemizde ATS ve ERS tarafından onaylandı. "Uluslararası katılımlı kongre" olma gereklerini de yerine getirdi. Kongre bilimsel programımız içinde, 427 oturum başkanı/konuşmacı ve yurtdışından 14 uluslararası konuşmacı ile 7 paralel salonda 90

ana oturum, 7 uydü sempozyumu, 14 kurs, 22 mini sempozyum ve 21 sözlü bildiri oturumu gerçekleştirildi. Amerikan Toraks Derneği (ATS), Avrupa Solunum Derneği (ERS) ve Avrupa Allerji ve Klinik İmmunoloji Akademisi (EAACI) resmi olarak temsil edildiler ve derneklerini temsilen ATS başkanı Marc Moss, ERS başkanı Thierry Troosters, EAACI başkanı Ioana Agache, İran Ulusal Akciğer Sağlığı ve Tüberküloz Araş-

bulduk. Sağlığın sosyal ve çevresel belirleyicilerini içeren sağlık bakımının evrensel bileşenlerinin detaylı olarak tartışılmasıyla, sağlık politikalarını toplum sağlığı yararına hizmet edecek şekilde yönlendirme misyonumuzu da sürdürdük. Özlük haklarımıza, derneğimizin geleceğine sahip çıkmak için birlikte akıl yürüttük. Sosyal programımız eğlenme yanında kültürel ve sanatsal bileşenler de içeriyordu.

tırma Kurumu adına Esmail Mortaz kongremize katıldılar.

Ayrıca Okul Yönetim Kurulumuz ve Çalışma Gruplarımızla birlikte düzenlenen kurslar büyük ilgi gördü. Geri bildirimlerin oldukça olumlu olması kursları düzenleyen ekipleri mutlu etti.

Kongremizde koruyucu hekimlik uygulamalarından (tütün kontrolü, tüberkülozdan korunma, hava kirliliği ve çevre sorunları gibi), tanı ve tedaviye kadar hastalık yönetimi ile ilgili güncel bilgileri farklı oturum tiplerinde tartışarak gözden geçirdik. Özellikle sahada sık karşılaştığımız problemlerle ilgili çözüm önerilerini konusunda uzman, deneyimli meslektaşlarımızdan dinleme fırsatı

Hazırlanmasından başlayarak kongre boyunca da bizler Merkez Yönetim Kurulu üyeleri, dernek genel merkezimizin emektar çalışanları, Serenas firmasının özverili ekibi, Kongre düzenleme komitemizle birlikte en

iyiyi yakalamaya çalışarak emek verdik. Merkez Yönetim Kurulu olarak emeği geçenlere içtenlikle teşekkür ediyoruz.

Siz katılımcılarımız olmasaydınız, ilgi ve desteğinizi bize gönülden sunmasaydınız kongremiz bu başarıyı yakalayamazdı; bu nedenle en büyük teşekkürümüz kongre katılımcılarımız olan sizleredir.

23. Yıllık Kongremizde yeniden buluşmak üzere sağlıklı ve bilimle kalmanızı dileriz.

**Türk Toraks Derneği
Merkez Yönetim Kurulu**

Türk Toraks Derneği Uluslararası Katılımlı 22. Yıllık Kongresi Açılış Töreni Ödül Şölenine Dönüştü.

Türk Toraks Derneği 22. Yıllık Kongremizin açılış töreni büyük coşkuyla gerçekleşti. Açılış konuşmalarını Türk Toraks Derneği Başkanı Dr. Hasan Bayram ve 22. Yıllık Kongresi Başkanı Dr. Mehmet Polatlı yaptı.

Amerikan Solunum Derneği başkanı Sayın Marc Moss, konuşmasında Türk Toraks Derneği ile işbirliğinin kendileri için ne kadar önemli olduğunu vurguladı ve konuşmasını Türkçe olarak söylediği 22. Kongre sloganımızla bitirdi: Sağlıklı Nefes Sağlıklı Dünya ..

Avrupa Solunum Derneği Başkanı Sayın Thierry Troosters konuşmasına Türk Toraks Derneği hakkında öğrendiklerinden çok etkilendiğini belirtip ortak etkinlikler gerçekleştirmek için çok istekli olduklarını vurguladı. Kongre sloganımızı Türkçe ve Latince olarak söyledi: Sağlıklı Nefes Sağlıklı Dünya...

Gelenekselleşen ödülllerimiz sahiplerini buldu.

Türk Toraks Derneği Bilim Ödülünü Dr. Ahmet Uğur Demir, Türk Toraks Derneği Y. İzzettin Barış Hizmet Ödülünü Dr. Zeki Kılıçaslan, Türk Toraks Derneği Genç Araştırmacı Teşvik Ödülünü Dr. Elif Yılmazel, Türk Toraks Derneği Ulusal Akciğer Sağlığı Ödülünü Dr. Baran Balcan, Türk Toraks Derneği Çevre ve İklim Sorunları (Savunuculuk) Ödülünü Dr. Bülent Şık, Türk Toraks Derneği Yılın Çalışma Grubu Ödülünü Tüberküloz Çalışma Grubumuz, Türk Toraks Derneği Yılın Şubesi Ödülünü Ankara Şubemiz, Türk Toraks Derneği Dr. Kamil Furtun Yılın İl Temsilcisi Ödülünü Artvin İl Temsilcisi Dr. Feride Marım, Actelion Pulmoner Vasküler Sistem Araştırma Ödülünü Dr. Ömer Araz aldı.

Türk Toraks Derneği Yurtdışı Yayın Ödüllerine 1. Hasan Fevzi Batırel, 2. Özlem Kar Kurt ve 3. Tuğba Şişmanlar Eyüboğlu; Türk Toraks Derneği Dr. Tahsin Fıratlı Uluslararası Tüberküloz Yayın Ödülüne Dr. Beyhan Çakar yayınları ile layık görüldü.

Uluslararası bilimsel yayın dünyasındaki yükselen yıldızımız olan Turkish Thoracic Journal'da, bir önceki yıl çok sayıda makale değerlendiren hakemlerimize editörlerimiz teşekkür belgesi verdiler. Dr. Banu Eriş Gülbay, Dr. Züleyha Kaya, Dr. Atilla Uysal bu belgeleri alan hakemlerimizdi.

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı 5 yıl önce Türk Göğüs Hastalıkları Yeterlilik Kurulu Akreditasyon Komisyonu tarafından ilk akredite edilen klinikti. Şimdi de yeniden akredite olan ilk klinik unvanını da aldı.

Üyelerimizden Dr. Metin Akgün , Dr. Figen Deveci, Dr. Gülbanu Horzum Ekinci, Dr. Füsun Eyüboğlu ve Dr. Birsen Ocaklı Türk Göğüs Hastalıkları Yeterlilik Kurulu'ndan yeniden sertifikasyon belgelerini aldı.

Bütün ödül sahiplerini içtenlikle kutlar, başarılarının sürmesini dileriz.

Türk Toraks Derneği
Bilim Ödülü
Dr. Ahmet Uğur Demir

Türk Toraks Derneği
Y. İzzettin Barış
Hizmet Ödülü
Dr. Zeki Kılıçaslan

Türk Toraks Derneği
Genç Araştırmacı
Teşvik Ödülü
Dr. Elif Yılmazel

Türk Toraks Derneği
Ulusal Akciğer Sağlığı Ödülü
Dr. Baran Balcan

Türk Toraks Derneği
Actelion Pulmoner Vasküler
Sistem Araştırma Ödülü
Dr. Ömer Araz

Türk Toraks Derneği
Dr. Tahsin Fıratlı
Uluslararası Tüberküloz
Yayın Ödülü
Dr. Beyhan Çakar

Türk Toraks Derneği
Yurtdışı Yayın Ödülleri
Hasan Fevzi Batirel,
Özlem Kar Kurt ve
Tuğba Şişmanlar
Eyüboğlu

Türk Toraks Derneği
En İyi Şube Ödülü

Türk Toraks Derneği
Dr. Kamil Furtun
Yılın İl Temsilcisi Ödülü
Artvin İl Temsilcisi
Dr. Feride Marım

Türk Toraks Derneği
Turkish Thoracic Journal
Hakem Ödülü

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Cerrahpaşa Tıp Fakültesi
Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı,
Türk Göğüs Hastalıkları Yeterlilik Kurulundan
Reakreditasyon Belgesini aldı.

Türk Göğüs Hastalıkları
Yeterlilik Kurulu
resertifikasyon
belgesi alanlar

Türk Toraks Derneği “Çevre ve İklim Savunuculuk Ödülü” Bülent Şık’a verildi.

Sayın Bülent Şık,

Sağlığın sosyal bileşenlerden birisi olan gıda konusunda çevre bağlamında nitelikli bilimsel araştırmalar yapmış olmanız,

Bilimsel araştırma konularında kişisel ikbal ve kariyer yerine, toplumun temel sağlık sorunlarını öncelemeniz,

Gerçekleştirdiğiniz bilimsel araştırmalar hakkında toplumsal farkındalık sağlamanız, bilim insanı ile yurttaşlar arasındaki ilişkiyi güçlendirmeniz,

Alanındaki sorunları var eden endüstri hegemonyasına karşı toplumu savunmanız ve bu bağlamda toplumsal

eşitsizlik nedeniyle sesi yeterince duyulmayanlara ses olmanız,

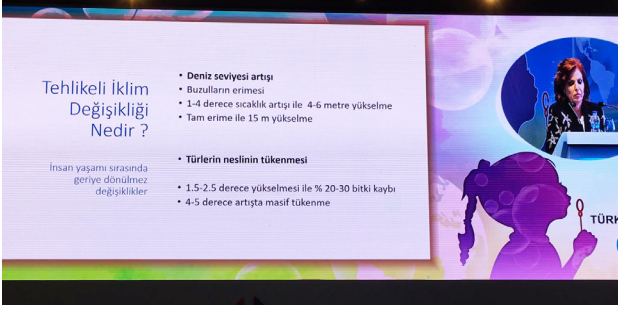
Bilim insanı olmanın ayrılmaz bir parçası olarak sorumlu bir yurttaş ve aydın kimliğiyle yaşadığımız ülkenin can alıcı sorunlarına karşı duyarlılık göstermeniz, gerektiğinde kişisel zarar görme pahasına sağlığı, yaşamı ve barışı savunmanız,

Bilim insanı sorumluluğu konusunda kendinizden sonrakiler için iyi bir örnek oluşturmanız nedeniyle

Türk Toraks Derneği “Çevre ve İklim Savunuculuk Ödülü”nü şahsınıza takdim etmekten büyük onur duyuyoruz.

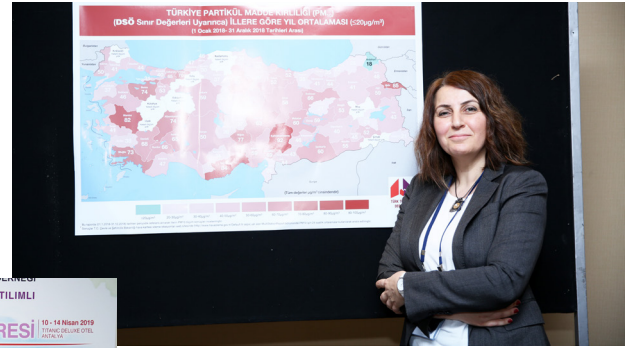

Türk Toraks Derneği Çevre Sorunları ve Akciğer Sağlığı Çalışma Grubu Kongre Etkinlikleri

Türk Toraks Derneği 22. Yıllık Kongresine çalışma grubu olarak 1'i kurs, 2'si ana oturum, 2'si panel olmak üzere toplam 6 toplantı ile katılımımız gerçekleşti. Bu yıl Türk Toraks Derneği Çevre ve İklim Sorunları Savunuculuk Ödülü Bülent Şık'a verildi. Ödül gerekçeleri derneğimizle gurur duymamıza yol açacak kapsamdaydı. 13 Nisan 2019 günü yapılan basın toplantısında Türkiye'nin 2018 yılı Hava Kirliliği Haritası basımla paylaşıldı. Hava kirliliği ölçülen yerlerin sayılarının yetersiz olduğu, ölçüm yapan istasyonların hava kirliliğinin yoğun olduğu dönem ve bölgelerde yapılmadığı basın mensuplarına iletildi. Ülkemizde partikül madde açısından DSÖ'nün izin verdiği sınır değerlerini aşmayan tek ilimizin Ardahan olduğu, Türkiye'deki en kirli illerin Kahramanmaraş-Elbistan, Iğdır, Muş ve Bursa olduğu bilgileri verildi. Çevre ve hava kirliliğinin birinci ölüm nedeni olduğu, küresel iklim değişikliğinin de günümüz ve gelecek için büyük bir tehdit olduğu vurgulandı. Yenilenebilir enerji kaynaklarını artık yaşama geçirmemizin gerekliliği vurgulandı. Artık fosil yakıtlardan vazgeçmemiz, yenilenebilir enerjiyi temel almamızın önemi vurgulandı.

Çalışma grubu olarak kongremizde 'Hava Kirliliğinde 3N: Nedir, Ne Araştırılır, Nasıl Araştırılır?' başlıklı kursumuz toplam 29 kişinin katılımı ile gerçekleştirildi. Kursun ilk yarısında hava kirliliğinin sağlık üzerine etkileri ve nasıl araştırma yapılacağı konuşuldu. Öğleden sonra da katılımcılar 4 gruba ayrılarak, hava kirliliği açısından 4 önemli bölge hava kirliliği ve sağlık etkilerini görünür hale getirmek için araştırma projeleri hazırladılar ve bunları sundular. İnsan Uygarlığının Geleceği panelinde ise iklimin sağlık üzerine etkileri tartışıldı. Prof. Dr. Elif Dağlı tarafından bu gelişmelerin artık iklim krizi olarak adlandırılması gerektiği vurgulandı ve iklimin toplum içinde ne kadar adaletsiz olabileceği, bu krizden hangi toplumların daha çok etkilendiği gözler önüne serildi. Panel sırasında katılımcılarla birlikte iklim krizine tepki için tüm dünyada da söylenen Do It Now şarkısı hep birlikte söylendi.

"Do it now"
şarkısını
görüntülü izlemek
için **QR KODU**
telefonunuzla
tarayınız.

Türk Toraks Derneği “Yılın En İyi Çalışma Grubu”

YAZI: Dr. Derya Öztomurcuk
(Yönetim Kurulu Çalışma Grubu Adına)

Türk Toraks Derneği Tüberküloz Çalışma Grubu tüberkülozda bir kez daha tarih yazdı.

EndTB Videosunu
izlemek için
OR KODU
telefonunuzla
taratın.

Tüberküloz Çalışma Grubu olarak, yönetim kurulumuzun seçilip göreve başladığı 21. Yıllık Kongremizden 22. Yıllık Kongreye dek ülkenin her köşesine ulaşmaya çalıştık. Göğüs hastalıkları uzmanlık alanı başta olmak üzere asistanlara yönelik kurslar, göğüs hastanelerinde yapılan akşam toplantıları ve tam günlük yeni “Tüberküloz Rehberi” tanıtma eğitimleri planladık.

Göğüs hastalıkları asistanlarına yönelik 3 kurs yapıldı. Bunlar, teorik ve pratik bilgilerin yer aldığı 2 günlük “Göğüs Hastalıkları Asistanlarına Yönelik Her Yönüyle Tüberküloz Kursu” olarak gerçekleştirildi.

İzmir’de SBÜ Dr. Suat Seren Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nde 2-3 Aralık 2017 tarihinde, İstanbul’da Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nde 10-11 Kasım 2018 tarihlerinde, Ankara’da Atatürk Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nde 15-16 Aralık 2018 tarihlerinde gerçekleştirildi.

Eğitimlerin göğüs hastanelerinde yapılması ve pratik uygulamalara yer verilmesi hem eğitici hem de ilgi çekici oldu. Asistanlar, teorik bilgilerin yanında hastalara Doğrudan Gözetimli Tedavi (DGT) uygulamasını, Tüberkülin deri testi yapılışı ve ölçümünü uygulamalı olarak gördüler.

Çalışma grubumuz, Türk Toraks Derneği şubeleri ile birlikte de bilimsel toplantılar gerçekleştirdi. Yeni hazırlanan Tüberküloz Tanı ve Tedavi Rehberindeki yenilikleri esas alan sunumlar yapıldı. Bu toplantılardan 1 günlük Tüberküloz Bilgi Güncelleme Kursu’nun yapıldığı iller, Şanlıurfa (28 Nisan 2018), Bursa (2 Şubat 2019), Lefkoşa, Kıbrıs (30 Mart 2019) idi.

Akşam saatlerinde buluşma şeklinde tasarlanan “Tüberküloz Bilgi Güncelleme Toplantısı” Ankara (25 Ocak 2018), Samsun (2 Kasım 2018), Zonguldak (5 Kasım 2018), Antalya (17 Kasım 2018), Konya (21 Şubat 2019) illerinde yapıldı.

Kongremizden sonra da 18 Mayıs’ta Trabzon’da bilgi güncelleme toplantısı, 25 Mayıs’ta İzmir’de bilgi güncelleme kursu ile devam edeceğiz.

Çalışma gurubumuz tarafından güncel 10 makale çevirisi yapıldı ve bu makaleler sosyal platformumuz Toraksım’da paylaşılarak üyelerimizle tartışıldı.

Başta Şeref Özkara, Zeki Kılıçaslan, Aylin Babalık ve çalışma grubu üyelerimiz olmak üzere, Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü ile birlikte, 2011 yılında yayınlanmış ve halen kullanılmakta olan ‘Tüberküloz Tanı ve Tedavi Rehberinin Güncellenmesi’ çalışmaları hız kesmeden devam etti.

Rehber tamamlandı ve 2019 yılı içinde basımı gerçekleştirilecektir. Saha da büyük bir heyecan ve merakla bu rehber beklenmektedir.

Çalışma grubu olarak Türkiye’de 2 yılda bir düzenlenen 29. Ulusal Tüberküloz ve Göğüs Hastalıkları Kongresi’ne katıldık. Türkiye Ulusal Verem Savaşı Dernekleri Federasyonu tarafından 17-19 Ocak 2019 tarihlerinde Antalya’da gerçekleştirilen bu yılki kongreye; Tüberküloz Daire Başkanı ve Bakanlık yetkilileri ile pek çok Türk Toraks Derneği üyemiz de katıldı. Kongrede yeni rehber ve Tüberküloz kontrol programının yanında biyopsikosozyal yönden tartışılan oturumlar ve hastalara yapılan sosyal yardımlar paylaşıldı. Tüberküloz Daire Başkanlığı tarafından ihtiyacı olan hastalara, DGT uygulaması şartı ile tedavisi süresince ve tedavi bitiminden itibaren 6 ay süreyle aylık nakdi yardım verilmektedir. Bu yardımdan ülke genelinde iki binden fazla hastanın faydalandığı öğrenildi.

Kongrede ayrıca oturum esnasında farklı bir eylem gerçekleşti. Üzerinde “END TB” yazılı tişörtler bulunan bir grup, sloganlar atarak toplantı salonuna girdi ve tüberküloz kontrolünü geliştirmeye yönelik isteklerini tek tek dile getirdi. Salon tarafından sonuna dek alkış alan eylemin kongreye dair hoş bir anı olarak hep hatırlanacağını düşünüyoruz. Tütün Kontrolü ekibi ile birlikte akciğer sağlığı için işbirliği alanları ele alındı.

Türk Toraks Derneği 22. Yıllık Kongresi ödüllerle başladı. Türk Toraks Derneği Y. İzzettin Barış Hizmet Ödülünü Prof. Dr. Zeki Kılıçaslan aldı. Türk Toraks Derneği Dr. Tahsin Fıratlı Uluslararası Tüberküloz Yayın Ödülünün sahibi Uzm. Dr. Beyhan Çakar oldu. Tüberküloz Çalışma Grubu da yılın çalışma grubu ödülüne layık görüldü.

Çalışma grubu olarak 22. Yıllık Kongremizde sahada bilgi eksikliklerinin olduğu ve sorun yaşandığını düşündüğümüz “TB Dışı Mikobakteri Enfeksiyonlarının Tanı ve Tedavisine Güncel Yaklaşımlar” konulu bir kurs düzenledik. Mikobakteri evriminden, TDM sınıflandırılması, laboratuvarından kliniğe, olgu sunumlarına, interaktif ve bol tartışmalı bir kurs oldu.

Kongrede “Nihat Özyardımcı anısına düzenlenen “Tüberküloz Yeni Tanı ve Tedavi Rehberinin Tanıtımı” ve “Türkiye’de Tüberküloz Kontrol Programının Analizi” konularında 2 panel, “Dünyada Tüberküloz ile İlgili Yenilikler” konulu 1 konferans, “Granülomatöz Hastalıklara Multidisipliner Yaklaşım” konulu 1 Toraks Büyük Vizit oturumu, son 1 yılda öne çıkan makaleler oturumu, 10 sözlü bildirinin sunulduğu 2 sözlü bildiri oturumu, 10 sözlü bildirinin yer aldığı 1 mini sempozyum oturumu vardı.

Almanya’dan konuk bilim adamı Dirk Wagner tarafından “Tüberküloz dışı Mikobakteri Enfeksiyonlarının Yönetiminde Güçlükler” konferansı verildi. Kongrenin “Dünyada tüberküloz, Yerel, Bölgesel ve Küresel Sorunlar” ana oturumunda Şeref Özkara, “Dünyada ve Türkiye’de Tüberkülozun Sorunları” konusunda konuştu.

Türk Toraks Derneği Tüberküloz Çalışma Grubu üyeleri, illerde eğitimlere devam ederken, Sağlık Bakanlığının düzenlediği toplantı ve eğitimlerde aktif görev almaktadırlar. Ülkemizde TB Kontrolünde tek bir programın yürütülmesi ve bütün sorunlarda Bakanlık ile birlikte Sivil Toplum kuruluşlarının işbirliği ile çözüm bulması konusunda aktif görev almaktayız.

Türkiye’de Tüberküloz Kontrolünün başarısında Türk Toraks Derneği’nin rolü çok büyüktür.

Türk Toraks Derneği Merkez Yönetim Kurulu olarak Tüberküloz Çalışma Grubumuzu, son 1 yıl boyunca gerçekleştirdiği etkinliklerle hak ettiği “Yılın En İyi Çalışma Grubu” ödülü için yürekten kutluyor, başarılarının devamını diliyoruz.

Topraktan Tabaka Uzanan Bir Hikâye

Doğduğu topraklar insanın kaderidir derler. Ben Mardinli bir ailenin üçüncü kız çocuğuyum. Babam bizleri kadın olmanın dezavantaj olduğu bir toplumdaki uzaklaştırmak için İstanbul'a getirirse de ben 90'ların sonunda yirmili yaşlarımda Mardin'e geri döndüm...

Bu dönüş önce benim, sonra bana inanan 21 kadının ve ardından bir şehrin kaderini değiştirdi. Yirminci yüzyılda Mardin hikâyelerine bir yenisini ekleyen Cercis Murat Konağı'nda, 21 kadınla başlayan yolculuğumuz katlanarak büyüdü. Bugün kadınların desteği ve katılımıyla Mardin ve çevre illerde hayata geçirdiğimiz projeler tohumun toprakla buluştuğu andan, atık olarak toprağa geri dönüşümüne kadar tüm ekosistemi kapsayan projeler zincirine dönüştü.

Kalkınmanın ve sosyal refah düzeyinin sürdürülebilirliği için kültürel bilgi ve beceriye dayalı yeteneklerin eğitilerek ekonomiye dönüştürülmesi gerekiyor. Hayata geçirdiğimiz her projeye hedefimiz öncelikle kadınlar olmak üzere bölge insanlarının tarıma ve toprağa bağlanmasını sağlamak. Bunu da eğitim ve gelir düzeyi düşük olan kadınların kimliklerine uygun, bildikleri en iyi işten bir ekonomi yaratmalarını sağlayıp sürdürülebilir hale getirerek yapmaya çalışıyoruz. Mardin'de Ülkemize gurur kaynağı olan dünyanın farklı yerlerinde model olarak uygulanma-

ya başlayacak projeler gerçekleşiyoruz. Üstelik bunları dünyanın dört bir yanındaki toplantılarda, festivallerde anlatıyor, başka toplumlara da umudumuzu bulaştırıyoruz.

Cercis Murat Konağı ile başlayan hikâyemiz, sınırları Türkiye'yi aşan Harran Gastronomi Okulu projesiyle devam etti. Ardından Mezopotamya'nın en eski buğdayı Sorgül'ü yeniden canlandırdık ve tohumluk olarak çoğaltmaya devam ettik. Hayallerine, bilgisine ve becerisine inanan kadınlarla çıktığımız yolda; mantar atölyesinden ekmek atölyesine, arıcılıktan sabun üretimine kadar sürdürülebilir bir ekosistem yaratan 7 farklı proje yürütüyoruz. Tarım Mezopotamya'dan 13 bin yıl önce başlayıp buğday tohumu ile tüm dünyaya yayılmış.

Şimdi biz bir avuç Mezopotamyalı kadın "Hayatın, Toprağın, Tohumun ve Mutfağın" devamı için Mardin'de çalışmaya devam ediyoruz...

Yazı: Ebru Baybara Demir / Şef / Sosyal Girişimci / Mutfak Araştırmacısı / Eğitimci

Hikâyemi “Topraktan Tabaka” başlığında düzenlenmiş olan Kadın Forumunda anlatmaktan büyük mutluluk duydum. Yüzlerden, sözlerden hissettiğim kadarıyla benim hayalim başka yüreklerde de karşılık buldu. Sonrası birlikte neler yapabiliriz diye düşünme, ortak projelerle üretmenin ve geleceği güvenceye almanın mutluluğunu

hep birlikte yaşama zamanı...

Türk Toraks Derneği'ne, Kadın ve Akciğer Sağlığı Görev Grubu üyelerine içten konukseverlikleri nedeniyle, Toraks Bülteni ekibine de yaptıklarımızı duyurma olanağı verdikleri için teşekkür ederim.

SAĞLIKTAN ÖTE BİR DERS

İstanbul
Bilgi
Üniversitesi
Sağlık Bilimleri
Fakültesi
Deneyimi

YAZI: Dr. Pınar Pazarlı Bostan
pinarpazarli@yahoo.com

Sağlık için önkoşullar nelerdir? sorusuyla başlar her dönem dersimiz.

Çok sonra görecekləri bir slaytın en başında yazan “BARIŞ” kelimesine ulaşana kadar saymaya devam eder öğrenciler...

Barınma, eğitim, gelir, beslenme, vs. akıllarına ilk gelenler bunlar olur haliyle.

“Peki, tüm bunların herkes için ve yeterince olabilmesi neye bağlı sizce?” diye sorduğumda “Dünya barışı” diye haykırır mutlaka bir öğrencim. Hiç şaşmadı şimdiye kadar...

Ne mutlu ki barış kavramı, halen ve her şeye rağmen zihnimizin kıvrımlarında yer buluyor kendine...

Bu dersin yolculuğuna, “Sağlığın korunması ve geliştirilmesinin öncelikli koşulu, barış ortamıdır!” bilgisinden başlar gencecik zihinler.

Sağlığın Korunması ve Geliştirilmesi Seçmeli Dersi/ Bahar Dönemi 2019

“Çünkü gözler kördür ve insan ancak yüreğiyle baktığı zaman gerçeği görebilir.”

Bu yüzden, “Küçük Prens” koleksiyoncularını konuk ettiğimizde mutlu olur; içinde bir kez bile barış kelimesi geçmediği halde, insanoğlunun ruhuna bir şekilde barışçıl tohumlar saçan bu kitabı sahiplenirler. Öyle olmasa dönem sonunda sunmaları istenen, sağlığın korunması ve geliştirilmesi için kendi yaptıkları ve yapacakları çalışmaları içeren ödevlerinin ilk slaytı, Küçük Prens kitabından kendi seçtikleri bir alıntı ile başlar mıydı?

Yalnızca eleştiren değil değiştiren, değiştirebileceğini bilen ve hayal eden bireyler olmak üzere bir taahhütte bulunur hepsi içten içe...

Herkes için sağlık ilkesine, eşitlik penceresinden bakmayı öğrenir. Alma Ata bildirgesinden bu yana geçen 40 yılda, kayda değer gelişmelere rağmen, dünyanın her yerinde, insanların halen ele alınmamış sağlık ihtiyaçları olduğunu; günümüz koşullarında, sağlıklı kalmanın başta yoksul ve savunmasız insanlar olmak üzere birçok dezavantajlı grup için ne derece zor olduğunu bilir. Sağlık alanında eşitsizliklerin devam etmesini etik, politik, sosyal ve ekonomik olarak kabul edilemez bulur.

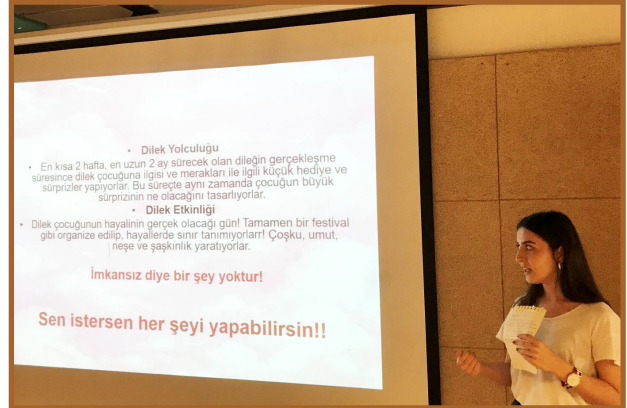
Hemen harekete geçmezsek, savaş, şiddet, salgın hastalık, doğal afet, sağlığı etkileyen iklim değişikliği, aşırı hava olayları nedeniyle dünyanın ve insanlığın yok olacağını bilir, bunun üzerine düşünür, düşünenlerle tanışır.

“Bir kişinin başardığı, artık diğer insanlar için de yapılabılır olacaktır” söylemi için, duyarlılığıyla ve yapabildikleri ile harika rol modellerle tanışma imkânı bulur. Baş döndürecek bir hızla ilerleyen teknolojiye inat, insana dokunan, doğayı düşünen bir şifalandırmanın da peşine düşerler.

Kadın ve erkek cinsiyetlerinin toplumsal olarak algılanma ve tanımlamalarının neden önemli olduğunu, ön yargıları yıkmak ve kadın-erkek eşitliği için çaba harcamanın erkekler dâhil herkesin sorumluluğunda olduğunu öğrenirler.

Böyle yazarken ne hoş; her birinin sadece bir derse katıldı diye bütün bunları yapabildiğini düşünmek...

Elbette bu ütopya içinde hangisinin kime ne kadar geçtiğini kestirmek neredeyse imkânsız, ama iyi bildiğim bir şey var ki o da bu ders vesilesiyle birbirimizden “her şeye rağmen umut edebilmeyi ve gülebilmeyi” öğrenmiş olmamızdır.

TEHLİKE 4.0

YAZI: Dr. Serap Duru
seraph.duru@gmail.com

Son otuz kırk yıldır hızla değişen dünya düzeninde bilimsel ve teknolojik ilerlemenin sonucu olarak ortaya çıkan 4. endüstri devriminin faydaları yanında zararları da mevcuttur. Günümüzde yerkünün doğal elektromanyetik alanına (EMA) insan yapımı EMA'ların eklenmesiyle canlılar geçmişe göre çok daha yüksek düzeyde radyasyona maruz kalmaktadır. Elektromanyetik alanları oluşturan iyonize olmayan elektromanyetik radyasyon; özellikle elektronik/elektrikli cihazlar, yüksek gerilim hatları, trafolar, baz istasyonları, cep telefonları, radyo-televizyon vericilerinden yayılmaktadır. Yaşamımız içinde ihtiyaç duyduğumuz bu elektrikli cihazlar ve haberleşme araçları elektromanyetik kirlilik (elektromog) kaynağıdır. Bu kirlilik artık hayatımızın bir parçası haline gelen ve insanlığı tehdit eden en önemli halk sağlığı sorunlarından biridir.

Günlük yaşamımızda ne kadar süre temasta olduğumuzun farkına bile varamadığımız elektromog, son derece toksik sonuçlar doğurabilir. Bir odada otururken yalnızca açık olan televizyondan çıkan görünür ışık dalgalarına değil, aynı zamanda yakındaki bir istasyondan gelen radyo dalgaları, cep telefonu aramaları, metin mesajları taşıyan mikrodalgalar, WiFi, GPS ünitelerinden gelen dalga kaosuna maruz kalınmaktadır. Sağlığımıza olan zararlı etkilerinin önümüzdeki yıllarda artacağı tahmin edilen EMA'lerden yayılan elektromanyetik radyasyon vücuttaki dokularda termal ve kimyasal değişimlere yol açarak, serbest oksijen radikallerinin konsantrasyonunu artırarak birçok organı zararlı yönde etkileyebilir. Elektromanyetik radyasyon, stres, uykusuzluk, migren, çeşitli cilt hastalıkları, Parkinson, Alzheimer, felç, kanserler ve daha saymadığımız birçok hastalığa neden olabilir. Deri ve diğer yüzeyel

dokular yayılan radyasyonu absorbe edebilir. Hücre biyolojisinde elektromanyetik radyasyonun reaktif oksijen türlerinin (ROS) üretiminde artışa, oksidatif strese bağlı DNA hasarına yol açabileceği düşünülmektedir. Beyin dokusu yüksek metabolik aktivitesi nedeniyle diğer organlara göre serbest radikallerin oluşturduğu oksidatif hasara daha duyarlıdır.

Mobil telefon sinyalleri beyin elektriksel aktivitelerinde, dikkat, hatırlama, tepki verme gibi algılama fonksiyonlarında değişimlere neden olabilir. Yapılan çalışmalarda dijital mobil telsiz telefonlar tarafından üretilen 900 MHz elektromanyetik alan frekansının, kullanılan koşullar altında TSH ve tiroid hormonlarını azalttığı gösterilmiştir. Elektromanyetik alanlara maruz kalan gebelerde fetal anormallikler ve spontan abortuslarda anlamlı bir artışın olduğu saptanmıştır. Uluslararası Kanser Araştırmaları Kuruluşu (IARC),

düşük doz elektromanyetik alanları insanlar için olası kanserojen olarak tanımlamaktadır. Elektrosmog ile lösemi, beyin tümörleri gibi kanser türlerinin oluşumu arasındaki mekanizma tam olarak aydınlatılmamış olsa da tümör hücrelerini yok eden immün sistem hücrelerinin etkinliğini azalttığı gösterilmiştir.

Cep telefonu kaynaklı EMA'a maruz kalma, tükürükte ROS düzeyini artırmakta, konuşma süresi uzadıkça tükürüğün toplam antioksidan kapasitesini ve IgA seviyesi azaltmaktadır. Parotis bezlerinin cep telefonlarına maruz kalması, ısı üretimi ile ilişkili olarak tükürük IL-10 ve IL-1 β seviyelerini değiştirebilir.

Yaşamımızın ayrılmaz parçası olan elektrosmogdan, özellikle kentsel alanlarda seçimimiz dışında karşılaştığımız EMA'lar yüzünden bireysel önlemler ile korunma olanığımız yoktur. Dünya üzerindeki milyon kez daha düşük

düzeydeki elektromanyetik dalgaların bile insan biyolojisinde somut bir değişiklik ortaya çıkarmak için yeterli olabileceği düşünülmektedir. Çevremizde ne kadar elektromanyetik enerji seviyesine izin vermeliyiz? Bu sorunun cevabı henüz tam olarak bilinmemektedir. Ancak tıpkı "ilaç ile zehri birbirinden ayıran dozudur" deyişinde olduğu gibi, hayatımızdan çıkaramayacağımız elektronik cihazları daha az elektrosmoga yol açacak düzeylerde radyasyon yayacak hale getirebilirsek zehrin etkisini azaltabiliriz. Elektromanyetik alanın biyolojik zararlarından korunmak için, belirlenecek sınır değerler ile oluşturdukları etkilenimler değerlendirilmeli ve sınır değerlerin aşılması için koruma programları oluşturulmalıdır.

Sonuçta elektrosmog ile yaşamamız kaçınılmaz ise olumsuz etkilerinden korunmak için insan sağlığını ve esenliğini önceleyen bir tutum zorunludur.

YEMİŞEN GÜLLERİ

Dr. İbrahim KILIÇ
bizimibrahim76@gmail.com

Kara-kuru bir kadını Ekiz Ayşa. Uludağ'ın güney yamaçlarının uzantısı konumunda olan engebeli ve aşırı kırık yapıda, seyrek ormanlık ve kayalık bir arazide kurulmuş, dış dünya ile fazla bağlantısı olmadığından çevresindeki Karakeçili köylerinden bile farklı bir şiveye evrilmiş Bükdere ağzında böyle bilinir, böyle anılırdı hep. "İkiz Ayşe" demektir şehirli ağzıyla. Alakasız gibi görünen bağlantılarla oluşmuş lakaplarla anılırdı herkes. O'na da "Ekiz Ayşa" düşmüştü bu lakaplar denizinde, dünyaya ikiz eşi olarak geldiği için.

Ekiz Ayşa, 1927'de dünyaya gelmişti, ay ve gün hanesinin boş olup sadece doğum yılının yazdığı, 1980'den sonra yenilenmiş nüfus cüzdanına ne kadar güvenilebilirse.

Çocukları okutmak için kırk yaşından sonra göç ettiler kasabaya. Kasabada elektrik vardı. 1986'da elektriğe kavuşabilecek olan 26 kilometre mesafedeki köye nazaran Taş Devri'nden Uzay Çağı'na geçmek demektir bu. Sıcaktı da kasaba, iyi gelmişti köyün nemli orman havasında bir türlü ısıtamadığı dizlerine. Sık gidip gelmek de istemiyordu köye. Ova bittikten sonra başlayan dolambaçlı-dik dağ yolu 10 kilometrelik bir mesafede 600 metre yükseğe çıkmak demektir. Askeriyeden emekliye ayrılmış arazi arabaları jipler gidip gelebilirdi bu sel bozuğu yollarda. Kıl çadırda ve yağma ve meşe kütüğünden yapılmış yayla evlerinde büyümüş bünyesi, jipin sarsıntısından ve benzin kokusundan tam üç gün hasta yatmasına neden olurdu bir buçuk saat süren bu yolculuktan sonra.

Kırk yaşına kadar köyde "Ekiz Ayşa" idi. Şimdi ise kasabada, hacca da gittikten sonra "Hacı Ayşe" olmuştu. Ağır ve kendine özgü nazal seslerin yoğunlukta olduğu o tuhaf Bükdere ağzına inat, 1888'de belediye statüsü almış, çok eski yerleşik bir geleneğe sahip bu küçük kasabada neredeyse aksansız bir İstanbul Türkçesiyle konuşulurdu.

Çocukluğu, gençliği, akrabaları ve ruhu köyün kayalıklarında, uçurumlarında, meşe dallarında takılı kalmıştı. Öte yandan bedeni kasabanın sıcaklığından, o da elektrik lam-

barının kibir karanlığındaki geceyi aydınlatmasından memnundu.

Bükdere'de bahar sevinci Yemişen Gülleriyle başlardı. Alıç ağacına benzer, meyvesi çok daha yavan ve küçük, çalimsı bir ağacı Yemişen. Keçi güdülen bu çalılık-makilik arazide köy çobanlarına bembeyaz çiçekleriyle baharı müjdelirdi. Tek tek değil de gruplar halinde açan bu çiçeklere gül denirdi.

Florası ve coğrafyası apayrı bir dünya olan kasaba, yoğun bir tarım arazisinin ortasında yer alır, baharı müjdeleye-

cek yabani bitki olmadığından bu iş şeftali çiçeklerinin pembeliğine düşerdi. Kasabada kırk yıl şeftali çiçekleriyle karşıladı baharı. Yemişen gülleri uzakta kalmıştı.

Yetmiş sekizinci baharında şeftali çiçeklerini göremeden bir karanlık perde çöktü yaşlı zihnine. Fenalaşınca çocukları hastaneye götürdüler ve Ankara’da doktorluk yapan küçük oğlunu çağırdılar. “Sağ frontotemporoparietal bölgede 5cm’lik infark alanı” yazıyordu tomografi raporunda. Felç geçirmişti “Ekiz Ayşa”

-Hayır, dedi küçük oğlu. Annem hastaneye yatmayacak, serumlarla iğnelerle deldiremem ben o narin bedeni. Başımda oturup köyden, eskilerden bahsedeceğiz.

Öyle de yaptılar. “Ekiz Ayşa” koyu bir karanlığın ardından öylece dinledi başucunda anlatılan yetmiş yıllık hatıraları, çocukluğunu, çobanlığını, bayırları, keçileri, yemişen güllerini. Bilinci kapalıydı görünürde. Beyninin en derin, en ilkel alanları aldı kontrolü eline, hipotalamusun derinliklerinde bir film gösterimi başladı sadece kendisinin izleyebildiği.

Tam kırk gün bilinçsiz yattı, ayrı bir âlemden izleyip dinledi köyünden ve çevre köylerden bastonlarını kakarak ziyaretine gelen eski ahbablarının ve akranlarının konuşmalarını.

Haftalar sonra yavaş yavaş perde aralanmaya başladı. Önce kaya güvercinlerinin boğuk seslerini duydu derinden. Sivri Çal’ın tepesinde ötüyorlardı. Sonra yaylanın kadim konçertosu uğuldamaya başladı kulaklarında. Annelerinden ayrılan oğlakların tiz melemelerinin keçilerin boyunlarındaki çan seslerine karışmasıyla oluşan yayla konçertosu. Ve notaların en dik perdesinde birden açıldı yemişen gülleri. Kırkıncı günün sabahında döküldü ağzından kelimeler: “Şimdi yemişen gülleri açmıştır, aldın mıydı eline bir dilim ekmek, üzerine de bir kaşık kaymak, haydi doğru bayıra, keçileri gütmeye.”

Kalktı ayaklandı “Ekiz Ayşa”. Sol elinde hafif bir güçsüzlük ve dudağının sol kenarında hafif bir siliklik kaldı geriye sadece. Dört baharı daha yemişen gülleriyle karşıladı.

Türk Toraks Derneği Akciğer Nakli Çalışma Grubu

Türk Toraks Derneği Akciğer Nakli Çalışma Grubu olarak bilimsel içerik açısından dolu dolu bir kongre geçirdik. Dört farklı oturumumuz oldu. Bu oturumlardan biri Pulmoner Rehabilitasyon Çalışma grubu ile ortak oturum olarak yapıldı, diğer üç oturum ise Akciğer Nakli Çalışma Grubu tarafından planlandı. Yurtdışından iki misafirimiz vardı. İsviçre Zürih Üniversitesi Akciğer Nakli Direktörü Göğüs Cerrahisi Prof. Dr. İlhan İnci ve Almanya Freiburg Üniversitesi Akciğer Nakli Programından Göğüs Cerrahisi Doç. Dr. Ömer Şenbakkavacı bu yıl kongremize katıldılar. İlk oturum konferans formatında olup Prof. Dr. İlhan İnci, Akciğer nakillerinde erken dönem cerrahi yönetimden bahsetti. İkinci oturumda, zor olgularda akciğer nakli kararı nasıl verilir sorusuna cevap bulmak için, Prof. Dr. İlhan İnci ve Doç. Dr. Ömer Şenbakkavacı'nın tecrübelerini dinledik. Bu yıl ilk kez bağ dokusu ve mesleki akciğer hastalıklarında akciğer nakli konuşuldu. Prof. Dr. Özlem Özdemir Kumbasar, Prof. Dr. İbrahim Akkurt ve Doç. Dr. Ali Yeğinsu konuşmacı olarak sunum yaptılar. Pulmoner Rehabilitasyon Çalışma Grubu ile ortak oturumumuzda Dr. Öğr. Üyesi Şehnaz Yıldızeli, Uzm. Dr. Filiz Taşdemir ve Op. Dr. Alkın Yazıcıoğlu tecrübelerini paylaştılar.

Bu dört oturumlarda Prof. Dr. Adnan Sayar, Doç. Dr. Gül Dabak, Doç. Dr. Erdal Yekeler, Doç. Dr. Nur Dilek Bakan, Prof. Dr. Pınar Ergün, Prof. Dr. Bedrettin Yıldızeli ve Doç. Dr. Elif Yılmazel Uçar'ın başkanlık yapması konuların multidisipliner tartışılmasına katkı sundu.

Akciğer Nakli, Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi disiplinleri için geç kalmış, ancak en güncel konulardan biri olmaya devam ediyor. Her geçen yıl ilginin artmış olduğunu görüyoruz. Türk Toraks Derneği'nin akciğer nakline her daim vermiş olduğu desteğin daha da artarak devam edeceğini bilmiş olmak bizleri ümit-var kılmakta.

Türk Toraks Derneği Astım Alerji Çalışma Grubu

Türk Toraks Derneği Astım Alerji Çalışma Grubu, kongrenin ilk gününde "Olgularla Düzelmeyen Astıma Yaklaşım Kursu"nda katılımcılarla tedavide zorlanılan astım hastaları ve bu hastalara güncel yaklaşım tartışıldı. Oldukça interaktif ve katılımcılar için yararlı bir kurs oldu.

Astım oturumları mini sempozyumla başladı. Daha sonra astımda non-farmakolojik tedaviler panelinde, sağlıklı beslenme ve kilo verme, egzersiz ve yoga, aşılama konuları tartışıldı. "Astım takibinde kullanılan test ve anketlerin yorumlanması ve kısıtlılıkları" konulu konferans Prof. Dr. Bilun Gemicioğlu tarafından verildi. Türk Toraks Derneği ile Türkiye Ulusal Allerji ve Klinik İmmünoloji Derneği Ortak Oturumu olan "Astımı yeniden anlamak" başlıklı panelde oturum başkanları Sayın Prof. Dr. Hasan Bayram ve Prof. Dr. Bülent Şekerel'di. Tartışılan konular şunlardı: Astımda alerji avantaj mı? Dezavantaj mı? Ağır Astımda eozinofili ve astımda biyolojik ajanlar. "Yaş ilerlerken astım" oturumunda ise okul öncesi ve adeloan astımı, gebede ağır astım ve yaşlı astımı konuları tartışıldı. "Eozinofili ve Astım" başlıklı, EAACI başkanı Sayın Iona Agache'ninde yer aldığı oturumda, Astımda endotipleme: Eozinofilik Astıma Algoritmik Yaklaşım ve Tedavi başlıkları tartışıldı. Ayrıca Sayın Agache tarafından "Astımda Kişiselleştirilmiş Tedavi" konulu bir konferans da gerçekleştirildi. Sözel sunum oturumumuzda astım çalışmaları tartışıldı.

Ulusal Astım rehberi yenileme çalışmaları kapsamında, rehber hazırlama komitesi ve rehber danışma kurulu bir toplantı gerçekleştirdi. Bu zaman kadar yapılan hazırlıklar ve bundan sonraki yol haritası konuşuldu. Kongremiz, Astım Alerji Çalışma Grubu açısından oldukça verimli geçti, hedeflerine ulaştı.

Türk Toraks Derneği Çocuk Göğüs Hastalıkları Çalışma Grubu

Türk Toraks Derneği Çocuk Göğüs Hastalıkları Çalışma Grubu kongrede “Pediatrik NIV Kursu” gerçekleştirildi. Kursta kronik akciğer hastalıkları, kas hastalıkları ve obstrüktif uyku apnesindeki NIV uygulamaları anlatıldı. Vakalar ile örnekler verilerek pediatrik yaş gruplarındaki uygulamalar ve uyumlu ilgili sorunlar tartışıldı. “Çocuk Göğüs Hastalıkları Kliniğininde Sık Karşılaşılan Zor Konular” oturumunda bu hastalıklar tanı, tedavi ve izlem açısından ayrıntılı olarak tartışıldı.

Çocukluk çağına özgü interstisiyel akciğer hastalıkları tanısında yeni tanımlanan genetik tanı yöntemleri ve yeni tanımlanan genetik sendromlarla ilgili güncellemeler yapıldı. Tanı ve tedavisinde görüş birliği olmadığından izleminde zorluklar yaşanan postinfeksiyöz bronşiolitis obliterans konuşuldu. Kemik iliği transplantasyonu sonrası çocukluk yaş grubunda karşılaşılan, işleme ve tedavilere ikincil gelişebilen, infeksiyöz ve infeksiyon dışı nedenli akciğer sorunları, tanı, uygun tedavi ve izlemin yönetimi açısından gözden geçirildi. Romatolojik hastalıklar ve tedavideki biyolojik ajanların etkileri tartışıldı. “Kompleks Hastalar ve Respiratuvar Morbidite” paneliydi. Bu oturumda çocukluk çağında respiratuvar morbiditeye neden olan hastalıkların incelenmesi ve bu hastaların izleminde sık karşılaşılan akciğer problemleri tartışıldı. Nörolojik olarak etkilenmiş çocuklarda sık rastlanan solunum sistemi semptomları, sık karşılaşılan akciğer problemleri, tedavi uygulamaları tartışıldı. Down sendromlu hastalarının izleminde karşılaşılan obstrüktif hava yolu problemleri, sık görülen diğer akciğer hastalıklarının tanısalla yaklaşımlar ve tedavide karşılaşılan zorluklar incelendi; hastaların yaşam kalitesini artırmaya yönelik uygulamalar tartışıldı. Özofagus atrezisi ve trakeaözofajial fistül operasyonları sonrası izleminde yapılabilecekler Çocuk Göğüs Hastalıkları Uzmanı bakımından konuşuldu. “Çocuklarda Alt Solunum Yolu İnfeksiyonları (Tanı, Tedavi, İzlem)” paneli ve “Çocukluk Çağı Tüberkülozu” oturumu yoğun ilgi gördü. “Solunum Fonksiyon Testleri Çalıştayı” çocuklarda tüm vücut pletismografisi ve CO difüzyon testi uygulamaları, raporlanması vakalar eşliğinde pekiştirildi.

Türk Toraks Derneği Deneysel Araştırmalar Çalışma Grubu

Türk Toraks Derneği Deneysel Araştırmalar Çalışma Grubu toplantılarını, birçok klinisyen klinikte karşılaşılabilecek sorunlardan kopuk olarak düşünüyor olabilir, oysa kongre oturumlarımızda bu alandaki güncel gelişmeleri klinik pratikle iç içe paylaştık. “Bilimsel Araştırma Planlama-Mutfaktan Sofraya Veri Kursu” hem göğüs hastalıkları ve göğüs cerrahisi araştırma görevlilerinden dışında farklı branşlardan pek çok uzman ve akademisyen için ilgi çekici oldu.

“Maruziyet Bilimi ve Laboratuvar Altyapısı” panelinde maruziyet bilimi alanındaki laboratuvar altyapısının yetersizliği Berilyum Lenfosit Proliferasyon Testi örneği üzerinden tartışıldı; Dr. Canan Demir ile çözüm önerilerini değerlendirildi. Translasyonel oturumumuz “Akciğerlerimiz de Bizimle Birlikte Yaşlanıyor” da erken KOAH tanısında müsin analizlerinin yeri, hızlı akciğer yaşlanması kavramı ve KOAH, akciğer yaşlanmasının akut akciğer hasarı ve ARDS üzerine etkileri ve akciğer yaşlanması sırasında mitokondri ve telomerler konuları tartışıldı. Diğer branşlarla konunun ilişkisi, Doç. Dr. Zuhâl Karakurt’un yoğun bakım hastalarında yaşlanmanın önemi sunumuyla örneklendi. “Kronik Havayolu Hastalıklarında Yeni Ufuklar” panelimizde, sirkadyen saat konusu ile kronik havayolu hastalıkları arasındaki ilişki Prof. Dr. Hasan Bayram tarafından irdelendi. Prof. Dr. Mehmet Kesimer musin metabolizması hakkındaki son araştırmalarının sonuçlarını aktardı. “Ve Herşey Böyle Başladı-ASTIM” konferansımızda solunum yolu epitelinin astım patogenezindeki rolü ile adaptif immün yanıtın astım gelişiminde ve prognozundaki yeri tartışıldı. Prof. Dr. Hasan Yüksel astım patogenezindeki epitelin hedef organ olduğunu öne sürer ve güncel literatür eşliğinde savını desteklerken; Prof. Dr. Özge Yılmaz adaptif immün yanıtın en az epitel kadar önemli olduğunu kanıtlamaya çalıştı. Bildiri oturumlarımızda Tıp Fakültesi öğrencisinden başlayarak birçok farklı kademeden araştırmacı bulgularını paylaştı. Kongreden pek çok yeni bilimsel etkinlik ve araştırma fikri ile döndük. Projeler planlayıp yol haritamızı çizerken aramıza katılan genç araştırmacıların seslerini duyma olanağı da yakaladık.

Türk Toraks Derneği Göğüs Cerrahi Çalışma Grubu

Türk Toraks Derneği Göğüs Cerrahi Çalışma Grubu kongremiz için amaçladığı şekilde liderliği yaparak diğer çalışma grupları ile ortaklaşa 8 ana başlıklı oturum gerçekleştirdi. Uzun zamandır tartışılmadığını düşündüğümüz “Sinsi düşman Aspergillus”, yeni ve tartışmalı konu “Oligometastaz”, eskimeyen ve hiç eskimeyecek başlık “N2 hastalığı yaklaşım”, sahiplenmekte zorluk çekilen hasta grubunu “Hemoptizi kimin hastası” gibi can alıcı başlıklar işinin uzmanlarının farklı tedavi yaklaşımları ile tartışıldı. “Gelecekte göğüs cerrahisi” başlıklı oturumumuzda, gelecek, günümüz teknolojik gelişmeleri yakından takip eden ve uygulayabilen arkadaşlarımız tarafından çok net ve ufukumuzu açacak şekilde sunuldu. Kadınlarımızı da unutmamak; “Göğüs cerrahisinde kadın olmak” konusu son gün son saatlerde olmasına karşın, iki kadın göğüs cerrahimizin deneyimleri yaşadıkları zorluklar, yüksek katılımcı sayısı ile dinlendi. Bunların dışında “Hacim küçültücü cerrahi” konusunu yurtdışı deneyimli bir transplantasyon cerrahından dinlemek ayrı bir güzel idi. Programı hazırlarken periferde çalışan arkadaşlarımızın daha çok karşılaştıkları zorlukları düşünerek uzun zamandır konuşmadığımız konulardan biri olan “Parapnömonik efüzyon ve ampiyemleri” oturumlarımıza dahil ettik. Ayrıca pratikte göğüs cerrahi uzmanlarını hem tıbbi hem de yasal olarak en çok zorlayan “toraks travmaları” konusunu kongre kurs programında bir gün boyunca enine boyuna (basit travmadan savaş cerrahisine kadar) tartıştık, öğrendik. Tüm oturumlarımız salonu dolduracak düzeyde katılımcı sayısı ile izlendi. Bu kongrede Göğüs cerrahi Çalışma grubu olarak oturum sayısı yanında sözlü bildiri sayısında da rekor kırdık. Sözlü sunuma layık görülen 44 adet bildirimiz 6 ayrı oturumda sunuldu.

Göğüs Cerrahi Çalışma grubu olarak kongre ve kurs programı hakkında aldığımız geri bildirimler hep olumlu yöndeydi. Eleştiri aldığımız tek nokta programın çok yoğun olması nedeniyle bazı oturumları kaçırmak zorunda kalınması ve oturum sürelerinin kısa olması idi.

Türk Toraks Derneği Klinik Sorunlar Çalışma Grubu

Türk Toraks Derneği Klinik Sorunlar Çalışma Grubu, yine kongrenin en kalabalık ve ilgi gören oturumlarına imza attı. “Klinik Sorunlar ve Çözümleri” kursu yaklaşık 50 katılımcıyla, oldukça interaktif şekilde gerçekleştirildi.

Karşıt görüş oturumlarımız “İdiopatik Pulmoner Fibrozis (İPF) de tanı konulur konulmaz tedavi verilmeli/bekle-gör yaklaşımı ile karar verilmeli” ve ‘Pulmoner tromboemboli evde tedavi edilebilir/Edilemez’ sorularıyla kıyasıya bir tartışmaya sahne oldu. Bu oturumumuzda katılımcılar salona sığmadı. Türk Toraks Derneği, Türk Kardiyoloji Derneği, Ulusal Vasküler ve Endovasküler Cerrahi Derneği işbirliğinde “Pulmoner vasküler hastalarda multidisipliner yaklaşım” oturumu gerçekleştirildi. Özellikle asistan ve uzman arkadaşlarımız, poliklinikte benzerlerine rastlayacakları zor olgulara deneyimli hocaların yaklaşımını öğrenme fırsatı buldular (yine salona sığmadık). “Pulmoner Arteriyel Hipertansiyon Tedavisindeki Gelişmeler” panelinde gelişmeler, güncel uzlaşma raporları eşliğinde aktarıldı. Devam etmesi için yoğun talep olan “Toraks Büyük Vizitte” oturum formatında bu yıl ‘Diffüz Parankimal Akciğer Hastalıklarına Olgularla Yaklaşım’ yer aldı ve bu hastalıklarda multidisipliner yaklaşımın en güzel örnekleri verildi. “Bronşektazi Tanı ve Tedavisinde Gelişmeler” ve “İdiopatik pulmoner fibrozis (İPF)” tanı ve tedavilerinde son yıllardaki gelişmeler ve uzlaşma raporları eşliğinde sunuldu. Her biri büyük emek ve özenle hazırlanan bilimsel programımıza ilgi son derece yüksekti. Geri bildirimler olumlu ve bir sonraki kongre için yol gösterici idi.

Türk Toraks Derneği KOAHA Çalışma Grubu

Türk Toraks Derneği KOAH Çalışma Grubu kongremizde, KOAH tedavisindeki soru işaretlerini tartıştı. KOAH'lı hastalarımızın fiziksel aktivitelerini nasıl geliştirebileceğimizi, anne karnından erişkinliğe hastalığın doğal seyrini ve erken yaşlanma hastalığı olarak KOAH'ı ele aldı. Yılın makalesinde "Precision Medicine" KOAH'ın geleceğinde ne şekilde yer alabilir konulu ufuk açıcı bir makaleyi paylaşırken, bir başka oturumda olgularla nonfarmakolojik tedaviler konuşuldu. Diğer çalışma gruplarıyla ortak yapılan oturumlarda, "Amfizemde Bronkoskopik Akciğer Hacim Azaltma Tedavi Yöntemleri", deneysel yöntemlerle erken KOAH'ın tanınması, hızlı akciğer yaşlanması, kadınlarda KOAH tartışıldı. İki mini sempozyumda ülkemizde KOAH konusunda son bir yılda yapılan en seçkin araştırmalar sunuldu.

Tüm bilimsel aktivitelerin yanı sıra Çalışma grubu üyeleri ve yürütme kurulu da bir araya geldi, dostluklar tazelenildi, gençlerle dinamizmi yakalayan bir araştırma grubunun son aşamadaki projeleri konuşuldu.

Türk Toraks Derneği Mesleki Akciğer Hastalıkları Çalışma Grubu

Türk Toraks Derneği Mesleki Akciğer Hastalıkları Çalışma Grubu olarak kongrede "Göğüs Hastalıkları Uzmanından İşyeri Hekimi Ne İster?" başlıklı bir kurs düzenledi. Kursta 10 kişilik eğitici kadrosu vardı ve çoğu genç hekimlerdi. İki konuşmacımız, İş yeri Hekimliği alanında fiilen yıllarca çalışan hekimlerdi. Kursiyer katılımı da oldukça heterojen dağılmıştı: göğüs hastalıkları alanının 4. yıl asistanları, genç uzmanları, hatta hocaları, iş ve meslek hastalıkları uzman ve asistanları, iş yeri hekimleri... Kursun amacı, öğrenim hedefleri ve içeriği, sahadaki iş yeri hekiminin göğüs hastalıkları uzmanına hangi hastaları, hangi koşulda göndermesi gerektiği; gönderdiği hastalara göğüs hastalıkları uzmanının nasıl yaklaşması gerektiği; işin mediko-legal boyutuyla beraber sosyal boyutunu nasıl irdeleyeceğimiz; saha ve klinikler arasında akademi ortak bir dili, hareket yolunu nasıl oluşturabileceğimiz sorularına yanıt aramak üzere belirlenmişti. Böyle zor bir kurs, deyim yerindeyse şiir gibi geçti. Çok canlı interaktif tartışmalarla, güncel gelişmeler hekimlik esaslarına göre biçimlendirilerek... Geri bildirimler çok iyiydi; hemen hemen tüm eğitici ve kursiyerler bu kursun aynı formatta mutlaka bölgelerde yapılması konusunda hemfikir oldular.

Çalışma grubu olarak radyoloji ve patoloji gruplarıyla beraber yaptığımız Toraks Büyük Vizitte oturumlarındaki olgu tartışmalarımız; nanoteknoloji ve nanopartikül; kimyasal maruziyeti panellerimiz, mini sempozyumumuz, akciğer nakli çalışma grubu ile beraber yapılan meslek hastalıklarında transplantasyon katkımız da oldukça verimli, etkin geçti.

Türk Toraks Derneği Akciğer Patolojisi Çalışma Grubu

Türk Toraks Derneği 22. Yıllık Kongresi'nde Akciğer Patoloji Çalışma Grubu üyeleri, Kongre'deki 8 oturumda oturum başkanı/panelist/konferans konuşmacısı/tartışmacı, bir kursta konuşmacı olarak, bir oturumda da sözel bildiri sunarak görev aldı.

Böylece çoğunluğu multidisipliner oturumlar olmak üzere daha çok üyemizle kongreye katkıda bulunma hedefimize büyük ölçüde ulaştık. Çünkü Göğüs Hastalıklarının tanı ve tedavisinde bütüncül ve multidisipliner yaklaşımın çok önemli olduğunu biliyoruz. Kongrelerde bu yaklaşımın eğitiminin yapılması, güncel gelişmelerin çok yönlü olarak değerlendirilmesi, uygulamadan çıkarılan ortak sonuçların tartışılması hedeflenmelidir.

Kongredeki son oturumlardan birinde Prof. Dr. Handan Özdemir'in "Tümör heterojenitesi" başlıklı konferansı katılımcılar tarafından ilgiyle izlendi. Uzun bir süre daha insanlığın ve Göğüs Hastalıklarıyla uğraşanların önemli bir sorunu olacak tümörleri anlamak için ufuk açıcı bir oturum oldu. Kongre'de ilginç tartışmalardan biri de robotik teknolojinin ve yapay zeka uygulamalarının alanımızda hekimlerin yerini alıp alamayacakları oldu. Gelecekte tanı koymak için radyologlara, nükleer tıp uzmanlarına ve patoloğlara gerek kalmayacak mı? Tanı ve tedaviye yönelik girişimlerde robotlar insanların yerini alabilir mi?

Bu tartışmanın gelecek kongrelerde daha programlı olarak sürmesi, uzmanlık alanlarımızın geleceklerini ve gelişen teknolojilerden nasıl yararlanabileceğimizi görmek bakımından yararlı olacaktır.

Türk Toraks Derneği Pulmoner Rehabilitasyon ve Kronik Bakım Çalışma Grubu

Türk Toraks Derneği Pulmoner Rehabilitasyon ve Kronik Bakım Çalışma Grubunun kongre oturumlarına ilginin her kongrede giderek arttığını görmek bizi mutlu etti. Çalışma Grubumuzun hedefi, alanımızla ilgili farkındalığın artması, pulmoner rehabilitasyon ünitelerinin yaygınlaşması ve hem hastalar hem de hekimler için koşulların iyileştirilmesidir. Dünyada ve Türkiye'de pulmoner rehabilitasyon programlarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerinin tartışıldığı bir yuvarlak masa toplantısı gerçekleştirildi. ERS temsilcisi gelecek dönem başkanı Thierry Troosters'ın da konuşmacı olarak katıldığı "Pulmoner Rehabilitasyon Uygulamalarında Türkiye ve Dünya'da Sorular, Sorunlar ve Çözüm Önerileri" enine boyuna tartışıldı. "Bu hastada ne yapmalıyım?" formatında hazırlanan "Çalıştığım Hastanede Pulmoner Rehabilitasyon Merkezi Yok, Yapabileceklerim?" toplantısında, özellikle sahadaki uzman hekimlerin, göğüs hastalıkları asistanlarının konuya dikkatlerinin çekildi. Karşılıklı soru cevaplarla sahada Pulmoner Rehabilitasyonla ilgili yapılabilecekler derinlemesine tartışılırken konu yoğun ilgi gördü. Pulmoner Rehabilitasyon merkezlerinin yaygınlaşmasına yönelik umutlarımız çoğalmış oldu. "Dispne Yönetimi" panelimiz dikkat çeken bir diğer oturumdu. Sık karşılaşılan bu semptomaya yönelik az bilinen stratejiler detaylı olarak tartışılıp konuşuldu. Akciğer transplantasyonu sürecindeki hastaların yönetiminde önemli yeri olan nakil öncesi ve sonrası pulmoner rehabilitasyon multidisipliner bir toplantıda konuşuldu. Yılım makaleleri oturumunda 2018 yılında yayınlanan 2 makaleyi paylaşıldı.

Pulmoner Rehabilitasyon ve Kronik Bakım Çalışma grubu mini sempozyum ödülünü ise Comparison of Unsupervised Home-Based Pulmonary Rehabilitation Versus Supervised Hospital Outpatient Pulmonary Rehabilitation In Patients With Chronic Obstructive Pulmonary Disease adlı çalışmalarını ile Dr. İpek Candemir ve arkadaşları aldılar.

Türk Toraks Derneği Sağlık Politikaları Çalışma Grubu

Türk Toraks Derneği Sağlık Politikaları Çalışma Grubunun kongremizde Uzmanlık derneklerinin sağlık politikalarına bakışı serbest kürsüsünde koruyucu hekimlik, rehberler ve mesleki eğitimler Haluk Çalışır, hükümetle ilişkiler Sedat Altın ve endüstri ile ilişkiler Ali Kocabaş tarafından ele alındı. Çok yönüyle değerlendirilmesinin acil bir gereklilik olduğu düşüncesinden hareketle hazırlanan “Hekimlerde Tükenmişlik Sendromu” panelinde genel anlamda tükenmişlik Seza Berber, göğüs hastalıkları uzmanlık alanında tükenmişlik Merve Atik, göğüs hastalıklarında iş yükü Muzaffer Kılıç ve tükenmemek için Filiz Çağla Uyanusta Küçük tarafından paylaşıldı. Konuşmacılarda Merve Atik ve arkadaşlarının göğüs hastalıkları alanında çalışan hekimler arasında yaptığı bir çalışmada, özellikle genç hekimlerde (35 yaş ve altı), düşük geliri olanlarda ve haftada 55 saat ve üstü çalışanlarda yüksek tükenmişlik skorları elde edildi. Çalışmaya katılan hekimlerin %84,7’si performansa dayalı maaş sistemini sorun olarak kabul ettiğini ve %83,5’i kendileri için yeterli boş zamanları olmadığını belirlemekteydi. Turkish Thoracic Journal’da bu yıl yayınlanan bu çalışmada, çalışma hayatı için en önemli sorunlar içinde performans sistemi, mesleki çalışma eğitime yeterli zaman ayıramamak, yöneticiler tarafından takdir görmemek, yetersiz ücretlendirmenin olduğu görüldü. Çalışmada elde edilen sonuçlar 2005’te Türk Tabipleri Birliği tarafından yapılan çalışmayla karşılaştırıldığında daha yüksek olduğu bulundu.

Hekimlikte çalışan ve işveren arasında dengeyi koruyarak, haklar anlamında en iyi savunucu olan sendikalaşmanın önüne geçilmemeli ve sağlıkçıları tüketen bu sorunların çözümü için tüm kurumlar birlikte çalışmalıdır.

Çalışma grubumuzun bir diğer paneli “Özel Sağlık Kurumlarında Hekimlik” başlığını taşıyordu. Özel sektör ne istiyor Güngör Ateş, Özlük hakları ve sorunları Sinan Adıyaman ve Sendika ve sağlık işi kolu Aziz Çelik tarafından ele alındı.

Türk Toraks Derneği Solunum Sistemi İnfeksiyonları Çalışma Grubu

Türk Toraks Derneği Solunum Sistemi İnfeksiyonları Çalışma Grubu kongrede “Toplumda, Hastanede ve Bağışıklığı Baskılanmış Bireylerde Viral ve Fungal Pnömoniler Kursu” düzenlendi.

“Toplumda Gelişmiş Pnömoninin Bireyselleştirilmiş Tedavisi Mümkün mü?” panelinde, dirençli etkenler için risk faktörleri, yeni mikrobiyolojik tanı testleri, biyogöstergeler ve ek tedaviler tartışıldı. Toraks Büyük Vizitte oturum formatındaki toplantımız “Bağışıklığı Baskılanmış Bireylerde İnfiltrasyon: Pnömoni ve Karışan Durumlar” başlığıyla gerçekleştirildi. Bu toplantıda dört olgu üzerinden klinik pratikte tanı ve tedavide zorlanılacak ilişkili konular ele alındı. Yine güncel bir konu olan “Erişkin İnfluenza ve Pnömonokok Aşılması: Bugün Neredeyiz? Aşılamanın Önündeki Engeller” başlığı altında ele alındı. Aşılamanın etkinliği, aşı reddine yol açan nedenler ve aşılamanın artırılması için yapılması gerekenlerin tartışıldığı bu toplantımız da ilgi gördü.

Son Solunum Sistemi İnfeksiyonları alanında son 1 yılda öne çıkan bilimsel araştırmalar Dr. Nursel Türkoğlu Selçuk tarafından aktarıldı.

Türk Toraks Derneği Solunum Yetmezliği ve Yoğun Bakım Çalışma Grubu

Türk Toraks Derneği Solunum Yetmezliği ve Yoğun Bakım Çalışma Grubu kongrede “Olgularla invaziv mekanik ventilasyon kursu” gerçekleştirdi. Ventilatör başında yapılan pratik uygulama ile bilgiler pekiştirildi.

“Olgularla acilden yoğun bakıma sepsis yönetimi paneli” yüksek katılımcı sayısı ile gerçekleştirildi. Güncellenen sepsis rehberi eşliğinde hızlı tanı, erken tedavi vurgusu ile konuyu günlük pratiğe yönelik olarak tartıştılar. “Noninvaziv mekanik ventilasyon” çalıştayı, çok kalabalık iki grup ile 2 ayrı masada interaktif, uygulamalı, soru-cevaplarla zenginleşerek gerçekleştirildi. “Akut hipoksemik solunum yetmezliğinde oksijen tedavisi” konferansında önce konvansiyonel oksijen tedavisine ilişkin bilgiler güncellendi, sonrasında ise günümüzde çok popüler olan, hala çok bilinmeyen olan fakat uygulamada umut vaat eden yüksek akımlı oksijen tedavisi ile ilgili güncel bilgileri katılımcılar ile paylaşıldı. “Yeni bilgiler ışığında ARDS tanı ve tedavisi” konferansında önce ARDS tanısı, fenotipleri tartışıldı; sonra Marc Moss tarafından son güncel tedavi yaklaşımları aktarıldı.

Göğüs hastalıkları uzmanlarının ve asistanlarının bir yan dal olmasına rağmen yoğun bakım konularına gün geçtikçe artan ilgileri, kurslar ve oturumlara katılımın artması hem sevindirici hem de motive edici olmaktadır.

Türk Toraks Derneği Tanısal ve Girişimsel Yöntemler Çalışma Grubu

Türk Toraks Derneği Tanısal ve Girişimsel Yöntemler Çalışma Grubunun düzenlediği iki kurstan biri olan “Toraks Radyolojisi Kursu” olgular eşliğinde gerçekleştirildi ve yoğun ilgi gördü. Torasik Onkoloji Çalışma Grubu ile ortaklaşa gerçekleştirdiğimiz “Akciğer Kanseri Girişimsel Pulmonoloji” kursunda katılımcılar simülasyon eşliğinde EBUS uygulaması yapabilmeye şansına sahip oldular. KOAH Çalışma Grubu ile ortak düzenlenen “Bronkoskopik Amfizem Tedavisi” konferansını Eda B. Börner verdi. Günlük pratiğimizde sık karşılaştığımız ve yapılması konusunda tereddütler içeren immunsupresif hasta, yoğun bakımdaki hasta ve yüksek riskli hastalarda “Riskli Olgularda Fleksibl Bronkopskopi” konusu deneyimli hocalarımız tarafından ele alındı. “Periferik Akciğer Nodüllerini Örneklemek İçin En Uygun Yöntem Nedir?” sorusu radyolog Dr. Hüdaver Alper, göğüs hastalıkları uzmanı Dr. Demet Karnak, Göğüs cerrahı Dr. Berker Özkan ve patoloğ Dr. Ali Veral tarafından farklı disiplinlerin bakış perspektifi ile değerlendirildi ve son derece ilgi gördü. Son yılların güncel tanısal yöntemlerinden Kriyobiopsi “Tüm zayıf ve üstün yönleriyle kriyobiopsi” konferansında Dr. Cantürk Taşçı tarafından güncel literatür eşliğinde tartışıldı.

Türk Toraks Derneği Torasik Onkoloji Çalışma Grubu

Türk Toraks Derneği Torasik Onkoloji Çalışma Grubumuzun, Tanısal ve Girişimsel Yöntemler Çalışma Grubu ile ortak düzenlediği 'Akciğer Kanseri Girişimsel Pulmonoloji' kursunda katılımcılar hem teorik bilgilerini tazelediler hem de simülasyon EBUS cihazında pratik yapma imkanı buldular. Kongre boyunca gerek diğer çalışma grupları ile ortak düzenlediğimiz gerekse de çalışma grubumuzun planladığı panel, yuvarlak masa ve konferanslarda akciğer kanseri ile ilgili tanı, radyolojik takip ve tedavideki yenilikler büyük bir heyecanla tartışıldı. Akciğer kanseri tedavisinde son dönemlerde kullanıma giren immunoterapinin yeri, tedavi esnasında ortaya çıkan yan etkiler ve bu olguların radyolojik takipleri özetlendi. Göğüs Cerrahi Çalışma Grubu ile ortak panelde Oligometastatik hastalığın tanımlanması ve cerrahinin yerinin tartışıldı. Malign Mezotelyoma medikal tedavisinde gelişmeler konferansı Dr. Muzaffer Metintaş tarafından verildi. Akciğer kanseri tanısındaki yenilikler panelinde konu ilgili disiplinlerce ele alındı. Multidisipliner Torasik Onkoloji Konyesinde Pamukkale Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi ve Çukurova Üniversitesi'nden sunulan özellikli vakalar, oturuma katılan dinleyiciler ile birlikte interaktif olarak tartışıldı. Akciğer kanserinde hedefe yönelik tedavilerde mutasyon paylaşıldı.

Çalışma grubumuzun toplantısında grubumuzun yürüttüğü projeler konuşuldu, ek proje önerileri alındı. Akciğer kanseri tedavisinde Göğüs hastalıkları hekimlerinin daha çok yer alabilmesi adına torasik onkoloji doktora ve ihtisas programları oluşturularak yan dal açılması yönünde adımlar atmak planlandı. 'Torasik Onkolojide Son Durum' sempozyumu ile ilgili bilgilendirmeler yapıldı.

Türk Toraks Derneği Tütün Kontrolü Çalışma Grubu

Türk Toraks Derneği Tütün Kontrolü Çalışma Grubu olarak kongre boyunca yürüttüğümüz tüm faaliyetlerde, tütün kontrolü çalışmalarında ülkemizin içinde bulunduğu açmazlardan kurtulmasını sağlayacak bir sıçrama etkisi yaratmayı hedefledik ve amaç birliği yaptığımız meslektaşlarımızla farklı platformlarda bir araya gelme fırsatı yakaladığımız için çok mutlu olduk. "Tütün kontrolü ve sigara bırakma yardımı" kursumuza katılan kursiyerlerimizden, beklentilerini ve bakış açılarını ifade eden bir fotoğraf seçmelerini istediğimizde, seçilen fotoğraflardan ve dökülen cümlelerden güç bulduk, umutlandık.

Ülkemizde tütün kontrolü çalışmalarının sekteye uğradığını ve Cumhuriyet tarihinin en yüksek sigara satış oranlarına ulaştığını yüksek sesle haykırdık, sesimiz topluma mal oldu, basında yankı buldu. DSÖ temsilcileri ile birlikte koyun postundaki kurtları, yeni bağımlılık ürünlerini ve önlemek adına yapabileceklerimizi konuştuk. Kongre boyunca yapılan paralel oturumlarda, yeni tehditler (E-sigara, nargile, ısıtılmış tütün ürünleri) ile ilgili mücadele yöntemleri, zararları tedavileri ile ilgili bilgiler paylaşıldı, farkındalık yaratıldı. Düz paket uygulamasının önemi, bir an önce çıkartılmasının önemi vurgulandı. Ayna nöronlarımız çalışsın, bize model olsun, ışık olsun diye tütün kontrolü çalışmalarında çok başarılı olan Finlandiya örneğini ve temsilcisini konuk ettik.

Ülkemizdeki tütün kontrolü çalışmaları için yıllardır emek sarf eden, bu alanda birçok kazanım elde eden, son yıllarda bu kazanımların farklı sebeplerle kaybına tanık olmalarına rağmen yılmayan pek çok değerli hocamızla birlikte, aramıza yeni neferlerin katılımıyla güçlenerek, bir gün mutlaka, "tütünsüz bir Türkiye" tarafına sıçramayı başarabileceğimize inanıyoruz.

Türk Toraks Derneği Uyku Bozuklukları Çalışma Grubu

Türk Toraks Derneği Uyku Bozuklukları Çalışma Grubu kongrede “Tanıdan Tedaviye Uykuda Solunum Bozuklukları Kursu” düzenlendi. Katılımcılar, uykuda solunum bozuklukları tanı ve tedavisi yanında, yeni gelişmeler doğrultusunda, interaktif olarak hasta yönetimini de tartıştı.

“Obstrüktif Uyku Apne Tanı ve Tedavisinde Zor Olgular” oturumumuzda, hastalığın tanı ya da tedavisinde, klinik pratikte karşımıza çıkan sorunlar tartışıldı. “Çağımızın Sorunu: Uykusuzluk ve Aşırı Uyku Hali” oturumunda da uyku bozuklukları içinde en sık görülen insomninin ve uyku apnesi dışında aşırı uykululuk yapan durumların tanı, ayırıcı tanı ve tedavisi hakkında bilgilerimizi güncelledik.

Obstrüktif uyku apnesinde en etkin tedavi yöntemi olan pozitif hava yolu basıncı tedavisinde, hastaların uzun süreli uyumlarının istenilen düzeyde olmaması ve hastaların tedaviyi terk etmelerinin önlenememesi sebebiyle yeni tedavi arayışları sürmektedir. “Obstrüktif Uyku Apnesinin Geleceği” oturumunda “Pozitif Hava Yolu Basıncı (PAP) Dışı Yeni Tedavileri” Dr. Nejat Altıntaş, “Obstrüktif Uyku Apnesi Tanı ve Tedavisinde Tele-Tıp Uygulamaları” Dr. Mehmet Ali Habeşoğlu ve “Obstrüktif uyku apnesinde fenotiplere göre yaklaşım” Dr. Zeynep Zeren Uçar tarafından aktarıldı. Son 1 yılda öne çıkan makaleler oturumunda ise Dr. Sertaç Aslan, kalp yetmezliği ve uykuda solunum bozukluğu olan olgularda adaptif servoventilasyon cihazlarının kullanımına yönelik olarak ADVENT-HF çalışmasının erken sonuçlarını paylaştı.

Kongremizden Kareler

TÜTÜN TÜKETİMİ KORKUTUYOR!

Prof. Dr. Elif Dağlı: "Bu yıl Cumhuriyet tarihinin en yüksek tütün tüketimini yasadık" diyor ve tütün kontrolünde örnek bir ilkeyken neden bu artışın olduğunu anlatıyor

Teşvik verilmemeli

1990-2018 yılları arasında tütün tüketimi %100 artmış. Bu artışın nedeni teşvik verilmemesi. Tütün vergileri düşürülmüş ve tütün tarlaları için teşvikler verilmiş. Bu durum tütün tarlalarının genişlemesine ve tütün tüketiminin artmasına neden olmuştur.

Yeni ürünlerle saldırı

Yeni ürünlerle tütün tüketimi artıyor. Özellikle elektronik sigara ve tütün tüpü gibi ürünlerin piyasaya sürülmesi tütün tüketimini artırıyor. Bu ürünlerin kontrol altına alınması gerekiyor.

E-SİGARA

E-sigara tütün tüketimini artırıyor. E-sigara kullanıcıları tütün tüpü kullanıyor ve bu da tütün tüketimini artırıyor. E-sigara kullanıcılarının tütün tüketimini azaltmaları gerekiyor.

Yoksulluk kadınları daha çok hasta ediyor

Yoksulluk ve eğitim eksikliği yaşamış kadınlar, hastalıklara yakalanma riski taşıyor. Kadınlar, sağlık hizmetlerine erişim konusunda zorluk yaşıyor. Eğitim eksikliği, kadınların sağlıklı yaşam tarzını benimsemelerini engelliyor.

ABDULLAH KAYA İNÖNER

Prof. Dr. Abdullah Kaya İnöner, kadınların sağlık hizmetlerine erişim konusunda zorluk yaşadığını belirtiyor. Kadınların sağlık hizmetlerine erişimlerini kolaylaştırmak için çalışmalar yapılması gerekiyor.

SİGARADA KONTROLÜ kaybediyoruz

Prof. Dr. Elif Dağlı: Sigarayla karşı dünyaya örnek olduk ama kontrol zayıflıyor. 9'DA

Prof. Dr. Elif Dağlı, sigara tüketiminin arttığını ve tütün kontrolünün zayıfladığını belirtiyor. Sigara tüketiminin artması, sağlık sorunlarına neden oluyor. Tütün kontrolünün sıkılaşması gerekiyor.

FARFARINIZ MISINIZ? Türkiye'de 252 bin çocuk sigara kullanıyor

SÖNDÜR ONU

252 bin çocuk sigara kullanıyor. Çocukların sigara kullanması, sağlık sorunlarına neden oluyor. Çocukların sigara kullanmasını önlemek için çalışmalar yapılması gerekiyor.

"BIRAKACAĞIM" DEĞİL "KURTULACAĞIM" DE

Çocukların sigara kullanmasını önlemek için çalışmalar yapılması gerekiyor. Çocukların sigara kullanmasını önlemek için çalışmalar yapılması gerekiyor.

Tütünde kontrolü kaybediyoruz

Tütün tüketimi artıyor. Tütün tüketiminin artması, sağlık sorunlarına neden oluyor. Tütün tüketimini azaltmak için çalışmalar yapılması gerekiyor.

BEPEN SENE KİŞİ BAŞI 1.400 SİGARAYA İÇTİK

Bepen sene kişi başı 1.400 sigaraya içtik. Tütün tüketimi artıyor. Tütün tüketiminin artması, sağlık sorunlarına neden oluyor. Tütün tüketimini azaltmak için çalışmalar yapılması gerekiyor.

Ekonomik krizle rekor tütün tüketimi

Ekonomik krizle rekor tütün tüketimi. Ekonomik kriz, tütün tüketimini artırıyor. Tütün tüketiminin artması, sağlık sorunlarına neden oluyor. Tütün tüketimini azaltmak için çalışmalar yapılması gerekiyor.

Tüketim Yılı	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
Tütün tüketimi (kg)	1185	1185	1185	1185	1185	1185	1185	1185	1185	1185	1185	1185	1185	1185	1185	1185	1185	1185	1185

Bakanlıklara işbirliği çağırısı

En çok 2018'de zehirlendik

Türk Toraks Derneği Kongresi'nde konuşan Prof. Dr. Elif Dağlı, 2018'de kişi başına bin 400 sigara kullanıldığını belirtti. Tütün kontrolüyle ilgili sadece Sağlık Bakanlığı'nın değil, Maliye Bakanlığı ve Tarım Bakanlığı'nın da çalışması gerektiğini kaydetti.

GARİP BALÇAK

"ULUSLARARASI Katılmı" Türk Toraks Derneği 22'nci yıllık kongresi Antalya'da bir otelde düzenlendi. Sağlık ile ilgili konuşulan konuşmaların başkanı Prof. Dr. Mehmet Tokdemir, amacın "sağlık birliğini" olduğunu belirtti. Sağlık ile ilgili konuşulan konuşmaların başkanı Prof. Dr. Mehmet Tokdemir, amacın "sağlık birliğini" olduğunu belirtti.

"SALDIRI HALİNDELER"

Tütün endüstrisinin gücündüğü vurgulanıyor. Tütün endüstrisinin gücündüğü vurgulanıyor. Tütün endüstrisinin gücündüğü vurgulanıyor.

EKONOMİK SIKINTILAR İHMALE NEDEN OLDU

Küresel sorunlardan sonra en büyük sorun sigara kullanımını olduğunu belirten Prof. Dr. Elif Dağlı, 2018 yılında kişi başına bin 400 sigara kullanıldığını belirtti. Dağlı şöyle devam etti: "Cumhuriyet tarihinin en yüksek tütün tüketimi."

18 YILDA 720 MLYON LIRA DESTEK

Dağlı, tütün kontrolüyle ilgili sadece Sağlık Bakanlığının değil, Maliye Bakanlığı ve Tarım Bakanlığı'nın da çalışması gerektiğini kaydetti.

Türkiye 1980 öncesine döner

Kongrede aşırı reddi konusunda aileleri uyarıyor Prof. Dr. Elif Dağlı, söyle konusunu "Türkiye asırsız günlerini unuttu. Kazanık asırsız yapılmaması çocukların kazanımını açıcı gerçeği gözümüzün önünde pamparcak olarak öldüklerini, kapalı itibahı olduklarını hatırlattı. Aileler, çocuk feci hastalıklarına karşı asırsız yapılmaması çocukların kazanımını açıcı gerçeği gözümüzün önünde pamparcak olarak öldüklerini, kapalı itibahı olduklarını hatırlattı.

"Türkiye 1980 öncesine döner"

Kongrede aşırı reddi konusunda aileleri uyarıyor Prof. Dr. Elif Dağlı, söyle konusunu "Türkiye asırsız günlerini unuttu. Kazanık asırsız yapılmaması çocukların kazanımını açıcı gerçeği gözümüzün önünde pamparcak olarak öldüklerini, kapalı itibahı olduklarını hatırlattı.

"Cumhuriyet Tarihinin En Yüksek Tütün Tüketimini Yasadık"

Tütün tüketimi rekor seviyeye ulaştı. Tütün tüketiminin rekor seviyeye ulaşması, sağlık sorunlarına neden oluyor. Tütün tüketimini azaltmak için çalışmalar yapılması gerekiyor.

Küresel İstisnaya Dikkat!

Dünya genelinde en hızlı tütün tüketimi artışını gösteren Türkiye, küresel istisnaya dönüştü. Türkiye, küresel istisnaya dönüştü.

Palmiye Enbeli

Kongre katılımcıları Prof. Dr. Elif Dağlı, tütün tüketiminin rekor seviyeye ulaştığını belirtti. Dağlı, tütün tüketiminin rekor seviyeye ulaştığını belirtti.

18 YILDA 720 MLYON LIRA DESTEK

Dağlı, tütün kontrolüyle ilgili sadece Sağlık Bakanlığının değil, Maliye Bakanlığı ve Tarım Bakanlığı'nın da çalışması gerektiğini kaydetti.

TTD BAŞKANI PROF. DR. BAYRAM:

Çevre ve hava kirliliği birinci ölüm sebebi

Ferah Vaini - Mustafa Bünye Antolaya İHA

Türk Toraks Derneği (TTD) tarafından düzenlenen 22'nci Uluslararası Katılmı Yılı Kongresi, Antalya Belek'te bir otelde düzenlendi. Kongrede sağlık konusuna bütüncül yaklaşımlar, toplum sağlığı tehdit eden sağlık problemleri ele alındı. Çevre ve hava kirliliğinin birinci ölüm sebebi olduğunu ifade eden TTD Başkanı Prof. Dr. Hasan Bayram "Hastalıkların ele alınması için"

hekimler poliklinikimize ve hastaneye gelen hastaya tedavi etmeye çalışıyor. Aslında asıl uğraşmamız gereken şey bu hastalıklar ortaya çıkaran sebepler". Kongrede toplum sağlığını ele alan konuşuların başkanı Prof. Dr. Hasan Bayram, çevre ve hava kirliliğinin birinci ölüm sebebi olduğunu belirtti. Dağlı, tütün tüketiminin rekor seviyeye ulaştığını belirtti.

Çevre ve hava kirliliği birinci ölüm nedeni

Tütün tüketimi rekor seviyeye ulaştı. Tütün tüketiminin rekor seviyeye ulaşması, sağlık sorunlarına neden oluyor. Tütün tüketimini azaltmak için çalışmalar yapılması gerekiyor.

*“Masal dinlememiş çocuklar
büyyüünce kedi resmini bile
cetvelle çizirler.”*

Cemal Süreyya